

SIR SIMON RATTLE A ZUGLÓI ZENEI MŰHELYBEN

DIPLOMÁS ÁTLAGFIZETÉS ALATT A MUZSIKUSOK BÉREZÉSE

CSÖKKENŐ TÁMOGATÁS A NEMZETI
KATEGÓRIÁJÚ ZENEKAROKNAK

FOTO: NEMETH SZABOLCS

Éltre szóló élményt szerzett a zuglói Szent István Király Zeneiskola legkisebbejéből álló Tücsökzenekarnak és a gimnazista korúak fúvószenekarának Sir Simon Rattle

6

Adams
Alexander
Alphasax
Amati
Bach
Bags
Berg Larsen
BG
Blackburn
Borgani
Buffet Crampon
B&S
Cannonball
Charles Bay
Cherub
Conn
Courtois
Denis Wick
Dotzauer
E. Schmid
Eastman
Edwards
Fontaine
Francois Louis
Getzen
Hammig
Hardcase
Holton
Hoyer
Jody Jazz
Jupiter
Kellwerth
King
König & Meyer
Kromat
Lebayle
Leblanc
Lorée
Ludwig
Majestic
Manhasset
Marca
Marigaux
Mateki
Melton
Miyazawa
Morizono
Muramatsu
Musser
Neotech
P. Mauriat
Palste
Pearl
Powell
Premier
Rico
Rigotti
Roy Benson
Rudolf Meinl
Sankyo
Schagerl
Schneider
Schreiber
Selko
Selmer
Sonaré
Steuer
Straubinger
Studio 49
Trevor J. James
Vandoren
VMI
Wilde + Spieth
Wittner
Yamaha
Yanagisawa

20 ÉV

TISZTA HANG

20 ÉVES A FON-TRADE MUSIC,
30 ÉVES A CSIDER HANGSZERÉSZMŰHELY

www.fontrademusic.hu

1081 Budapest, Kiss József utca 14., Telefon: 1 210 2790, 30 488 6622

FON
TRADE MUSIC

KALENDÁRIUM

4

ZENEI KÖZÉLETÜNK

EMMI

„A kultúra közösséget fejleszt”

A kultúrát az egész élethez szükséges „tápanyagnak” tartja, a zene pedig különösen fontos terület a júniusban kinevezett államtitkár, Dr. Hoppál Péter számára. A korábban karnagyként, iskolaigazgatóként is tevékenykedő egyházzeneész sok energiát fektet abba, hogy a kormányzati döntéshozatalban hangsúlyos helyre kerüljön ez a terület. *(Réfi Zsuzsanna)*

5

SZEGED

„Elhivatottság és szakadatlan szorgalom”

Másfél évtizede irányítja az ország egyik legnagyobb zenekarát Gyüdi Sándor. A Szegedi Szimfonikusok programja rendkívül színes, és a próbajátékaikra is rengetegen jelentkeznek. Ahhoz, hogy igazi XXI. századi zenekarként működhessenek, a művészeti vezető úgy véli, többek között sokoldalúnk kell lenniük műfaji és stílári értelemben, nyitottan minden újdonságra, valamint a közönséggel való találkozás sokféle új lehetőségére. *(Réfi Zsuzsanna)*

7

Szól a rádió...

Új időszámítás kezdődik a Magyar Rádió Zenei Együtteseinek az életében.

Szeptember elsejétől új ügyvezető igazgató irányítja a társulatokat Hamada Katalin személyében. A zenekart ettől a szezontól Kovács János vezeti, az énekkar kinevezett karnagya Pad Zoltán, a Gyerekkórus élén pedig dr. Matos László és Kabdebó Sándor áll. Az MTVA vezérigazgatója, dr. Szabó László Zsolt nagyon fontosnak tartja az együtteseket. Szeretné, ha még magasabb színvonalon teljesítenének, s a tervek és célok között szerepel az is, hogy ismét a Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetsége tagjává váljanak, s rájuk is vonatkozzon az előadó-művészeti törvény. *(Réfi Zsuzsanna)*

10

MŰHELY

UTÁNPÓTLÁS

Sir Simon Rattle a Zuglói Zenei Műhelyben

Zsúfolásig megtelt november 13-án, csütörtökön délután a Zuglói Zenei Műhely Columbus utcai épülete, izgatott gyerekek álltak sorfalat a bejáratnál, hogy egy kórusdarabbal, Kodály Serkenj fel, kegyes nép kezdetű kompozíciójával fogadják a világ legkitűnőbb karmestereinek egyikét, Sir Simon Rattle-t. Éneklés, majd az ütős szekció produkciója köszöntötte az érkező maestrót, aki először a Tücsökzenekarral foglalkozott. *(Réfi Zsuzsanna)*

14

„Varázsolni akartunk...”

Solymosi Tari Emőke zenei ismeretterjesztéséről, a Zuglói Zeneház ifjúsági hangversenyeiről

16

IMPRESSZÁLÁS

Haldokló hivatás?

Gergely Mária emlékéit idézve az Interkoncert szerepéről, az impresszálás egykori és jelenlegi helyzetéről beszélgettünk Zimányi Zsófiával, Gedényi Ildikóval, Bíró Csillával, Kovács Gézával és Mérei Tamással.

19

(Réfi Zsuzsanna)

FINANSZÍROZÁS

„Az életben maradás múlhat egy kis pluszpénzen”

Minden ősszel a zenekarok és énekkarok számára az egyik legnagyobb kérdést az jelenti, hogy a költségvetési törvényben milyen éves támogatás szerepel a következő esztendőben a nevük mellett. Néhány éve már a kritérium-rendszer számait is figyelembe véve tesz javaslatot az állami támogatás elosztására a Zeneművészeti Bizottság. A számokról, a döntések okairól és a különböző változásokról a bizottság egyik tagja, Herboly Domonkos beszélt.

24

(Réfi Zsuzsanna)

„A muzikusok bére jóval a diplomás átlag alatt van”

Az utóbbi időben gyakran merül fel a Nemzeti Előadó-művészeti Érdekegyeztető Tanács ülésein, milyen nehéz helyzetbe hozza a zenekarokat, énekkarokat az alacsony bérezés, különösen most, amikor a pedagógus-életpályamodell bevezetését követően sokan inkább a pedagógus hivatás mellett teszik le a voksukat.

Egyértelművé vált, hogy átlagosan közel százezer forinttal keresnek kevesebbet pedagógus kollégáikhoz viszonyítva, s még a diplomások átlagánál is sokkal alacsonyabb a zenekari, énekkari tagok bére.

26

(Réfi Zsuzsanna)

BEMUTATÓ

Bűn és apoteózis

100 évvel ezelőtt volt az ősbemutatója Párizsban Richard Strauss József-legenda című balettjének, amellyel a zeneszerző saját bevalása szerint a balett műfaját kívánta megújítani, saját korának esztétikája szerint. Mennyire modern és aktuális száz év elteltével ez a darab? Erről kérdeztük Kocsis Zoltánt, a Nemzeti Filharmonikusok főzeneigazgatóját, aki négy éve kezdett sorozatával – Richard Strauss nálunk keveset, vagy éppenséggel soha nem játszott műveit – kívánja megismertetni a magyar közönséggel. *(Kaizinger Rita)*

30

KRITIKA

Hangversenykritika a Budapesti Filharmóniai Társaság Zenekara, a MÁV Szimfonikusok, a Zuglói Filharmónia, a Nemzeti Filharmonikusok, a Budafoki Dohnányi Zenekar, a Szegedi Szimfonikus Zenekar, a MÁV Szimfonikus Zenekar, az Óbudai Danubia Zenekar, a King's Singers és az MR Gyermekkórus előadásairól.

(Csengery Kristóf, Fittler Katalin, Kovács Ilona, Könyves Tóth Zsuzsanna)

32

ZENETÖRTÉNET

Auer iskola - Efreim Zimbalist

Heifetz igazán briliáns játékaival hódított, míg Zimbalist a szív és a lélek mélységes titkai felé fordult, és azzal ejtette rabul az embereket. Jascha Heifetz, Mischa Elman és Nathan Milstein mellett Efreim Zimbalist volt Auer Lipót egyik leghíresebb növendéke. Elmondása szerint családi nevét valószínűleg egyik magyar felmenőjétől örökölte, aki cimbalmos volt.

44

(Rakos Miklós)

PRÓBAJÁTÉKOK

50, 51

HANGVERSENYNAPTÁR

52

KÉT ÚJ KONCERTTEREMMEL GAZDAGODIK PÁRIZS az elkövetkező hónapokban: novemberben megnyílik a közszolgálati rádió székháza, a Maison de Radio felújított auditoriuma. A Philharmonie nevű hangversenypalotát pedig január 14-én avatják fel. A Radio France két zenekara új állandó koncerttermének nézőtere 1461 férőhelyes. A hatalmas fahordóra emlékeztető terem központi részét, ahol a zenekar foglal helyet, minden irányból erkélyek veszik körül, egyetlen néző sem lehet 17 méternél közelebb a karmesterhez. Az akusztikát a tokiói Nagata Acoustics munkatársa, Yasuhisa Toyota tervezte.

NAGY SIKERREL MUTATTÁK BE CSUKÁS ISTVÁN író Szökevény csillagok című új gyerekoperáját a Szegedi Nemzeti Színházban. Az író szerint ez a darab egy kísérlet volt, ugyanis a gyerekeknek „elfelejtettek” operát írni, még a nagy zeneszerzők sem gondoltak erre a korosztályra.

Riccardo Muti karmester távozása után az olasz főváros operaházának teljes zenekarát és kórusát elbocsátották. A római operaházat 12 millió euró (3,7 milliárd forint) adósság terheli, a művészek szakszervezetei folyamatos sztrájkjal tüntetnek a színház vezetősége ellen, a nyári programban szereplő előadások is egymás után maradtak el a zenészek vagy a kórus munkabeszüntetése miatt. Az elbocsátás a színházban dolgozó 460 főből a zenekar és a kórus 182 tagját érinti.

ÁTADTÁK AZ ELSŐ ALKALOMMAL ODAÍTÉLT NEMZET MŰVÉSZE DÍJAKAT. A Nemzet Művésze díjat a Magyar Művészeti Akadémia (MMA) kezdeményezésére 2013-ban hozta létre az Országgyűlés, idén először ítélték oda, és 69-en kapták meg tíz kategóriában. Az elismerést a magyar művészeti élet Kossuth-díjas és 65. – a tánc-, valamint a cirkuszművészet esetében 50. – életévét betöltött képviselői kaphatják. A díj életjáradékkal jár, ennek összege az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 23-szorososa, jelenleg 655 500 forint. Tíz kategóriában 69-en kaptak elismerést.

A díjazottak listája az MMA közlése alapján:

Építőművészet: Bachman Zoltán építész; Csete György építész; Finta József építész; Török Ferenc építész; Vadász György építész; Zalaváry Lajos építész. **Filmművészet:** Jankovics Marcell filmrendező; Gothár Péter filmrendező; Makk Károly filmrendező; Sára Sándor filmrendező; Szabó István filmrendező; Tóth János filmrendező. **Fotóművészet:** Balla Demeter fotóművész; Korniss Péter fotóművész. **Iparművészet:** Bohus Zoltán üvegszobrász; Hager Ritta textil-képzőművész; Németh János keramikus, szobrász; Rubik Ernő építészmérnök, tárgytervező; Schrammel Imre keramikus; Solti Gizella gobelintervező; Székely László díszlettervező. **Irodalom:** Ágh István költő, író; Buda Ferenc költő, műfordító; Csoóri Sándor költő, író; Dobai Péter költő, író; Jókai Anna író; Juhász Ferenc költő; Kányádi Sándor költő; Szilágyi István író; Tandori Dezső költő, író, műfordító; Tornai József költő, író; Tózsér Árpád költő, író; Vasadi Péter költő, író. **Képzőművészet:** Bak Imre festőművész; Csíkszentmihályi Róbert szobrászművész; Deim Pál festőművész; Gross Arnold grafikusművész; Gyulai Líviusz grafikusművész; Keserü Ilona festőművész; Konok Tamás festő- és szobrászművész; Kő Pál szobrászművész; Melocco Miklós szobrászművész; Somogyi Győző grafikus- és festőművész. **Népművészet:** Erdélyi Zsuzsanna néprajztudós; Kallós Zoltán néprajztudós; Sebő Ferenc népzene kutató, népzeneész; **Színházművészet:** Bányási Ildikó színművész; Béres Ilona színművész; Blaskó Péter színművész; Huszti Péter színművész; Jánoskúti Márta jelmeztervező; Marton Éva operaénekes; Miller Lajos operaénekes; Sándor György előadóművész, humorista; Sinkó László színművész; Törőcsik Mari színművész. **Táncművészet:** Novák Ferenc koreográfus; Pártay Lilla táncművész, koreográfus; Tímár Sándor koreográfus. **Zeneművészet:** Balassa Sándor zeneszerző; Dubrovay László zeneszerző; Kocsár Miklós zeneszerző; Párkai István karnagy; Perényi Miklós gordonkaművész; Sánta Ferenc hegedűművész; Szabó Dénes karnagy; Szakcsi Lakatos Béla zongoraművész, zeneszerző; Szőnyi Erzsébet zeneszerző; Vásáry Tamás zongoraművész, karmester.

A HONVÉD FÉRFIKAR HÍREI

A Honvéd Férfikar ebben az évadban is elindítja három részes, tematikus budapesti bérlet-sorozatot a Magyar Tudományos Akadémia Dísztermében! December 2-án, kedden 19 órakor az „Elfelejtett költészet” című hangversenyen Brahms: Alt-rapszódia, Liszt: Les morts és Brahms: Rinaldo kantátája hangzik el **Strausz Kálmán**, a Honvéd Férfikar karnagya vezényletével. Közreműködnek: **Schöck Atala** alt, **Balczó Péter** tenor, **Fekete Károly** bariton és a **MÁV Szimfonikus Zenekar** művészei.

2015 február 3-én a Honvéd Férfikar farsangi koncertje kerül műsorra **Álarcosbál** címmel. Vezényel: Riederauer Richard. Április 21-én **Operagála a Honvéd Férfikarral**. Vezényel: Strausz Kálmán

A bérletek előrendelhetők, helyszíni átvétellel: ferfikar@honvedart.hu; A bérletek ára: 3500 Ft, koncertjegy egy alkalomra: 1500 Ft

„A kultúra közösséget fejleszt”

Hoppál Péter a zenélés örömről, állami támogatásokról, TAO-ról és a zenekarok számáról

A kultúrát az egész élethez szükséges „tápanyagnak” tartja, a zene pedig különösen fontos terület a júniusban kinevezett államtitkár, Dr. Hoppál Péter számára. A korábban karnagyként, iskolaigazgatóként is tevékenykedő egyházzeneész sok energiát fektet abba, hogy a kormányzati döntéshozatalban hangsúlyos helyre kerüljön ez a terület.

Az Emberi Erőforrások Minisztériumának kultúráért felelős államtitkára szeretné, ha minél több fiatal megtapasztalná az aktív zenélés örömet, s céljai között szerepel, hogy minden gyermek évente egyszer eljusson színházba és koncertre. Fontosnak tartja, hogy megvizsgálják, hogyan javíthatnak a művészek helyzetén, ahogy azt is, találjanak megoldást, s a TAO kivezetése ne okozzon kultúrafinanszírozási problémát. Úgy látja, a jelenlegi kormányzat fontosnak tartja a színvonalas együttesek működését, amelyek mindegyike jelentős feladatot lát el, nagy közönséggel rendelkezik, így nem igazolható a mostanában időnként elhangzó felvetés, hogy túl sok lenne a zenekar...

I Egyházzeneész, karvezető. Milyennek látta gyakorló muzsikusként a hazai zenei világ színvonalát, problémáit, és most, szakpolitikusként hogyan vélekedik erről a területről? Mit tart a legégetőbb kérdésnek? Mi az, amit a következő években szeretne felépíteni?

– A zene területe különösen fontos számomra, a kultúra egésze pedig a teljes élethez szükséges „tápanyag”. Ezt szem előtt tartva határoztuk meg Balog Zoltán miniszter úrral a kulturális kormányzat irányát, amelynek legfőbb eleme a kulturális alapellátás megteremtése. Ez annyit jelent, hogy azok számára is hozzáférhetővé tesszük a kultúra értékeit, akik eddig nem jutottak minőségi tartalmakhoz. Ami a zenét illeti: nem csupán a befogadás élményét, hanem az aktív zenélés örömet is minél több fiatalhoz szeretnénk eljuttatni. Fontos, hogy növelni tudjuk a kultúra indikátor szerepét és a társadalom kulturális komfortját.

Volt idő, amikor a rossz gazdasági helyzetre az volt az első reakció, hogy megszorítások kezdődtek a kulturális szférában. Mi azonban másként gondolkodunk. A kultúra javítja az egyén életminőségét, közösséget fejleszt és gazdasági tényező is egyben. Komoly energiákat fektetünk abba, hogy ez a tény – akárcsak Magyarország hírnevének öregbítése – ne csak a köztudatban, hanem a kormányzati döntéshozatalban is hangsúlyos helyre kerüljön.

I A pedagógusi életpályamodell bevezetésével 2018-ig folyamatosan tárgyal az olló a zenekari művész és a zeneiskolai pedagógusok bérszínvonalá között, ami már 2015-ben is több mint 50%-os bérkülönbséget jelent. Tekintetbe veszik-e ezt is, amikor a közalkalmazotti bértábla módosítása kerül sorra? Hogyan vélekedik arról a művészéletpálya-modellről, amelynek a tervezete a veszprémi tanácskozáson elhangzott?

– A felvetés ismert. A veszprémi konferenciával meg is kezdődött a párbeszéd a szakma, valamint a kormányzati szereplők között ennek átgondolására. Megjegyzem, a kérdés úgy keletkezett, hogy a pedagógusok bérért is ez a kormányzat emeli folyamatosan. Szükségesnek tartjuk annak megvizs-

gálását, hogyan segíthetünk a művészek helyzetén. Nulladik lépésként még az idén át kell tekinteni országosan a kulturális terület előadó-művészeti, közgyűjteményi, közművelődési bérhelyzetét.

I Az előadó-művészeti törvény módosításakor a kritériumok közül sajnálatos módon kivették a fenntartói támogatást. (Korábban abhoz arányították a költségvetési támogatás legjelentősebb bányáját a zenei területen.) Ilyen módon a fenntartói támogatás mértéke kiszámíthatatlanná vált, számos esetben annyival csökkentették, amennyivel nőtt a központi támogatás. Ez néhány zenekart rendkívül nehéz helyzetbe hozott, amit tovább súlyosbított a pedagógus pálya elszívó ereje. Van terv mindennek a kivédésére?

– Szakfőosztályaink foglalkoznak a problémával: megkezdtuk a szakmai egyeztetéseket. A lehetséges módosítási javaslatok kidolgozása előtt azonban látnunk kell a költségvetési mozgásteret. Meg kell vizsgálni a több lábon álló finanszírozás – állami költségvetés, önkormányzati támogatás, saját bevételek, TAO, EU-s finanszírozás, egyéb lehetőségek – jövőbeni változásainak hatásait.

I Milyen elképzelések vannak a TAO-val kapcsolatban? Amennyiben ebben a formájában megszűnne, számíthatnak a szimfonikus zenekarok az elmaradó bevételeik kompenzálására? Milyen formában történe ez?

– A TAO kivezetése nem okozhat kultúrafinanszírozási problémát. 2015. decemberéig működik a három éves rendszer. Megkezdtuk az egyeztetéseket arról, hogyan tudjuk elérni, hogy bármilyen formában is, de 2016-tól is hozzájusson a szakterület a bevált forrásaihoz.

I Sokan mondják, hogy Magyarország egyik legfontosabb turisztikai vonzereje (a gyógyvizeken és a látnivalókon kívül) az óriási kulturális, azon belül is a nyelvi korlátok nélküli (!), zenei kínálat. Országunkkal kapcsolatban „nagybatalmi” jelző a sportot, illetve a zenét illetően hangzik el leggyakrabban. Közismert,

hogy ehhez szükséges az a háttér és struktúra, amely évtizedek alatt alakult ki, beleértve a zeneoktatást, a zenekarokat és kórusokat. Ugyanakkor politikusok körében gyakran hangzik el: túl sok a zenekar. Erről mi a véleménye?

– Jelenleg a minősítést kért zeneművészeti szervezetek között 7 nemzeti minősítésű zenekar és 2 nemzeti minősítésű énekkar, 8 kiemelt minősítésű zenekar és 3 kiemelt minősítésű énekkar van. Ezek az együttesek normatív úton jutnak támogatáshoz. Látható tehát, hogy a jelenlegi kormányzat fontosnak tartja a színvonalas együttesek működését. Mindegyikükre igaz, hogy kiemelkedő szerepet játszanak nemcsak székhelyük, hanem egy nagyobb régió, az ország vagy akár más nemzetek kulturális életében. Így fenntartásuk, támogatásuk túlmutat egy szűkebb

környezet érdekein, és segíti a tágabb horizontú, nagyvárosaink felzárkózását célzó programot. Mivel koncertjeiket igen sokan látogatják, nem igazolható az az állítás, hogy túl sok lenne a zenekar.

■ Milyen szerepet szánnak a Filharmóniának és – amennyiben a kormányzat szerint is fontos küldetése van – milyen mértékben támogatja mindezt az állam?

– A Filharmónia Magyarország Nonprofit Kft. elődei olyan közhasznú feladatok ellátására jöttek létre (ifjúsági koncertek szervezése, kortárs zenei művek bemutatása, fiatal tehetségek foglalkoztatása, új helyszínek felkutatása és új közönség szervezése), amelyeket az állam küldetésének tekint. A Filharmónia programjai a legkisebb településen is képesek színvonalas, változatos for-

mában kiegészíteni a gyermekek, fiatalok művészeti nevelését. A felnőtt közönségnek szervezett hangversenyek lehetővé teszik, hogy a vidéken élő koncertlátogatók megfelelő kínálathoz jussanak. A Filharmónia szervezésében érkeznek a hazai és külföldi vezető zenekarok, kisebb együttesek, világ-hírű szólolisták a vidéki városokba – megfizethető áron. Az Nkft. által szervezett zenei fesztiválok a nemzetközi zenei életben számon tartott, kiemelkedően rangos rendezvények. (Ezek közé tartozik a Szombathelyi Nemzetközi Bartók Béla Szeminárium és Fesztivál, a Soproni Régi Zenei Napok, a Budapesti Nemzetközi Zenei Versenyek – szeptemberben például a Pablo Casals Nemzetközi Csellóversenyt rendezték meg).

■ A szimfonikus zenekarok rendkívül nagy energiát fektetnek abba, hogy minden ifjúsági korosztály számára ismeretterjesztő hangversenyeket vagy interaktív programokat kínáljanak. Ugyanakkor nem mondható általános gyakorlatnak, hogy a diákokat évente legalább egyszer az iskola vigye hangversenyre, miközben ismert a probléma az általános oktatási intézményeken belüli énekoktatás hiányait és minőségét illetően. Mi lenne Ön szerint a megoldás, hogy – akár a tanterv keretében – a diákok hangversenyekre is eljuthassanak?

– Nagy örömmel támogatjuk a gyerekeknek, fiataloknak szóló programokat. A kulturális alapellátás egyik kiemelt célcsoportja ők. Célunk, hogy minden gyermek jusson el évente egyszer színházba és koncertre. A Filharmónia ez évben 240 000 gyermeknek nyújt minőségi kulturális találkozási lehetőséget országshatáron túl. Az Erkel Színház „operakaland” programjában idén 80 000 (nagy rész vidéki) gyermek részesült. De nemzeti és kiemelt besorolású szimfonikus zenekaraink is folyamatosan szerveznek ifjúsági- és gyermekprogramokat. Legutóbb Káel Csabával, a Művészetek Palotája vezérigazgatójával beszélünk arról, a minőségi kultúrát már kicsi gyerekkorban – ha nem túlzás, a pocakban növekedés időszakában – az élet elmaradhatatlan részévé kell tenni. Kodály szerint a művészeti nevelést a születés előtt kilenc hónappal kell kezdeni...

Büszke vagyok arra, hogy kulturális intézményeink ifjúsági és gyerekprogramjain közel félmillió gyermek vesz részt évente, s ezt a számot folyamatosan bővítjük. Ha ezzel az egész napos iskola kereteinek kitöltését segíthetnénk, külön örülnék. Mi ezt az irányt folytatjuk.

R. Zs.

EMMI hírek:

Az kulturális államtitkárságának büdzséje 1,1 milliárd forinttal nő 2015-ben közölte Hoppál Péter, az Emberi Erőforrások Minisztériumának kultúráért felelős államtitkára.

Intézményfenntartásra az államtitkárság az idei 24,6 milliárd helyett 2015-ben 25,25 milliárd forintot költhet, fejezeti támogatásokra pedig 17 milliárd helyett 17,46 milliárd forint jut, így az államtitkárság költségvetése 41,6 milliárdról 42,7 milliárd forintra emelkedik.

Ebben az összegben nincsenek benne a más tárcák soraiban szereplő kulturális kiadások, a Belügyminisztérium büdzséjéből az önkormányzatoknak utalt kulturális normatíva például 1,2 milliárd forinttal nő.

Az államtitkár szerint három fő célkitűzést követve állították össze a büdzsét, melynek egyaránt szolgálnia kell a kulturális intézményrendszer fenntartását és hatékonyságának biztosítását, a kormány társadalompolitikájához való kapcsolódást, valamint a kultúra összekapcsolását más szektorokkal, a gazdaság más területeivel.

A fejezeti támogatások közül Hoppál Péter kiemelte a Zeneakadémia koncertszervezési feladataira szánt 800 millió forintot, míg a WOMEX (World Music Expo) magyarországi megrendezését a kormány 387 millió támogatja, az Europa Cantat kórusfesztivál magyarországi megrendezésére pedig 150 millió forintos támogatást rendelt, ebből a rendezvény jövőre a még fennmaradó 110 millió forintot fogja megkapni. A Magyar Állami Operaháznak 1,8 milliárd, a Hagyományok Házána 150 millió, a Magyar Nemzeti Múzeumnak 100 millió, míg az Operettszínháznak 80 millió forinttal nő a költségvetési támogatása. A kulturális államtitkársághoz került Design Terminál az idei 600 millió forintos költségvetéssel szerepel a

2015-ös büdzsében is – közölte az államtitkár, hozzátéve: ezt az összeget még szeretnénk módosítókkal növelni. Hoppál Péter hangsúlyozta a kulturális közösségfejlesztés, a kulturális alapellátás fejlesztésének fontosságát.

Elmondása szerint újdonságként a jövő évi költségvetés meghatározza a települési önkormányzatoknak adható kulturális normatív támogatás minimumösszegét, így a legkisebb település is legalább 1,2 millió forintos kulturális normatívához jut jövőre. Ennek köszönhetően 1790 településen fog növekedni a kulturális normatíva, ami összesen 1,2 milliárdos többletet jelent.

Az Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program (EFOP) keretében 21 milliárd forint összértékben 10 kulturális témájú projekt indulhat 2015-ben EU-s forrásokból – jelentette be Hoppál Péter, aki emlékeztetett arra is, hogy az elmúlt négy évben jelentősen fejlődött a kulturális infrastruktúra: Budapesten felépült vagy megújult például a Zeneakadémia, a Pesti Vigadó, a Budapest Music Center, a Várkert Bazár, a Honvéd Főparancsnokság és az Erkel Színház. (MTI)

Több ponton módosult a minősített előadóművészeti szervezetek köre az Emberi Erőforrások Minisztériumának kiadott, 2015. január 1-jén hatályba lépő rendelete szerint.

Az Orfeo Zenekar és a Purcell Kórus is elvesztette kiemelt minősítését. A Szent Efrém Férfikar is kikerült a minősített előadóművészeti szervezetek köréből. Ugyancsak kikerült a kiemelt minősítésű szervezetek köréből a Concerto Budapest volt fenntartója, a Zenei Alapítvány, ez azonban technikai jellegű változás.

A Budapesti Operettszínházat a magyar állammal közszolgáltatási szerződést kötött szervezetek köréből az állami fenntartású szervezetek közé sorolták.

„Elhivatottság és szakadatlan szorgalom”

Gyüdi Sándor a zenekari munkáról, tervekről, gondokról

Másfél évtizede irányítja az ország egyik legnagyobb zenekarát Gyüdi Sándor. A Szegedi Szimfonikusok programja rendkívül színes, és a próbajátékaikra is rengetegen jelentkeznek. Ahhoz, hogy igazi XXI. századi zenekarként működ-hessenek, a művészeti vezető úgy véli, többek között sokoldalúnak kell lenniük műfaji és stílári értelemben, nyitottan minden újdonságra, valamint a közönséggel való találkozás sokféle új lehetőségére. Gondnak tartja azonban, hogy a bérek nem tükrö-zik, hogy a szegedi muzsikusk egy nemzeti kategóriába sorolt zenekar tagjai, továbbá, hogy számos fontos célra, mint például az egészségmeg-örzésre, az új művek íratására vagy a határon túli koncertezésre nem jut elegendő pénz. Szegeden is nagyon hiányzik egy koncertterem...

I Különleges turnékra készülnek, úgy látom, hogy most megbódítják a Távol-Keletet, hiszen az év végén Kínába utaznak, s terveznek egy japán turnét is... Minek köszönhetőek ezek a meghívások? Ejtünk néhány szót arról is, hogy hogyan működik az együttes menedzselése...

– A zenekar terveinek kialakításában már nem én vagyok a kulcsszereplő. Igazgató kollégám, Lukácsházi Győző dinamikus vezető, aki új ötleteket és kapcsolatokat is hozott 2013-as kinevezésekor, ez a zenekarnak előnyére szolgál. A Távol-Kelet egyre jobban érdeklődik az európai zenekarok iránt, és hazánknak ott is nagy a presztízse

komolyzenei téren. Bennünket is megtaláltak, ráadásul a hangverseny-piac azon szegmensében, ahol tényleg a minőség számít; az igényes feladatokra szóló meghívásoknak örömmel teszünk eleget.

I Olvastam, hogy terveik között szerepel az is, hogy fiatalítsák a közönségüket. Milyen új eszközökkel küzdenek ezért?

– Itt ismét Lukácsházi Győzőre kell hivatkoznom, aki a Bartók Rádió révén országosan is ismert komolyzenei gyermekműsorain keresztül. Számos rendszeres programunk volt korábban is a legkisebbek számára, de az ő műsorvezetése új lendületet adott ebben a munkánkban. Az általános iskolák, középiskolák számára kínált bérleti sorozatainkat továbbra is a Filharmóniával együttműködésben valósítjuk meg. Új elem viszont, hogy az egyetemistákat aktív módon vonjuk be programjainkba, olyan területen, amihez ők értenek jobban: a különböző művészeti ágak találkozására épülő műsorokhoz mi a muzsikával járulunk hozzá.

I Tavalý aláírt a színház főigazgatójaként egy megállapodást a tudományegyetemmel, nyílt napon vendégül is látták az egyetemistákat. Érezhető már mindennek az eredménye?

– Az Egyetemi Nyílt Napot immár hetedszer rendezte meg a színház. A fiatalok bevonásának kulcskérdése az információ megfelelő csatornán való eljuttatása és a kellő érdeklődés, motiváció kialakítása. Az előbbi téren a fiatalok információ-szerzési szokásainak megfelelő, korszerű eszközök alkalmazására van szükség, a motivációt, kötődést pedig – részben az imént mondottakkal ellentétben – a személyes ismeretség, a közvetlenebb kontaktus kialakítása segíti. Ezért nyitjuk meg kapuinkat minden ősszel, ami nem csupán az épület kulisszák mögötti bejárását jelenti, hanem a fiatalok kipróbálhatják a művészeink (színészek, énekesek, táncosok) munkáját kitöltő tevékenységi formákat, azaz beszédtechnika, ének- és táncórán vehetnek részt vezető művészeink irányításával. Színházi maszkot készíthetnek, különleges jelmezeket próbálhatnak fel. Mindez persze azt szolgálja, hogy az élmények hatására az előadásainkra is kíváncsiak legyenek...

I Hogyan működik a gyakorlatban a közös koncertezés a Tudományegyetem fiatal muzsikusaival? Miképp tudnak beilleszkedni az együttesbe, s mindez mennyire inspirálja őket arra, hogy később a zenekar tagjaivá váljanak? Hiszen mostanában gyakran szóba kerül, hogy a tanári életpálya-modellnek köszönhetően sokan inkább a pedagógusi pályát választják...

– Nagyon aktívak vagyunk, ugyanis Szegeden a magas színvonalú hangversenyélet mellett a vidék leggazdagabb zenés színházi kínálata is ránk épül. Ehhez gyakran kényszerülünk kisegítő alkalmazására, és ezt a szükségszerűséget tudatosan igyekszünk jó lehetőségként kezelni, hosszú távú személyi terveinkkel összehangolni. A Zeneművészeti Karon oktató tagjaink véleményére alapozva azokat próbáljuk ki az alkalmi feladatokban, akik reményeink szerint többre hivatottak. Jellemző, hogy próbajátékaikra nagy számban jelentkeznek azok, akiket a zenekari hivatás szépségei megragadtak a velünk való munka során. Tartunk mi is a zenepedagógusok magasabb bérei okozta elszívó hatástól, de egyelőre nincsenek utánpótlás-gondjaink.

I Hogyan vélekedik a nemzeti címről? Több segítséget nyújt megbecsülésben, pénzben vagy a tennivalókat, a megoldandó feladatokat gyarapítja?

– A nemzeti kategóriába minősítés feltételeként megkötött közszolgáltatási szerződésben vállalt feladatok ellátásához, illetve a megfogalmazott minőségi követelmények személyi és tárgyi feltételeinek biztosításához szükséges anyagi erőforrásokhoz képest a kategóriához rendelt támogatás mértékét nem látom elegendőnek. A célkitűzések, az elvárások helyesek – lényegében korábban is ezek szerint dolgoztunk –, de szeretnénk minél magasabb szinten teljesíteni. Ehhez is több pénzre lenne szükség, másrészt művészeinket a magasabb követelményeknek való megfelelés elismeréseként méltó jövedelemhez szeretnénk juttatni, de jelenleg – források hiányában – a bérek nem tükrözik azt, hogy milyen minősítésű zenekarban dolgozik egy muzsikus.

■ Lényeges kérdés minden együttes, színház költségvetésében, hogy mi lesz a TAO sorsa. Önök milyen megoldási lehetőségeket látnak, mi lenne a megfelelő forma a zenekar számára a későbbiekben? Ön milyen megoldást tartana jónak az egész zenei területet illetően?

– A Zenekar hasábjain is kifejtettem azt a véleményemet, hogy az állam szándéka, miszerint lemond bizonyos típusú adóbevételeinek egy részéről, ha az érintett adózók a költségvetésbe befizetendő összegből előadó-művészeti szervezetet támogatnak, nem problémamentesen valósul meg. Egyfelől a TAO mindenféle ügyeskedés terepévé vált, nem jelentéktelen része egyáltalán nem az arra méltó művészeti műhelyeknek, hanem a közvetítésre szakosodott cégeknek, vagy kifejezetten a TAO-támogatások megszerzésére alakult, valójában nem művészi értéket teremtő vállalkozásoknak jut, másfelől vitathatóan tartom, hogy az állam által átengedett összegből az együttesek nem művészi teljesítményük, hanem kereskedelmi eredményességük – tudniillik – jegybevételük arányában részesülnek. Szerintem jobb lenne, ha az állam adóként beszedné ezeket az összegeket, és sok milliárd forinttal megnövekedő forrásaiból nagyobb mértékben támogatná az előadó-művészetet – akár az emtv. szerint felosztható keretek növelésével, akár a művészi és közművelődési szempontokat előtérbe helyező szempontrendszer alkalmazó kiegészítő támogatások formájában.

■ Említette azt is, hogy az együttest is nehez helyzetbe hozta az a gyakorlat, amely szerint az önkormányzat olyan mértékben csökkentette a támogatásukat, amennyivel az államtól kapott összeg növekedett. Most milyen a helyzet? Mit tudnak tenni azért, hogy mindezen változtassanak?

– Az állami támogatás növekményét szeretjük volna fejlesztésekre fordítani: új hangszerekre, neves vendégek meghívására, megújuló reklámtevékenységre, egészségmegőrző beruházásokra (megfelelő székekre, hallásvédelemre) fordítani. A nemzeti besoroláshoz tartozó feladatok ellátása is sok pénzt igényel, különösen az új művek iratása és a határon túli magyar területeken való koncertezés, ottani vendégművészek és zenekarok meghívása, a fesztiválrendezés és -részvétel. Szomorú, hogy ezekre a célokra továbbra sincs elegendő forrásunk. A 2015-ös állami költségvetésnek még csak a tervezetét ismerjük, az állami támogatást alapul vevő fenntartói támogatás érdekében

egyelőre csak általánosságban tudunk érvelni. Várjuk továbbá azt is, hogy az állam valamilyen jogszabályi megoldással biztosítsa eredeti szándékának érvényesülését, vagyis azt, hogy támogatásának növekedése a zenekarok számára a fenti célok megvalósítására fordítható növekményt jelentsen, az önkormányzatok ne fenntartói terheik csökkentésére használják fel.

■ Mi történt az Armel Fesztivállal? Miért változott a helyszín, s mennyiben kap ebben szerepet a továbbiakban a zenekar?

– Sajnáljuk, hogy az Armel Operafesztivál elkerült Szegedről, bár el kell ismernünk, hogy a nagy művészeti intézmények fenntartói támogatásához képest is igen jelentős terhet jelentett a városi költségvetésnek. Produkciókkal – Marco Tutino Márai-regényből készült operájának nagy sikert aratott ősbemutatójával – idén is résztvevője voltunk és 2015-ben is meghívottja vagyunk a fesztiválnak.

■ Azt látom, hogy a programban több ősbemutató is szerepelt, október végén például Tóth Péter egyik művét adták elő. Hogyan fogadják ezeket az új darabokat a zenekar és a közönség?

– A zenekar fogékony az újdonságokra, de igényes és érzékeny a művészi minőségre, azaz értékük alapján ítéli meg az új zene-műveket: a jó darabokat szívesen játssza akkor is, ha megtanulásuk komoly kihívást jelent, ugyanakkor elutasítja a fantáziátlan, sekélyes, vagy blöff-kompozíciókat. A közönség az előadott mű értékein túl érzékeli azt is, hogy a zenekar meggyőződéssel, hittel adja-e elő a koncertprogramot, vagy csak kötelességszerűen „letudja” a kortárs szerzők „támogatását”. A kulcskérdés az, hogy a zenekar vezetése valóban értékes alkotásokat tűzzön műsorra: ezeket a zenekar és a közönség is élvezni fogja. Például Tóth Péter Prospero című műve esetén ez meg is valósult.

■ Van zenekar, ahol nem egyszerű a szimfonikus munka és a színházi tennivalók egyeztetése. Ön viszont nemcsak a zenekar művészeti vezetője, hanem a teátrum főigazgatója is. Így sokkal könnyebb az egyeztetés? Vagy azért így is vonatkozik néha önmagával?

– Felelősséggel tartozom mindkét művészi műhely iránt, így mindkettő érdekeit igyekszem figyelembe venni; természetesen könnyebb így az egyeztetés, mint amikor ellenérdekelt felek vitatkoznak. Időnként persze akadnak olyan helyzetek, amikor va-

lamely, az egyik intézmény számára fontos dolog a másik apró érdeksérelmével jár, például többletmunkát igényel. Ilyenkor a döntésben segít, hogy mindkét intézménynél vannak olyan munkatársaim, akik a saját együttesük érdekeit képviselik.

■ A teátrum operaválogatásánál szempont az is, hogy a zenekar repertoárját ugyancsak építse vele?

– A szegedi zenekar operarepertoárja óriási: példaként elmondhatom, hogy tizenhét különböző Verdi-operát játszott. Természetesen ezeket nem tartjuk egyszerre műsoron, tehát jelentősége inkább annak van, hogy a zenekar otthonosan mozog sokféle stílusban, és ez lehetőséget ad arra, hogy a színház gyakorlatilag kompromisszumok nélkül állíthatja össze operai kínálatát. A döntés meghatározója a közönség érdeke, azaz az újdonságok, különlegességek és a népszerű remekművek egyensúlya.

■ Az egyik korábbi interjújában említette, hogy talált egy harmadik utat a megfizethető és a világsztár énekesek között, így került Szegedre például László Boldizsár vagy Pasztircsák Polina. Ezt a módszert át lehet ültetni a zenekarra is?

– Nem véletlenül figyeljük a zenei versenyeket, ajánlunk fel különdíjként koncertmeghívásokat a legjobbakkak. Pontosan ugyanazt tesszük, mint a színház az énekesek esetében: azokat hívjuk, akik már kiválóak, de még megfizethetők.

■ Sok éve irányítja művészeti vezetőként az együttest. Hogyan látja, hová jutott az együttes, mi a következő cél, s ehhez mi mindenre van még szükség?

– Valóban, immár másfél évtizede irányítom a Szegedi Szimfonikus Zenekart, ami a vidéki zenekarok körében az egyik leghosszabb ideje fennálló kapcsolat. Büszke vagyok arra, hogy az együttes kiváló erőkből áll, 99 zeneművész álláshelyével az ország egyik legnagyobb és – méretének megfelelően – egyik legaktívabb zenekara, mely egyszerre bázisa Szeged sokszínű koncertéletének és a vidék leggazdagabb operai kínálatának. Célunk a folyamatos fejlődés: tehetséges fiatalokat szerződtetni, jó hangszerrekhez hozzájutni, kiváló vendégművészeket meghívni, nagyszerű helyeken fellépni. Mindehhez és tagjaink művészi teljesítményükhöz méltó megbecsüléséhez természetesen pénzre van szükség. Szegeden még egy további, nagyon fontos dolog hiányzik a komolyzenei kultúra fejlődéséhez: egy koncertterem...

■ *Ön szerint milyen a XXI. század zenekara? Mit lehet tenni azért, hogy a szegedi együttes is ilyenné váljon?*

– A XXI. század zenekarának sokoldalúnak kell lennie műfaji és stílári értelemben, nyitottnak minden újdonságra, a közönséggel való találkozás sokféle új lehetőségére. A mai követelményeknek megfelelően, a régi zenei mozgalom eredményeit felhasználva képesnek kell lennie a barokk és a bécsi klasszicizmus remekműveinek hiteles tolmácsolására éppúgy, mint a XX. századi irodalom és a kortárs szerzők kifogástalan megszólaltatására. Nem szabad arisztokratikusan elzárkózni az igényes könnyűzenétől, de az igazi értékeket kell működése középpontjába állítania. Fel kell vállalnia az ifjúság zenei nevelésének misszióját is. A lehető legszélesebb közönség számára kell sugározni azt, hogy zenélni jó és a klasszikus zene az ember életét gazdagítja. Amit ezért tennünk kell: elhivatottsággal és szakadatlan szorgalommal dolgozni.

■ *Átvehette a Magyar Érdemrend Lovagkereszt polgári tagozat kitüntetését Ön szerint inkább a színházi vagy a zenekari munkájának köszönheti?*

– Egy vidéki városban a koncertélet és a zeneszínházi élet szorosán összetartozik, az én működésemben sem lehet szétválasztani. Hivatásom szerint muzsikusként vagyok mindkét művészeti műhelyben, vezetői megbízatásom mindkét intézményben Szeged kultúrájának fejlesztésére szól. A kitüntetését annak elismeréseként fogom fel, amit a zenekarnál és a színházban, pálcával a kézben és felelős döntéshozóként, azaz „összetettben” produkáltam.

Új gyerekdarab és koncertkonferálás

Lukácsné Győző több mint egy esztendeje irányítja igazgatóként a szegedi együttest, s úgy véli, ezalatt az idő alatt több tervét is megvalósította. Jelentősen nőtt a gyerekprogramok száma, közönsége, megújult a honlap, elindult az egyetemi együtműködés, sokkal nagyobb hírverést kap a társulat, és a turnék is sokasodnak. A művész remekül érzi magát Szegeden, és reméli, hogy a koncertek előtti műsorvezetésével maga is hozzátesz valamit a hangversenyekhez.

■ *Úgy látom, jól fogytak az idei bérletek.*

– Teltházas mind a kettő, s a Dómban is tervezünk koncertet. Örülök, hogy kamarabérleteink is akadnak jócskán, ha pedig mindehhez még hozzávesszük a színházi elfoglaltságokat, rengeteg a zenekar tennivalója. Az ifjúsági koncertekről nem is beszéltem...

■ *Jól jelzi az érdeklődés, hogy egy februári gyerekdarabjukra már ősszel, két nap alatt elkapkodták a jegyeket...*

– A Kis Tigris együtt írjuk Balogh Sándor barátommal, az előadásban az állatok játszószék a főszerepet, s természetesen a szimfonikus zenekarnak is jócskán akad benne feladat. Nagy örömeinkre hat előadásra tényleg ilyen gyorsan fogytak el a jegyek, talán ez is jelzi, jó az a koncepció, amellyel az itteni munkának nekikezdtém. A kicsiknek nagyon sok programot kínálunk, és azt is jónak tartom, hogy végre az egyetemisták is érdekes esteken ismerkedhetnek a klasszikus zenével.

■ *Az első szezon után hogy látja a feladatkörét? Erre számított, amikor pályázott a posztra vagy azért akadnak még mindig meglepetések?*

– Már semmire sem csodálkozom rá, de azért naponta akadnak olyan problémák, amelyeket meg kell oldani. A napi teendőkben remek kollégák segítenek. Jó partner a zenekar, nincs vitám sem a szakszervezettel, sem a művészeti bizottsággal. Az együttesben is jó a hangulat. Az nem volna baj persze, ha nem kellene ilyen rengeteget dolgozni kevés fizetésért, de ezzel senki sem foglalkozik, amikor pódiumra lép. Magas színvonalúak a hangversenyek, s nagyszerű Mózes, Simon Boccanegra, Macbeth előadásban is közreműködött a zenekar. Nagyszerű szólistákkal, karmesterekkel dolgozunk. Sok turnén veszünk részt, s úgy érzem, hogy pezsgő élet alakult ki Szegeden is. A napi rutin mellett a zenekar nyitott az új ötletekre is. A nyári Zenés forgatag remekül sikerült, tényleg fontosnak tartom, hogy a járókelők belénk botoljanak az utcán is. Tavasztól kezdődően sok helyen megjelenünk majd a kamaragyütteseinkkel, ezek szintén rendhagyó produkciók lesznek. Végre a honlapunk is megújult. Sok tervem akad, de azért realista is vagyok, igyekszem a témák elképzelés közül a megvalósíthatókat választani. Persze, igazgatóként fontosnak tartom, hogy mindent megtegyek a jobb anyagi körülményekért is. Ha az első évetem kell értékelnem, azt mondom, nagyon jól érzem magam Szegeden.

■ *Most már Ön is rendszeresen pódiumra lép...*

– Bárhol legyen az előadás, én vezetem be a zeneszámokat. Nem tudományos, zenetörténeti értékelést mondok, hanem jó hangulatra törekszem, olyan információkat adok, úgy beszélgetek el a közönséggel, hogy mosolyogva indulnak neki a zenehallgatásnak. Egy jó műsorvezetés rengeteget számít a hangversenyélménynél, s úgy érzem, ezzel személy szerint hozzátettem valamit az előadásokhoz.

■ *Amikor kinevezése előtt beszélgettünk, azt mondta, a Szegedi Szabadtéri Játékokkal is tárgyal, mert azt gondolta, minden feladatot a szegedi szimfonikusoknak kellene ellátniuk. Ez a terve hol tart most?*

– A szándékom továbbra is ez lenne, a fesztivál műsorpolitikája szerint azonban musicalek, máshol már színre került produkciók kerülnek sorra. Fájó pont, hogy például a jövő szezonban egyetlen olyan előadás lesz, Verdi Az álarcosbál című operája, amelyben a szimfonikus zenekar játszhat... Mi elmondtuk a vezetésnek, hogy mit szeretnénk, nem mondanak rá nemet, de ahogy elkövetkezik az új szezon, akkor valahogy nem sikerül ezt megvalósítani. Ha engem részükről bárki megkérdezne a műsortervet illetően, akkor valószínűleg tudnék olyan ötleteket adni, amelyekben a szimfonikus zenekar is szerepelhetne. De nem kérdeznak...

■ *Említette, hogy a muzsikáló gyerekeknek is szeretne seregszemlét szervezni.*

– Az Adj teret a tehetségnek! – című programra nagyon sokan jelentkeztek, több szegedi ügyes kis zenésznek lesz koncertje Budapesten. Ugyanezeket a szereplőket tavasszal a közönség elé viszem városunkban is, a szegedi szimfonikus zenekarral. A rádióban, az én műsoraimban is meg fognak jelenni a tehetségek. Egyébként kiváló törekvésnek tartom a Virtuózokat is, egyetlen szívfájdalmam, hogy én, aki ezzel foglalkozom már sok évtizede, nem kaptam felkérést. Pedig szívesen vezettem volna a műsort...

■ *Mióta Ön az igazgató, az együttes körüli hírverés is sokkal nagyobb.*

– Nagyon fontosnak tartom, hogy mindaz, amit csinálunk, eljusson az emberekhez. Sokat segít ebben a rádiós múltam, s persze jelenem, a helyi tv-k, rádiók is szívesen foglalkoznak velünk, minden eseményünkről beszámolnak. Már sorozatom is indult az

egyik csatornán. Az én nyüzsgős kapcsolatrendszerem úgy tűnik, hozza az eredményeket.

I Említette, hogy eddig is kiváló volt az együttes, de lehet még jobb is. Mi mindent tud ezért tenni?

– Sokat számít az a teljesítmény-ösztönző rendszer, amelynek lényege, hogy az, aki jelentkezik a meghallgatásra, és megfelelően magas szinten muzsikál, attól kezdve magasabb fizetést kap. Idén 63-an jelentkeztek, az együttes kétharmada vállalta, hogy játszik, pedig azt sem éri semmi-

lyen hátrány, aki ebben nem vesz részt. Úgy vélem, mindez szintén segít abban, hogy az együttes egyre magasabb szinten muzsikáljon. Mivel minden próbát végighallgatok, nyugodtan mondhatom, hogy jó úton járnak...

R. Zs.

Szól a rádió...

Szabó László Zsolt biztonságot kíván adni az MR együtteseinek

Új időszámítás kezdődik a Magyar Rádió Zenei Együtteseinek életében. Szeptember elsejétől új ügyvezető igazgató irányítja a társulatokat Hamada Katalin személyében. A zenekart ettől a szezontól Kovács János vezeti, az énekkar kinevezett karnagya Pad Zoltán, a Gyerekkórus élén pedig dr. Matos László és Kabdebó Sándor áll. Az MTVA vezérigazgatója, dr. Szabó László Zsolt nagyon fontosnak tartja az együtteseket. Szeretné, ha még magasabb színvonalon teljesítenének, s a tervek és célok között szerepel az is, hogy ismét a Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetsége tagjává váljanak, s rájuk is vonatkozzon az előadó-művészeti törvény. A társulatok jövőjéről Szabó László Zsolttal, Hamada Katalinnal és Pad Zoltánnal beszélgettünk.

I A Magyar Rádió Zenei Együtteseinek a 2010 előtti időszakban több nehéz időszakot éltek át: leépítették Európa egyik legbírtebb kórusát, csökkentették a szimfonikus zenekar létszámát és úgy tűnik, hogy mára nem a korábbi hírnevükhöz méltó helyet foglalják el a magyar zenei életben... A zenészeik fizetése elmarad akár a Nemzeti Filharmonikusok, akár a Budapesti Fesztiválzenekar béréntől, de újabban az Operabázis is komoly elszívó erőt gyakorol. Milyen tervei vannak az MTVA-nak az együttesekkel?

SZABÓ LÁSZLÓ ZSOLT: Ezt a három együttest Magyarország vezető társulatai között tartják számon alapításuk óta. A magas színvonal megőrzésének nyilván sokféle eszköze és módszere van, s mindaz, amit felsorolt, a létszámnövelés, a nagyobb büdzsé, ezek csupán eszközök lehetnek. Az elmúlt időszakok hektikussága után nyugalmat és biztonságot szeretnénk vinni az együttesek életébe. Hiszen a zenekar, a kórus és a gyerekkar jövője biztosított az MTVA kötelelőjében.

I Sokan a művészek közül éppen a létbizonytalanság, az alacsony bérek miatt távoztak más együtteshez. Hogyan lehet őket pótolni?

Sz. L. Zs: Hosszú ideig fociztam, ami szintén csapatjáték, és azt láttam, vannak kupac csapatok, amelyek nagyon jó versenyzőkből állnak, mégis rossz eredményeket érnek el, s vannak gyengébbek, amelyek viszont remek teljesítményekre képesek. Hogy egy zenekarban minden muzsikuskiváló legyen, az irreális elképzelés. Ezért inkább úgy vélem, azokból a muzsikuskiből kell a legtöbbet kihozni, akik jelenleg a zenekar-

Szabó László Zsolt

ban játszanak. Persze néha egy futballcsapatba is kell erősítés, ha az MR együtteseinek is szükség van rá, akkor abban az ügyben is lépni fognak.

I Gondolom, a zenekar és a kórus vezetője egyaránt szeretné, ha nőne a státuszuk száma...

Sz. L. Zs: Semmi sincs kizárva. De ez nem cél, hanem eszköz. Ha ahhoz, hogy a zenekari és az énekkari színvonal tovább emelkedjen, erre van szükség, akkor nyilvánvalóan megteesszük a megfelelő lépéseket.

I Biztosan szívesen elmondja Kovács János vagy Pad Zoltán is, hogy sokkal jobb lehet a színvonal több muzsikussal, énekeskel, színesebb lehet a műsor.

Hamada Katalin

HAMADA KATALIN: Most sincs ebből probléma, ha a program azt kívánja, akkor megfelelő számú magasan kvalifikált kíségetőt hívunk az együttesekhez. A művészeti produkció sosem láthatja kárát a létszámnak. Állandó kíségetői körrel dolgozunk, néhány nappal ezelőtt tartottunk meghallgatást, amelyre rengetegen jelentkeztek, hogy a legjobbakból válogathassunk.

Sz. L. Zs.: Bevallom, hogy mindkét karnagy úr fordult már hozzám ilyen kéréssel, mert az is a dolguk, hogy ezt tegyék. Hiszen olyan művészeti vezetőkre van szükségünk, akik mindig többre és többre töreksenek...

PAD ZOLTÁN: Ha 48 státuszunk van, akkor az évad nagyobb részét 48 énekesre kell tervezni. Persze, ez némileg befolyásolja a műsorválasztást. Az biztos, hogy a Rádiókórus repertoárja ilyen szempontból némileg átalakult. Az elmúlt években, amikor hetvenen énekeltek, akkor sokkal több oratórikus mű volt műsoron és jóval kevesebb a cappella. Most ehhez az alacsonyabb létszámhoz repertoárváltozást is be kellett iktatni. Jelenleg sok a cappella-művet tartunk műsoron, ami nagyon jó, mert fejleszti a társulatot, emellett kortárs kompozíciók szerepelnek a programban. Ha pedig nagy oratórikus darabokat kell előadni, akkor hívunk 22 kíségetőt. Ha az lenne a cél, ami ugyancsak nagyon támogatandó és üdvös, hogy oratórikus kórust fejlesszünk ebből a társulattól, bizony el-

engedhetetlen lenne, hogy felvegyünk most húsz embert...

I Nagy gondja még a Magyar Rádió együtteseinek, hogy nem tartoznak az előadó-művészeti törvény hatálya alá. Ebben az ügyben tesznek valamilyen lépést?

H. K.: Dolgozunk ezen. A mi együtteseink teljesen speciálisak, hiszen más feladatokat is ellátnak, mint ami az előadó-művészeti törvényben szerepel. Kicsit kakukktojások vagyunk. De ettől függetlenül megteszünk mindent, hogy mi is megfeleljünk a törvény előírásainak.

P. Z.: A kórus részéről olyan évadot állítottam össze, ami ennek a feltételeit, például a meghatározott koncertszámokat megteremti. A korábbi években ugyanis nem volt évi negyven koncertje a társulatnak... De nincs semmi, ami mindezt akadályozná.

I Jelenleg Kovács Jánosnak egy éves megbízatása van. Hogyan kívánják a vezető karmester helyet betölteni?

Sz. L. Zs.: Ebben az esztendőben döntés születik erről. Az énekkar szerencsére rendben van, de a muzsikások hosszú távú fejlődését nyilvánvalóan az szolgálja, hogyha hosszabb időn keresztül ugyanaz a személy dolgozik velük.

I Az együtteseknek milyen feladatokat szánnak az MTVA-n belül? Hogyan képviselik el a szakmai fejlődést? Mennyire kapnak szerepet az együttesek könnyűzenei produkciókban?

Sz. L. Zs.: Mi valóban kissé különlegesek vagyunk, hiszen az MTVA műsorkészítési igényeit is kielégítik az együttesek, mind a három. S ha kell, akkor akár a könnyedebb műfajok irányába is kalandoznak. Emellett a társulatok a hazai kortárs zene felkent közvetítői. Ez kiemelt feladata volt és lesz a jövőben is az együtteseknek. Szeretnénk emellett a közönség számára olyan koncerteket életre hívni, amelyek valamilyen újdonságot jelentenek. Azt gondolom, hogy a nézők és hallgatók igényeit is ki kell szolgálni. Muszáj népszerű darabokat is játszani, amit a publikum elvár.

I Speciális helyzet, hogy ezek az együttesek rádióhoz, tévéhez tartoznak. Elképzelhető-e, hogy több olyan műsor készül, amelyben szerepelhetnek? Netán egy újabb karmesterverseny...?

H. K.: Egyre több ilyen produkcióban vehetünk részt. Itt van a Virtuózok sorozata, s csak azért nem a Rádiózenekar szerepel minden adásban, mert amikor kiderültek az időpontok, akkorra a zenekarnak már volt más felkérése. De arról se feledkezünk el, hogy ez egy külsős produkció, nem a mi gyártásunkban készül. Minél több ilyen jó együttműködésére van szükség, ezen is gondolkodunk.

Sz. L. Zs.: Sok Z-felvétel is születik, Eötvös Péter Lilith című operáját is az együttesünk játszotta lemezre. A Bartók rádió kortárs estjein is ők játszanak, Vásáry Tamás Zenén túl című sorozatát is felvesszük, adásba is kerülnek a koncertek hamarosan. Az együttesek hangversenyeit a rádió szinte mindig élőben közvetíti, s a televízió is egyre többször készít felvételt. Akár még az is lehet, hogy lesz ismét karmesterverseny... Ugyanis szép és sikeres hagyomány a közszolgálati média életében. Sok mindenen gondolkodunk.

I Mi a helyzet a Gyermekkórusal?

H. K.: Két új vezető karnaggyal dolgoznak. S éppen ez adja a különlegességét a társulatunknak, hogy a zenekar és a kórus mellett gyerekkarral is rendelkezünk. Ebben az évadban lesz hatvan éves a gyermekkórus, különleges műsorral, újonnan komponált művekkel tisztelgünk majd a jubileum előtt. Az, hogy ők egy iskolába járnak, együtt készülnek, eredményes szakmai fejlődéshez vezet. Szeretném, ha egyre többször fordulna elő, hogy a három együttes együtt lép fel, mert ez tényleg különleges dolog. Persze, a gyermekkórusnak megvan a saját küldetése is, az egészen picik, már a nyolcéves is énekelhetnek náluk, az előkészítő kórusokban.

I Vásáry Tamás vezetése alatt komoly közönségbázist építettek fel, ami azért mára megcsappant...

H. K.: Nagyon változó a helyzet. Pad Zoltán érkezése biztosan új publikumot is vonz. Az énekkar most a BMC-ben tartja az a cappella bérletét, ami önmagában meghatározza a közönséget, ezt a műsorválasztás során is szem előtt tartottuk ezt a szempontot. Vásáry Tamásnak most is nagyon biztos közönségbázisa van, de igyekszünk építkezni, s szeretnénk minél több fiatalhoz eljutni.

Sz. L. Zs.: Az eddigi koncertjeink, amelyek közül többre magam is ellátogattam, azért

Pad Zoltán

szép számú közönséget vonzottak. Fontos persze az is, hogy mi kerül műsorra. Jól fogytak a bérletek, s ennek a reklámozásában is igyekszünk, mint MTVA segíteni. Persze, azért egyenlő esélyeket kínálunk a többi zenekarnak is...

I A zenei együtteseknek a magyar zenei életben betöltött szerepe mennyiben hasonlító és mennyiben különböző a többi társulathoz képest a fenntartó szemszögéből?

Sz. L. Zs.: A rádió együtteseinek a szerepe kicsit más, mint többieké, de a korábbi időszakban túlzottan is elkülönültünk... Szeretném, ha jobban hasonulnánk a többiekhez. Ezért is lépünk vissza a zenekari szövetségbe. De azt az adottságot, hogy ez mégiscsak egy műsorszolgáltató zenekara, nem lehet elfelejteni. Azt szeretném, ha ennek az előnye jelennének meg és nem a hátrányai, ezen közösen dolgozunk. Igyekszünk megfelelő embereket állítani az együttesek élére, hogy azt a színvonalat, amit el akarunk érni, meg tudják valósítani. Szeretném, ha az együttesek még szélesebb körben jutnának el a közönséghez. Akár iskolában, egyetemeken is fellépnének. Nyitni kell, hogy megtaláljuk a megfelelő közönséget. Új megoldásokat, helyszíneket keresünk ehhez. A színvonal javításának jegyében kicseréljük például a hangszereket, a kórus próbaterme is új dobogót kapott.

I A külföldi turnék, fellépések is biányoznak mostanában...

H. K.: Ezen is dolgozunk, szeretnénk visszahozni a régi állapotokat, de ez még sok munka. Nyilvánvalóan a mostani helyzet kialakulásban anyagi és egyéb feltételek is közrejátszottak.

P. Z.: Az lenne egyébként jó, hogyha az együttes megtanul egy darabot, abból felvétel készül, majd koncerten is bemutatják, s aztán turnéra viszik. Egyébként most már több olyan programunk lesz, amellyel lehet utazni. Jelenleg éppen karácsonyi CD-t készítenek az együttesek. Vannak újdonságok, lemezbemutató koncerten is dolgozunk. Persze nem maradhat ki a kínálatból a hagyományos ünnepi nagykoncertünk sem, amelyen a három együttes együtt lép pódiumra.

Sz. L. Zs.: Tudatos építkezésben vagyunk, amelynek megvannak a lépcsőfokai. Ha rajtam múlik, akkor végig is fogjuk járni.

I Meddig tervezik a részvételt a Budapesti Wagner-napokon?

Sz. L. Zs.: Ameddig lehet. A következő két év programjában biztosan szerepelünk, erről már meg is született a megállapodás.

I Hogyan ítélik meg az együttesek bangulatát, amely nagymértékben bozzájárul a produkciók színvonalához?

H. K.: Az a feladatom, hogy segítsek az együtteseknek mindent megvalósítani, amit szeretnének. Vagy ahogy a karnagyok

néha fogalmaznak, néha visszarángassam őket a földre... Ugyanis a szép tervek gazdasági háttér nélkül nem valósíthatók meg. Az évadzárónkon ott volt Szabó László Zsolt, így az együttesek is érezhették a támogatást. Persze tisztában vannak azzal, hogy minden probléma még nem oldódott meg... A kórus szempontjából nagyon jónak tartottam, hogy Pad Zoltán rögtön egy lemezfelvétellel kezdte a munkát. Volt alkalom így az összekovácsolódásra.

P. Z.: A CD-felvétel nagyon szépen sikerült, ennek alapján megítélhető, hogy a társulat nagyon jó állapotban van, s persze öröm velük dolgozni. A kórus programját illetően már szinte minden összeállt, a műsorok és a fellépők egy részét is kitalálták. Felmerült az az ötlet is, hogy más kórusokkal összedolgozva, elmegyünk az ő bérletükbe énekelni, és ők is eljönnek a miénkbe. Ezzel elindítanánk egy Kárpát-medencei együttműködést, mert eddig nem tudtunk egymásról. Például érdekes lehet, hogy a pozsonyi rádiókórusnál mi zajlik... A korábbi években keveset koncerteztek az együttesek, pedig a cél az, hogy ne csak próbáljanak, hanem mindezt a közönségnek is bemutatassák.

I Számíthatnak-e béremelésre a társulatok tagjai?

H. K.: Nem akarok ígéretet. Sok éve halogatott kérdés mindez, most úgy tűnik, mindent egyszerre kellene megoldani... Dolgozom a megoldáson. Éppen azért, mert a társulat az elmúlt években temérdek olyan ígéretet kapott, amit nem teljesítettek, ebbe a hibába nem szeretnék beleesni. Látom persze a magasabb bérek okozta, elszívó erőt is, de ez inkább a zenekarnál jellemző... Először az emelésért kell megtennünk mindent, s lényeges, hogy ismét az előadó-művészeti törvény hatálya alá tartozzunk. Ehhez pedig teljesítenünk kell a kritériumokat is.

I Milyen repertoárt tervez a kórus számára?

P. Z.: Már történt némi váltás a korábbiakhoz képest. Eddig a romantikus műveké volt a főszerep. Mindezt én kicsit időben lefelé bővíttem, hiszen a barokk is fontos. Elővettem néhány Bach-motettát és azt vettem észre, hogy nagyon jól fekszik a kórusnak. Meg lehet találni egy olyan hangzást, amelyben megmutathatják, hogy milyen jók. Lényeges, hogy ne legyenek beszűkítve

a kortárs és a romantikus repertoár közé. Be tudják bizonyítani, többféle stílusra képesek. Tavasszal felhangzik kora-barokk, romantikus és kortárs program is. Ez utóbbi ugyanis kihagyhatatlan része az együttes hagyományainak. Persze, a méltatlanul elfeledett ritkaságok is a szívügyeim, de mindezt a népszerű művekkel kell egyensúlyba hozni. Fontos feladatunk, hogy magyarországi ősbemutatókat tartsunk, ismételőkoncerteket, turnékat.

I Melyek a legfontosabb koncerthelyszínek?

H. K.: A Zeneakadémián, a Művészetek Palotájában, a Budapest Music Centerben is saját bérletsorozatokat indítottunk, most pedig a Vigadó felé szeretnénk nyitni. Új játszóhelyeket is keresünk. Természetesen továbbra is részt veszünk a Wagner-napok sorozatában, úgy véljük ugyanis, hogy ez a fesztivál volt az, ami fennállása óta meghatározó szerepet tölt be az együttesek életében és folyamatos sikert hoz. Nagyobb hírverésre is

törekszünk, s több közös programban kívánunk részt vállalni az MTVA-val.

I Mi a véleménye a zenekar részvételéről a Szimfonik Live-ban?

H. K.: Megértem a Szimfonik Live-sorozat népszerűségét, de nem gondolom, hogy túl sokan válnak ettől komolyzenei koncertlátogatókká... Persze, követni kell ebben a nemzetközi trendet. A Dal-ban is jelen leszünk. A lényeg mindig a megfelelő színvonal, az igényesség.

I Mit tart jelenleg a legfontosabb feladatának?

H. K.: A legfontosabb, hogy készüljön el a műsorterv, minél előbb meg tudjuk jelentetni, mert a késői bérelthirdetéssel jelenleg hátrányban vagyunk a többi együttesel szemben. Az a dolgom, hogy kiszolgáljam az együttesek igényeit. Bízom benne, hogy hosszú távon meg tudom teremteni azokat a feltételeket, amelyek számukra a művészi

munkához szükségesek. Nem vagyunk túl sokan az irodában, de szerencsére néhány ügyben az MTVA-tól is kérhetek segítséget. Kicsi a stáb, de mindenkinek megvan a maga feladatköre. A művészi munkával kapcsolatos dolgok javítása az első lépés, utána lehet gondolkodni azon, szükség van-e még munkatársakra. Persze, már most egyre jobban látom, hogyha a tervezett ütemben fejlődünk, akkor minden adminisztratív területtel nem tudok foglalkozni, de ez majd egy későbbi lépés. Mivel korábban más pozíciót is betöltöttem a zenei együttesek irodáján, így szerencsére tisztában vagyok a mindennapi teendővel. Tudom, a kommunikációnkon is javítani kell, de ezen is dolgozunk. Azt szeretném, hogy minél előbbre tudjunk tervezni. Örülök, hogy folyamatos párbeszéd zajlik az MTVA vezérigazgatójával, aki szereti az együtteseket, támogatja a munkánkat. Ez lehet egy új kezdet a zenekar, az énekkar és a gyerekkórus számára. Be kell hoznunk az utóbbi évek lemaradását, én optimista vagyok... (Réfi Zsuzsanna)

Tisztelt Olvasónk!

Húsz éve jelenik meg folyamatosan szaklapunk, amely eljut a magyar szimfonikus zenekarokhoz, zenei intézményekhez, könyvtárakhoz és azokhoz, akik érdeklődnek a zene iránt, de arra is kíváncsiak, hogy miként működik egy zenekar, milyen szakpolitikai döntések befolyásolják azokat a teljesítményeket, amelyek révén egyre értékesebb és magasabb színvonalú hangversenyeken vehetnek Önök részt.

LEGYEN 2015-BEN IS ELŐFIZETŐNK!

A

zeneKar

a Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetségének, valamint a Magyar Zeneművészek és Táncművészek Szakszervezetének közös szaklapja, amely a Magyar Nemzeti Kulturális Alap támogatásával jelenik meg évi 6 alkalommal

Éves előfizetőknek postaköltséggel együtt: **Összesen 3500 Ft/év**

Rovatainkban foglalkozunk

a magyar és külföldi zenei közélet aktuális történéseivel, szakmai érdekességekkel, hangversenykritikákkal, zenetörténeti írásokkal, szakszervezeti témákkal, jogvédelemmel, hangszer-történettel, oktatással, a zenészek egészségi bántalmaival, illetve azok megelőzésével és gyógyításával, valamint közöljük a Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetsége tagzenekaraik hangverseny-programjait és próbajáték felhívásait.

Innen megtudhatja, mi történik a hangverseny-pódiumon és mögötte!

Megrendelhető e-mailben: info@zenekarujsag.hu

Megrendelési szándéka esetén kérjük, jelezze e-mailben csekk, vagy áfás számla igényét a pontos cím, illetve a számlázási cím feltüntetésével.

Sir Simon Rattle a Zuglói Zenei Műhelyben

Záborszky Kálmán életre szóló élménynek tartja ezt a délutánt

Zsúfolásig megtelt november 13-án, csütörtökön délután a Zuglói Zenei Műhely Columbus utcai épülete, izgatott gyerekek álltak sorfalat a bejáratnál, hogy egy kórusdarabbal, Kodály Serkenj fel, kegyes nép kezdetű kompozíciójával fogadják a világ legkitűnőbb karmestereinek egyikét, Sir Simon Rattle-t. Éneklés, majd az ütős szekció produkciója köszöntötte az érkező maestrót, aki először a Tücsökzenekarral foglalkozott. Nagyon sok humorral, kedvességgel teli próbát tartott a kicsiknek, amelyen Henry Purcell Abdelazer-szvitjének híres rondó tételét játszották, majd a szakközépiskola fúvószenekarával vett át egy Rossini-darabot. A nagyobbakkal szintén hihetetlen lelkesen dolgozott, s nagyon emlékezetes instrukciókat adott. A próbán részt vett Rattle jelenlegi együttesének, a Berlini Filharmonikusoknak három muzsikusa is: Almási Zoltán, Tarkóvi Gábor és Szűcs Máté, utóbbi még a tolmács szerepére is vállalkozott. A német zenekar hegedűművésze, Almási Zoltán sokat tett azért, hogy ez a találkozó létrejöheszen, hiszen a muzsikusként idején maga is a Tücsökzenekarban játszott. Ennek a különleges délutánnak az előzményeiről Záborszky Kálmán, a Szent István Zeneművészeti Zeneiskola és Szakközépiskola igazgatója beszélt.

FOTO: ZENEKAR

I *Hogyan sikerült elérnie, hogy egy nappal a budapesti Müpában adott, nagyzenekari koncertje előtt Sir Simon Rattle egy délutánra a Zuglói Zenei Műhelybe a magyar fővárosba utazzon?*

– Négy évvel ezelőtt a Szent István Király Zeneművészeti Szakközépiskola zenekarával – testvérvárosi kapcsolat keretében – Berlinben adtunk hangversenyt. Ekkor – volt István zenekari tagunk, Almási László közbenjárására, aki jelenleg a Berlini Filharmonikusok első hegedűse – megnézhetjük a világhírű együttes egyik próbáját, és személyesen találkozhattam vezetőjükkel. Megkértem, hogy ha Budapesten jár, látogasson el iskolánkba, ismerkedjen meg az intézményünkben működő zenekari iskolával, melyben ma már – a hivatásos zenekarral együtt – 14, egymásra épülő együttes működik. Be is tartotta ígéretét, és november 13-án két együttesünkkel, a zenekari képzés első lépcsőfokának számító Tücsökzenekarral és kiváló szakközépiskolai Fúvószenekarunkkal próbált. A próbát 300 növendékünknek volt lehetősége végignézni.

I *Mit gondol, milyen hatása volt ennek a dirigálásnak, ennek a próbának a fiatal muzsikuskokra?*

– Egész iskolánknak életre szóló élményt jelentett ez a délután. Sir Simon Rattle-nek olyan kisugárzása, személyes varázsa van, mely mind a 102 tagú, kisiskolásokból álló vonóskart, mind a 70 tagú fúvósegyüttest megragadta. Kiváló pedagógiai érzékkel szólította meg mindkét korosztályt, ugyanakkor a lényeg mindkét esetben ugyanaz volt: a legmagasabb szintű zenei elképzelés megvalósítása. Kicsiktől, nagyoktól a legfontosabb zenei kérdéseket kérte számon: formálás, frazeálás, karakterek, színek, tempók, zenei súlyok, és még sok más. Érezhettem, hogy a karmester mércéje nagyon magas, ugyanakkor személye inspiráló, bátorító, sok humorral és szeretettel átitatva.

I *Ön mint karmester, a saját szempontjából is profitál ebből?*

– Nagyon kíváncsi voltam, hogyan dolgozik a számára idegen együttesekkel, és hogy a gyerekek hogyan reagálnak egy ilyen nagy-szerű muzsikusként utasításaira, jelzéseire. Minden vendégkarmesterünkötől sokat tanulok, levonom a tanulságokat.

I *Ellátogattak a Művészetek Palotájában adott koncertjére is a fiatal zenészekkel?*

– Személyesen el tudtam menni néhány kollégámmal, az óriási érdeklődés miatt

FOTO: ZENEKAR

Az iskola leánykara Kodály Zoltán kórusművével, a *Serkenj fel, kegyes nép...* kezdetű népdalfeldolgozással fogadta a főbejárat előtti lépcsőn Sir Simon Rattle-t, majd az iskola folyosóján egy diákokból álló ütőegyüttes várta, a pályáját ütősként kezdő karmestert

azonban több zenekari tagunknak nem jutott jegy.

Howan vélekedik Rattle muzsikusi, zenekar-építési működéséről?

– Minden nagyformátumú zenekar-vezető rányomja bélyegét együttesére. Karajan és Abbado idejében is hallottam a Berliini Filharmonikusokat, mindkét alkalommal nagyszerű volt, de mindig más. Ma, úgy érzem, elsősorban líraiság, nagyfokú érzékenység jellemzi az együttest. Érződik, hogy tagjai hihetetlenül felkészültek, teljességében ismerik a zenei anyagot, nem csak szólamaikat.

Mit tesz az angol sztárdirigens a fiatal muzsikuskéért? Hiszen néhány évvel ezelőtt azt nyilatkozta a venezuelai El Sistemáról, hogy nincs ennél fontosabb dolog... Sőt, a Salzburgi Ünnepi Játékokon vendégeskedett a venezuelai Nemzeti Gyermek Szimfonikus Zenekar, és Sir Simon Rattle dirigálta az együttest...

– Örülök, hogy megismerte a magyar zenei képzést, a mi zenekari iskolánkat is. A venezuelai modell kitűnő, ott, ahol létrejött. Tagadhatatlan a „missziós” hatása, mellyel az utcán csellengő gyerekeket bevonják a muzsikálásba.

Nálunk egészen más a helyzet: van egy kitűnő, Európa-szerte modell értékű zeneiskolai hálózatunk, kiváló hangszeres oktatással, nagyszerűen képzett tanárokkal. Sajnos, nem minden iskola tartja fontosnak az együttesekben való muzsikálást, melynek igen erős a közösségteremtő hatása. A mi együtteseinkben átlagos, nem válogatott gyerekek ülnek. A Tücsökzenekarban például 20-25 tagú minden szólam. Különböző képességűek, mégis kiegyenlítik egymást. Sokszor hangoztatom, hogy zeneiskoláinknak jobban kellene az egyéni képzésen alapuló zenekari képzésre koncentrálni. Magyarországon azonban elsősorban a közoktatás rendszerét kellene átgondolni,

melyben ma már nem maradt hely a művészetoktatás számára. Ez nem csak a művészek problémája, hanem egyértelműen tetten érhető iskoláinkban a harmonikus személyiségfejlődés hiánya, az egyoldalú, „balféltetés” képzésből fakadó egysíkú gondolkodás, a közösségi élmény nélkül felnövő magányos generáció.

Úgy tudom, több olyan muzsikusi is akad, aki a Berliini Filharmonikus Zenekarban játszik, s a Szent István Zenekarban kezdte a pályafutását. Mi a muzsikuskusnevelés titka?

– Sok munka, alázat a művek és a nagy mesterek iránt, erős közösség-építő tevékenység.

Az egyik legfontosabb kérdés azonban – minden együttesünk motorja – a vezető személye. Nem könnyű nagyformátumú, elkötelezett vezetőket találni

Nagyon sok növendékünk, volt zenekari muzsikuskunk vált hazai és külföldi zenekarok megbecsült tagjává. Az interjú elején említett Almási Zoltánon kívül Tarkövi Gábor a Berliini Filharmonikusok tagja, 1. trombitása. (1989-ben, első lemezfelvételünkön ő játszotta a Lajtha: Mise 1. trombitaszólamát) Rác Ódön, néhány éve végzett növendékünk a Bécsi Filharmonia szóló-bőgőse.

Milyen különlegességekkel ünneplik fennállásuk hatvanadik évfordulóját?

– Nagy megtiszteltetés, hogy újabb három évre elnyertük a Nemzeti Ifjúsági Zenekar címet. Változatlan erővel szervezzük gyermekeknek, fiataloknak szóló programjainkat. Újabb daljáték- bemutatóval köszöntöttük az évfordulót, a meseszínházi sorozatban, „Itt a kezem, nem disznóláb” címmel. Stephanus, Gaudeamus és Pastorale bérleteink mellett ez évben új sorozatot indítottunk a Vigadóban, Téli bérlet néven.

(Réfi Zsuzsanna)

VARÁZSOLJ ZENÉT! Legyél a szerzőtársunk!

A hang életünk első élménye: édesanyánk szívének dobogását már az anyaméhben halljuk. Születéskor első kiadott hangunk – a sírás – jelzi, hogy jól vagyunk; ha levegőt veszünk is hanggal jár, és még sorolhatnánk. Eddig talán ezeket a hangokat nem gondoltad zenének, de hogyan lesz a hangból zene? A zene valami különleges dolog. A zene matematika. A zene rend. A zene olyan, mint az élet. Végtelen variáció, kifejezőeszköz: hangulatunkat, érzéseinket, sokszor még egy történetet is könnyebb kifejezni zenével, mint beszéddel. A zeneszerzés nem boszorkányság, de nem árt tudni a receptet. Ezt ti is megtapasztalhatjátok, ha **jelentektek a Mzetelen igazságok című derűs hangversenysorozatunkhoz kapcsolódó pályázatunkra.** Ezekon a koncertek olyan témákat dolgozunk fel, melyekről talán nehezebb beszélni- ebben fog segíteni a zene, melynek megalkotásában Ti is aktív közreműködők lehettek.

Mi a teendő?

Varázsoljatok zenét: gyűjtsetek össze különböző hangokat, hangszeres -, ének -, bármilyen eszközzel előállított hangeffekteket, és mobiltelefonotok vagy számítógépetek segítségével rögzítsetek őket, majd komponáljatok belőlük egy minimum egy, maximum három perces zeneművet a következő témákról: **Szerelem, Hazugság, Halál.** A komponáláshoz használjátok kreativitásotokat, valamint az internet és a közösségi oldalak adta lehetőségeket, de ne feledkezzetek el azokról a fortélyokról sem, melyektől a hangból zene lesz. Ehhez mi is minden segítséget megadunk.

Várjuk 3-5 fős, 10-12 éves gyerekekből álló csapatok jelentkezését.

Jelentkezés határideje: 2014. október 15.

Zenemű leadásának határideje:
2014. december 30.

Eredményhirdetés: 2015. február 1.

A győztes szerzeményt 2015. május 10-én a Művészetek Palotája Fesztiválszínházában a Túlvilágjárók című előadás keretén belül mutatjuk be és ezen a koncerten lesz az ünnepélyes díjkiosztó is.

Nyeremények:

a Libri Könyvkereskedelmi Kft., a Rózsavölgyi Zeneműbolt, az Ethnosound hangszerbolt, az Egyszervolt. hu, a Csodák Palotája és a Budapesti Állatkert ajándékai.

A nyertes csapatokat vezető felnőttek a Nemzeti Filharmonikusok koncertjeire szóló ajándékjegyeket kapnak. Az értékes nyeremények mellett minden induló garantáltan élményekkel és tapasztalatokkal is gazdagabb lesz.

A letölthető jelentkezési lapot és részletes információkat keressétek honlapunkon, a [www. filharmonikusok.hu-n](http://www.filharmonikusok.hu-n).

„Varázsolni akartunk...”

Solymosi Tari Emőke zenei ismeretterjesztéséről, a Zuglói Zeneház ifjúsági hangversenyeiről

Harminc éve még nem volt beszédtema a hangversenyközönség fogyása, ma azonban ez a probléma már jó ideje terítéken van. Sokan sokfélét gondolnak a jelenségről, és persze sokan tesznek is azért, hogy minden negatív tendencia ellenére sikerüljön felnevelni a jövő koncertlátogatóit, egyáltalán: a klasszikus zenét ismerők és kedvelők ezreit és tízezreit. Szinte valamennyi szimfonikus zenekarnak van ifjúsági sorozata, a Nemzeti Filharmonikusoktól a Budapesti Fesztiválzenekarig, az Óbudai Danubia Zenekartól a Concerto Budapestig. Munka tehát zajlik e téren bőséggel, az azonban, amit a Zuglói Filharmonia valósít meg, alighanem e sokszínűség közepette is egyedülálló. A tevékenység Záborszky Kálmán, a Zuglói Filharmonia művészeti vezetője irányításával zajlik, a hangversenyek és komplex ismeretterjesztő programok kidolgozása és a műsorok vezetése immár sok éve Solymosi Tari Emőke tudására és személyiségére számít. Vele beszélgettünk a zuglói sikerekről.

! Mikor és hogyan csöppentél ebbe a munkába?

– A Pastorelle sorozat nem sokkal azután született meg, hogy zeneirodalom tanárként idekerültem. Az első sorozat koncertjeit 1997/98 fordulóján rendeztük meg. De először talán beszéljünk az előzményekről. A zuglói „Istvános műhely” most hatvan éves: 1954-ben Záborszky József megalapította az I. István Gimnázium diákzenekarát. Ez az együttes eredményesen dolgozott, egyre magasabb színvonalon. Már a kezdetekben neves karmesterek: Ferencsik János, Kórodi András is örömmel látogattak ide vezényelni. Zeneakadémiai koncerteket rendeztek, nyári táborokat szerveztek, de persze a zenekar akkor még amatőr együttesnek számított, és a szó mai értelmében vett ismeretterjesztő műsorok sem léteztek még. A zenekar eredményei logikussá tették, hogy az itteni zeneiskola igazgatását is Záborszky József bízta. További fontos lépés a fejlődésben, hogy a zeneiskolából 1990-ben kinőtt egy zeneművészeti szakközépiskola. Ennek első igazgatója Záborszky István volt, de csak egy évig, utána Finnországba költözött, ahol ma is él. Ekkor vette át a „konzi” igazgatását Záborszky Kálmán. Ő volt az, aki a rendszerváltás után kiharcolta, hogy az iskola megkaphassa az egykori zuglói párházat – hasznosabb célokra... Ez lett a Zuglói Zeneház. Így a zeneiskolának és a szakközépiskolának végre lett egy megfelelő székháza – bár a zeneiskolai oktatás ma sem itt folyik (itt ehhez nem is volna elég hely), hanem a terület különböző oktatási intézményeinek épületeiben. Amikor én idekerültem, a zeneiskola igazgatása és a szakközépiskolai oktatás már itt, a Columbus utcai épületben zajlott.

! Hogyan lett ebből az épületből hangversenyterem?

– Az épületnek már párházként is volt több olyan kisebb-nagyobb terme, amely kiválóan alkalmasnak bizonyult vizsgákra, tanügyi hangversenyekre. Záborszky Kálmán elsődleges célja azonban az volt, hogy kialakítson az épületben egy professzionális koncerttermet. Egy olyan terem képe lebegett a szemem előtt, amelynek az akusztikáját kifejezetten erre a célra tervezték, ahol hangversenyzongora és orgona van, ahol színházi világítás, stúdió áll rendelkezésre, és olyan

színpad, amelyet sokféleképpen lehet mozgatni és az igényeknek megfelelően átalakítani. Mindez megvalósult: 1995 őszére sikerült létrehozni az ország egyik legjobb akusztikájú termét, 330 személyes befogadóképességgel. Záborszky Kálmán egyik első gondolata az volt, hogy e professzionális koncertteremben hozzá kell járulnunk a jövő közönségének felneveléséhez.

! Hogyan képzelte ezt a gyakorlatban?

– Megszületett a képzeletében egy olyan sorozat, amely főként a gyerekekhez és a fiatalokhoz de természetesen a családtagjaikhoz és tanárukhöz szól. Rögtön az elején megfogalmazódott benne az az igény is, hogy ne egyszerűen koncertekről legyen szó, hanem ezeken az eseményeken hangsúlyosan legyen jelen a társművészetek is. Ez lett a későbbi Pastorelle.

! Az is már a kezdet kezdetén megfogalmazódott, hogy a célközönség alapvetően Zugló lakossága kell legyen?

– Az nyilvánvaló volt, hogy nagyrészt a saját zeneiskolánk és szakközépiskolánk gyerekei jönnek majd el a családjukkal, de a célközönség földrajzi értelemben nem volt és ma sincs behatárolva. Olyannyira nem, hogy vidékről is hoztak fel csoportokat buszokkal, sőt az országhatáron túlról érkező csoportjaink is voltak. Előfordult, hogy egy külföldi csoportot angolul kellett köszöntenem. Mindez tehát '96/'97 tájékán körvonalazódott, és a koncepció lényege az volt, hogy ne csak koncert legyen, ne csak zene, hanem ismeretterjesztés, vetítés is, lehetőleg minél több társművészet bevonásával: tánc, színészet, bábjáték, film, képzőművészet...

! Összművészeti produkciókról beszélünk...

– Valóban, és éppen ez a sorozat egyik nagy vonzereje. A különféle művészeti ágak fel erősítik egymás hatását. Kezdetben Záborszky Kálmán két műsorvezetőt kért fel: Zelinka Tamást és engem. Két párhuzamos sorozat indult el: egy a kisebb gyerekek, egy másik pedig a gimnazisták és egyetemi hallgatók számára. Mindkét sorozatot mindketten vezettük: felváltva voltunk műsorvezetők, teljesen összedolgoztunk. Zelinka Tamás korábban is vezette már a zenekari koncerteket, én pedig frissen kerültem a konziba tanárként, és úgy lettem a Pastorelle-sorozat

műsorvezetője, hogy korábban az egyik zongoratanár megkért, vezessem az egyik zongora tanszaki koncert műsorát. Ezt látta és hallotta Záborszky Kálmán, és ennek tapasztalatai alapján kért meg arra, hogy rendszeresen is foglalkozzam a műsorvezetéssel. Visszatérve a két frissen indított sorozathoz: közülük az egyiknek a Pastorale címet adtam, mivel az akkori tematikus koncertek csupa természeti jelenséggel foglalkoztak – ez volt a kicsiké, a nagyobbaknak szóló sorozat pedig a Kék rapszódia címet viselte.

■ *Ha a Pastorale eredetileg csupán egyetlen sorozat alkalmi címe volt, hogyan állandósult mégis?*

– A sorozat rögtön az elején olyan nagy sikert aratott, hogy a Pastorale márkanévként, brandként kezdett funkcionálni. Telt házas, vastappsal záruló koncertek voltak, igen jó sajtóvisszhanggal. Akik tanúi voltak a fogadtatásának – pedagógiai szakemberek, újságírók, muzsikuskok –, figyelmeztettek: eszünkbe ne jusson megválni tőle, ez már beivódott az emberek tudatába, maradjon meg. Így történt, hogy azóta is ez a műsorok összefoglaló címe. Záborszky Kálmán két tapasztalatot szűrt le. Egyrészt úgy érezte, hogy a gimnazista korosztály részéről kisebb az érdeklődés. Ezzel tehát leálltunk: a Kék rapszodiából csak egy évig ment a sorozat. Másrészt úgy döntött, hogy a Pastorale-nak én legyek a műsorvezetője. Zelinka Tamás tehát megmaradt a nagyzenekari koncertek vezetésénél, én pedig nagy lelkesedéssel folytattam a Pastorale-t. Az 1999-es Pastorale-tól kezdve – azaz idén éppen tizenöt éve – egyedül vezetem a sorozatot, de a szerkesztésben folyamatosan konzultálok Záborszky Kálmánnal, aki általában elfogadja az eleinte merésznek tűnő ötleteimet is. Nagy ugrást jelentett, amikor 2006-ban megalakulhatott a Zuglói Filharmónia. Azóta a Pastorale-koncertek egyik állandó szereplője a Magyar Örökség díjas és 2011-ben a Nemzeti Ifjúsági Zenekar címet is elnyert Szent István Király Szimfonikus Zenekar, amely éppen 2006-ban válhatott hivatásos együttesé.

■ *Miben különböznek ezek a programok az összes más intézmény és zenekar által bemutatott ifjúsági koncertektől és ismeretterjesztő műsoroktól?*

– Például abban, hogy igen művesen, az átlagosnál nagyobb gonddal vannak megszerkesztve. A lehető legmagasabb minőség a cél, mind a tematikát, mind a felépítést, mind a zenei interpretációt, mind a színpadi kivitelezést (a világítást, vetítést stb.), mind a

műsorvezetői szöveget tekintve. Fontos célnak a változatosság, a sokszínűség. Nagyon sok témáról-területről esik szó, hogy csak néhányat említek: népzene, barokk, klasszikus, romantikus, modern és kifejezetten kortárs zene, opera, táncművészet, a képzőművészet és zene kapcsolata... Szeretnénk a közönségünknek egy színes, sokrétű képet adni, azzal a céllal, hogy megszeressék az értékes zenét, megismerjék az opera műfaját, de például odafigyeljenek az építészetre, a képzőművészetekre, legyen kedvük elmenni kiállításokra is. És persze olyasmire is nagyon figyelünk, hogy meddig terjed egy gyerek koncentrációs képessége. Tudjuk, hogy hány perc az a maximum, amellyel egyféle dologból terhelhető, mert utána már váltani kell ahhoz, hogy ne lankadjon el a figyelme. Nem mindegy, hogy például egy zongoramű milyen hosszú. Ha túlságosan terjedelmes, nem vehetem be a programba.

■ *Milyen terjedelműek a Pastorale programjai?*

– A Pastorale sorozat – amely már 1997 óta zajlik, eddig több mint 200 koncert valósult meg a keretein belül, a nézők száma pedig legalább hatvanezer – kétrészes, két órás nagykoncertekből áll. Ha elkezdődik egy műsor délután négykor, akkor csúszással, tapssal, szünettel együtt hatkor, vagy néhány perccel később véget kell érnie. Számmomra mindig nagy élmény megtervezni egy előadás ívét. Mi mi után következnek, honnan hová jussunk el, mi hogyan hatosabb... Gyakran több variációt is kipróbálunk, és a leghatásosabbat választjuk. Mindennek pontosan kell illeszkednie, pedig a programok, ahogyan jeleztem, nagyon sokrétűek. Általában van vizuális illusztráció, tehát azt, amiről beszélünk (egy személyt, épületet, kéziratot stb.), ki is vetítem, de sor kerül beszélgetésekre is. Nálunk még egy hangszerbemutató koncert sem átlagos. Mái emlékezetes, amikor berendeztünk egy hegedűkészítő műhelyt, meghívtunk egy igazi hangszerkészítő mestert az előadásra, meg a segítőjét. Ott dolgoztak köztényben, körülöttük az alapanyagokkal és a szerszámaikkal, a pódiumon pedig egy operatőr egy kamerával mindent felvett, az apró tárgyak szimultán megjelentek egy hatalmas kivetítőn, hogy mindenki minden apró részletet tökéletesen láthasson. Színházi jelenetszerű epizódok is akadnak – így minden élménnyé válik (reményeink szerint életre szóló élménnyé). Tudjuk, hogy amihez érzelmek kapcsolódnak, az sokkal inkább megtapad a memóriában.

■ *Ilyen szempontból nyilván az összekötőszöveg jellegétől is sok függ.*

– A szöveg megírását (főként a különlegesebb témáknál) gyakran előzi meg a részemről komolyabb kutatómunka, mivel szeretnék a lehető legérdekesebben beszélni a szerzőkről, a darabokról, hogy azokat minél közelebb tudjam vinni a közönséghez, és minél nagyobb kedvet tudjak hozzájuk csinálni. Nem mindig mondok megírt szöveget, előfordul, hogy szabadon beszélek – de az is „ki van találva”, meg van tervezve. Ha megírom a szöveget (és erre gyakran szükség van, mert hajszálpontosan be kell tartani az időtervet), akkor is igyekszem úgy felolvasni, mintha rögtönöznék. Fontos, hogy a gyerekek számára is érthető, követhető legyen, amit mondok, fontos az oldottság, a kedvesség, a sok mosoly, ugyanakkor mind a szövegben, mind az előadásmódban meg kell jelennie egyfajta emelkedettségnek, ünnepélyességnek, hiszen ez jellemzi a „felnőtt” koncertéletet is, amelyre elő kívánjuk készíteni a fiatalokat.

■ *A sok és sokféle téma és műfaj közül mi az, amit legjobban kedvelsz?*

– Voltak tematikus koncertek, hogy csupán néhány kiragadott példát mondjak: madarak és rovarok; az évszakok; manók, tündérek, boszorkányok; bohócok és bűvészek; észak-európai országok zenéje; a középkor zenéje (illúziókeltő díszlettel!); a magyar barokk fejedelmek udvara; a romantika korának magyar és európai táncai; a balett története (balett-próbatermet is berendeztünk a színpadon), egyes zeneszerzőket (Haydn, Chopin, Liszt, Bartók, Kodály, Lajtha) bemutató műsorok; műfajokat-formákat megismertető programok (variáció, négykezes, versenymű), hangszerbemutatók (orgona, rézfúvók, fafúvók, vonós és pengetős hangszerek, különleges magyar hangszerek: tárogató, cimbalom). Nagyon színes a választék. Egyszer még az Indonéz Követséggel is együttműködtünk, hogy bemutassuk Indonézia zenéjét – sőt egész kultúráját, zenéjét, táncát, árnyjátékkal, filmrészletekkel. Már az előcsarnokban indonéz tárgyak várták a közönséget.

■ *Gondolom, nemcsak az Indonéz Nagykövetséggel működtetek együtt az évek során...*

– Valóban, a partnerek nagyon fontosak. Minden műsorhoz olyan vendégeket hívtunk, akik munkájukkal, művészetükkel az adott témához leginkább illenek, és persze az adott terület legjobbjai. Állandó partnereink a Magyar Táncművészeti Főiskola (itt

szeretném kiemelni Szakály György rektor úr és Schanda Beáta művészeti menedzser nevét, akik csodálatos munkatársaink, igazán sokat köszönhetünk nekik), de az évek során rengeteg művész járt már nálunk a Company Canario Historikus Táncegyüttes-től Lakatos György fagottművészig, Várdai Istvántól Stuller Gyuláig, Falvai Sándortól Spányi Miklósig, Szüle Tamástól az Egri-Pertis Zongoraduóig, Sebestyén Mártától Berecz Andrásig, a Vujicsicstól a Muzsikás Együttesig. Az előbb a magam legsajátabb szívügyét kérdezted: számomra a teljes Pastorale sorozat talán legkedvesebb része az, amikor operákat ismertetünk meg a közönséggel. Úgy éreztük, nem elég, ha a közönséget a hangverseny-repertoárba, a koncertek világába vezetjük be, fontos, hogy a zenés színházzal is megbarátkozzanak. A legelső ilyen típusú programunk során az operarendezés területére is elkalauzoltuk a közönséget: megmutattunk Pergolesi Úrhatnám szolgálojából egy jelenetet – különböző rendezői felfogásokban –, és a közönség kiválaszthatta, melyik rendezésben legyen a jelenet, amikor a teljes opera előadásra kerül. 2006 óta már minden évben műsorra tűzünk egy opera-keresztmetszetet – eddig elsősorban Mozart és Donizetti vígoperái közül válogattunk. Ezek megrendezésére általában Ionel Panteát hívjuk meg, de Horváth Zoltánnal is többször dolgoztunk együtt. A Magyar Állami Operaháztól gyakran kapunk kölcsön díszleteket, jelmezeket, és profi világosítók is érkeznek hozzánk onnan. Nagyon szeretem azokat az időszakokat, amikor az operák összekötő szövegét fogalmazom. Ez igen aprólékos munkát jelent, ha az a célom, hogy az összekötő szöveg még tovább emelje a nagyszerű énekesekkel megvalósuló előadások fényét. Ilyenkor nem annyira zenetörténész vagyok, hanem író, ahhoz pedig, ahogyan elmondom a szöveget, a színészi képességeimet kell megmozgatnom. Az ilyenfajta „kirándulás” óriási élmény nekem. Amúgy nem egyszer előfordul, hogy gyerekek megpillantanak az utcán, és felkiáltanak: „Ott megy a mesélő!”

■ *Sok vendégművészt említettél. Tegyük hozzá mindebből, kik rajtad kívül az állandó szereplők.*

– A Zuglói Filharmónia – Szent István Király Szimfonikus Zenekar alapvető fontosságú, és persze a zenekar karnagyai: Záborszky Kálmán, Horváth Gábor, Ménesi Gergely. Mindenképpen meg kell említenem a saját, kiemelkedő tehetségű növendékeinket, illetve volt növendékeinket, akik jelenleg a

Zeneakadémián tanulnak, vagy esetleg már világhíró művészek.

■ *Hogyan történik a közönségszervezés?*

– Lelkes, fiatal rendezvényszervezők dolgoznak nálunk. A közönség általában bérletet vásárol a sorozatra, de el lehet jönni egy koncertre is. Mára több generáció követi egymást a közönségünk sorában: az egykori diákok, akik a műsorainkra jártak, felnőttek, elhozzák a gyerekeiket is. De az is előfordul, hogy azok a szülők, nagyszülők, akik a gyerekekkel, unokáikkal járnak hozzánk, hűségesekek maradnak azután is, hogy a gyerekek, unokák gimnáziumba, egyetemre kerülnek, és – legalábbis egy időre – más köti le az érdeklődésüket. A kommunikáció sokrétűen zajlik, az éves műsoraink felkerülnek az internetre, de szórólapokat is kézhez kapnak az érdeklődők. Gyakori, hogy karácsonyi ajándékként veszik meg a bérleteket. Sokan már előre érdeklődnek, mikortól lehet hozzájutni a bérletekhez. Kapcsolatot tartunk a sajtóval, írnak, rádió- és televízióműsorokat készítenek rólunk. Legfontosabb azonban az, hogy van egy törzsközönségünk, amelyre régóta és biztosan építhetünk. A terem általában megtelik. Az operák pedig még ezen az állandósult nagy érdeklődésen belül is különleges helyet foglalnak el. Az évad egyébként a következőképpen épül fel: a február-március-áprilisi programjaink a Zeneházban zajlanak (opera, tematikus koncert, hangszerbemutató, persze évente más sorrendben), a negyedik esemény, a májusi záró koncert azonban mindig az Állatkertben van. Kezdetben a Japánkertben tartottuk a koncerteket, mostanában pedig már a Varázshegy nevű kiállítóteret használhatjuk, tehát nem vagyunk kitéve az időjárás változékonyságának. Az a hagyományunk, hogy ez a májusi, állatkerti koncert mindig népzene kínálja: minden évben egy másik táj zenéjét és táncait. Itt is volt már minden, a skóttól a görögig, a délszlávtól az indiaiig – és természetesen sorra kerültek a történelmi Magyarország különböző tájegységei is.

■ *Térjünk át a másik nagy csoportra, az iskolai koncertekre!*

– Ezek 2011 őszén indultak, és két korosztályt céloznak meg. Az egyik az 5–10 éveseké: az ő számukra mindig tavaszoként adunk tizenkilenc koncertet, a másik korcsoport a 10–18 éveseket foglalja magába. Az utóbbiak koncertjeinek időszaka az ősz. Kodály azért akarta éppen az általános iskolákban meghonosítani az ő zenei nevelési koncepcióját, mert általános iskolába mindenki

jár. A zeneiskola elitintézmény, ahová válogatott gyerekek kerülnek, legalábbis általában olyan gyerekek, akiknek a szüleiben is van igény a művészeti nevelésre. A cél tehát az, hogy a művészetek személyiségnevelő, személyiséggazdagító hatásából minden egyes gyerek részesülhessen – legalábbis itt, Zuglóban. Ezekre a koncertekre az iskolák csoportosan hozzák a gyerekeket, méghozzá körülbelül 330 fős csoportokban – ennyi gyereket tudunk egyszerre leültetni. A koncepció lényegéhez egy statisztika adta az ösztönzést Záborszky Kálmán számára. E szerint Magyarországon a gyerekeknek mindössze egy százaléka jut el koncertterembe, operaházba, színházba, kiállításokra. Zuglóban szerencsére ennél jobb a helyzet: Záborszky Kálmán felmérése szerint négy százalék... Az elképzelés az volt, hogy ha már – sajnálatos módon – ennyire megritkultak az általános iskolai énekórák, és sok esetben – mondjuk ki – alkalmatlanná váltak arra, hogy a gyerekekkel megszerettesék a zenét, akkor nekünk kell lépni azért, hogy a jövőben is legyen közönség.

■ *Ezen a ponton, gondolom, el kellett kezdődnie az együttműködésnek az iskolákkal. Nem ütköztetek ellenállásba?*

– Kétirányú harcot kellett kezdeni. Évente több mint tízezer gyereket kell megmozgatnunk – és persze zenekart, szólistát, táncosokat fizetni. A tervet csak úgy lehet megvalósítani, ha az iskoláknak nem kell fizetniük, ha tehát ingyen kaphatják tőlünk a programot a csoportjaik számára. Ezt a terhet nagyrészt a Zuglói Önkormányzat vállalta. Ezt követően meg kellett értenni az igazgatókkal és a tanárokkal, hogy az nem veszteség, ha – egyszer egy évben – egy ilyen program kedvéért elmarad néhány tanóra (ahhoz, hogy a csoportok a Zuglói Zeneházban egy koncerten részt vegyenek, nagyjából három tanórának kell elmaradnia: egynek, amíg ideutaznak, egynek, amely alatt meghallgatják a programot, és egynek, amelynek idejét az iskolába való visszautazásra használják fel), hanem ez igenis nyereség, mert itt olyasmit kap a gyerek, ami pótolhatatlan. Záborszky Kálmán eleinte tapasztalt ellenállást az igazgatók részéről – de csak akkor, amikor még csupán a tervről értesültek, és magát a programot még nem látták-hallották. Miután megkezdődtek a hangversenyek, azonnal óriási volt a siker. A Muzsika Igézet a jövőért, a Magyar Nemzet Csoda Zuglóban címmel számolt be arról, ami megvalósult. Itt valóban varázslat történt – és bevallhatom, tényleg ez volt a célunk: varázsolni akartunk. Ezt az ars poeticát még

zeneakadémiai tanulmányaim idejéről, kedves néhai tanáromtól, Dr. Ujfalussy Józseftől hoztam magammal. Az egyik órán felírta a táblára: cantare (énekelni) – incantare (varázsolni). A zene és a varázslás szorosán összefügg. És az emberi léleknek szüksége van erre az elvarázsolts, megemelkedett állapotr.

! Hogyan kezdtétek, mi volt az első program?

– Liszt születésének kétszázadik évfordulóján, 2011-ben egy olyan műsorral akartunk előállni, amely egyrészt megismerteti a fiatalokkal Liszt Ferencet (különös tekintettel magyarságtudatára, a magyar történelemhez és kultúrához való kötődésére), másrészt bebizonyítja a fiatal közönség számára, hogy a komolyzene számukra is érdekes és élvezetes lehet. Az első előadás legelején nyilvánvaló volt, hogy a kamaszok többsége nem érdeklődik a komolyzene iránt, életében nem volt még szimfonikus zenekari koncerten. Ott ültek velem szemben, hátradőltek, és az látszott az arcukon, hogy „úristen, megint egy kötelező program, amire el kellett jönni”... Én azonban biztos voltam benne, hogy nagyszerű lesz a produkció, hiszen mindent megtettünk érte, alaposan előkészítettük, eleget próbáltuk, és a gyönyörű zenéknek, táncoknak, jelmezeknek, a filmrészleteknek, a szövegeknek hatniuk kell. Az pedig életem egyik legcsodálatosabb élménye volt, amikor alig néhány perccel az előadás kezdete után már azt láttam, hogy mindenki előre dőlve, kerek szemekkel figyel és hegyezi a fülét. Vagyis hatott a varázslat. A kamaszok a végén lelkesen tapsoltak, és ez minden egyes csoport esetében

megismétlődött. (Nyilván hamar elterjedt a híre, hogy valami nagyon jó történik a Zeneházban, mert az idegenkedést a későbbi csoportoknál már az első percekben is alig lehetett tapasztalni.) Odajöttek hozzánk azok az igazgatók is, akik kezdetben elneveztek a kötelező programot, és köszönetet mondtak, azt kérdezve, nem lehetne-e süríteni a programokat. Ma már, amikor negyedik esztendeje rendezzük ezeket a sorozatokat, érzékelhető, hogy a diákcsoportok várják, mikor jöhetnek el a Zuglói Zeneháza. Ünneplőbe öltözve, fegyelmезetten ülnek be a széksorokba, és utólag is megfogalmazták, milyen sokat kaptak az előadásoktól. Sok szívmengető levelet kapunk. Számomra ez a Felfedezőúton elnevezésű program az egyik leggyönyörűbb feladat, amiért hálás vagyok Záborszky Kálmánnak, holott rendkívül sok előkészítő munkát és nagy teherbírást igényel, hiszen 10 nap leforgása alatt 18 hangversenyen kell a tőlünk telhető maximumot nyújtjanunk.

! Hogyan követték egymást az egyes évek programjai?

– A 10–18 éves korosztály számára 2011-ben valósult meg az első műsorunk Lisztről, ezt egy Erkel-összeállítás követte, majd Hadyn és Brahms jött (hogyan hatottak a magyar táncok a két komponista zenéjére), most pedig Beethoven és Magyarország kapcsolatáról zajlik hangversenysorozatunk. Arra számítunk, hogy ha minden évben megvalósul egy hangverseny, idővel ezeknek az élménye és ismeretanyaga egymásra épül a gyerekek tudásában és ízlésvilágában. Tegyük hozzá: építünk az iskolai történelem- és irodalom-oktatásban általuk

tanultakra is, hogy amit tőlünk kapnak, ilyen értelemben is termékeny talajra találjon. És persze itt, ebben a sorozatban is „összművészetiek” a törekvéseink: nemcsak zene szól, de tánc, vetített kép, film, irodalom, képzőművészet is szerepet játszik a komplex élmény kialakításában. Arról nem beszélve, hogy egy kitűnő együttes, a Szent István Király Szimfonikus Zenekar játszik nekik, magas színvonalon! Évente kétszer 18, azaz összesen 36 koncert valósul meg Zugló nagycsoportos óvodásainak, általános iskolásainak és középiskolásainak zenei neveléséért. Én vagyok a szerkesztő-műsorvezető, de a kicsiknek rendezett programokon van egy kitűnő játékmester párom is: Szerényi Béla népzeneész, aki megénekelte a gyerekeket, kihívja néhányukat a színpadra. Erre az interaktivitásra az 5–10 éves korosztálynak nagy szüksége van ahhoz, hogy az előadás valóban élménnyé váljék számára. A kerület örömmel fogadta a tevékenységünket: mostanra már tisztán látják, milyen fontos missziót teljesítünk. Az ilyen típusú koncertjeink száma már meghaladta a 125-öt, és eddig összesen 37 000 gyermek, illetve nagyobb diák nézőnk volt a program során. Az az álmunk, hogy ez máshol is megvalósuljon, természetesen a lehető legmagasabb színvonalon, mert a gyerekeknek csak a legjobb elég jó, ahogyan erre Kodály is figyelmeztetett. Az lenne az ideális, ha az egész országban minden gyereknek megadatna az a lehetőség, ami itt Zuglóban megadatik. Kiváltságosnak érzem magam, hogy egy ilyen misszióban alkotó módon vehetek részt.

Csengery Kristóf

Haldokló hivatás?

Impresszálás az Interkoncert évei alatt és a XXI. században

Temérdek művésszel és együttessel dolgozott, sokan neki köszönhatték első külföldi turnéjukat. Gergely Mária az Interkoncert főosztályvezetőjeként irányította a vendég szerepléseket, később pedig életre hívta saját ügynökségét, a Gergely Artsot. Zeneéletünk jelentős szereplője volt sok évtizeden keresztül, egészen az idén bekövetkezett haláláig. Emlékét idézve az Interkoncert szerepéről, az impresszálás egykori és jelenlegi helyzetéről beszélgettünk Zimányi Zsófiával, Gedényi Ildikóval, Bíró Csillával, Kovács Gézával és Mérei Tamással.

Az Interkoncertnél hármuk között osztották fel a műfajokat: Gergely Marihoz tartoztak a nagyegyüttesek, Gedényi Ildikó dolgozott a szólistákkal, karmesterekkel és kamarazene-kezekkel, Zimányi Zsófiáé pedig az opera volt.

„Ez a nagy szervezeti átalakítás 1974-ben történt” – meséli **Gedényi Ildikó**, aki több mint negyedszázadon keresztül, huszonhat esztendő át dolgozott az Interkoncert munkatársaként. „Ezt megelőzően ugyanis földrajzi területek szerint foglalkoztunk a művészekkel. Nagy vendégjárás folyt abban az időben, hiszen olyan művészeket hoztunk

el, mint Yebudi Menubin, David Ojsztrab, Claudio Abbado vagy Benjamin Britten. Nem volt túl nagy a devizakeretünk, de igyekeztünk a legjobbakat meghívni. Természetesen mi foglalkoztunk azzal is, ha nagyzenekarokat, előadókat utaztatni kellett. Az éves szerződéssel rendelkező művészek szintén bozzánk tartoztak, például a német színbázisba nagyon sok kórus-tagra, zenészre volt szükség. Abban az időben egy fiatal szólista sokkal könnyebben tudott elindulni a pályán, hiszen rendszeresen megszerveztük az Interforumot. Eleinte minden évben, később három évenként a hazai kastélyok valamelyikébe meghívtuk a külföldi impresszáriákat, valamint a szakcsajtót, s bemutatkozhattak előttük a tebenséges, hazai muzsikusok. Így indult többek között az ifjú Kocsis Zoltán, Schiff András pályája...”

Gedényi Ildikó már több éve a szervezet tagja, Gergely Mari kollégája volt, amikor Zimányi Zsófia is az impresszálással foglalkozó iroda munkatársa lett.

„Gergely Marinak köszönhettem, hogy az Interkoncerthez kerültem” – meséli **Zimányi Zsófia** – az édesanyám ugyanis a Magyar Állami Operabáz művészeti titkáraként dolgozott. Ő tartotta a kapcsolatot az Interkoncertes kollégáinkkal, akik a külföldi művészeket szerződtették. Utolsó éves egyetemista voltam, amikor egy nap édesanyám azt mesélte, Mari megkérdezte tőle, nem tud-e valakit, aki most végzi az egyetemet és két nyelvvizsgával rendelkezik. Bővítik ugyanis az Interkoncertet, és fiatalokat keresnek. Bár voltam próbatanításon a Veress Pálné Gimnáziumban, ami jól is sikerült, inkább a kulturális területen szerettem volna dolgozni. Jelentkeztem hát, és fel is vettek. Akkor még erősen két külön részre oszlott a cég, Mari a komolyzenei részleget vezette, emellett pedig létezett a könnyűzenei terület, amelyhez a pódium és a vendéglátós zenészek tartoztak.”

Akkoriban a Semmelweis utcában volt az irodájuk, s még elkülönült a könnyű és a komoly részleg, ez utóbbi fent, a IV. emeleten helyezkedett el. Ahogy Zimányi Zsófia visszaidézi, ő akkor a többi fiatallal a földszinten ült, szobájukban nyolc íróasztal kapott helyet, s ők foglalkoztak a közel kétezer, éves szerződéssel rendelkező könnyűzenésszel, az Omegától kezdve Koncz Zsuzsán át egészen Korda Györgyig. „Mivel angolul és németül beszéltem, megkaptam Nyugat-Németországot, Ausztriát, Svájcot, Hollandiát. Rengeteget tanultam már az első napoktól kezdve. Akkoriban ez a részleg hozta a pénzt, a 'megvetett'

könnyűzenei osztály. A komolyzenére inkább a presztízs miatt volt szükség... Amikor aztán megtörtént a műfajok szerinti átalakulás, Gergely Mari akkor is megmaradt főosztályvezetőnek. Az Interkoncert meghatározó személyiségeként dolgozott a szervezetenél töltött ideje alatt.”

Zimányi Zsófia maga is rengeteg vendégszereplésen kísért együtteseket mindeneként, hiszen nemcsak a meghívó féllal kellett a kapcsolatot tartania, hanem szükség esetén segítenie kellett a színpadépítésben, az elveszett útlevelek megtalálásában vagy abban, hogy a művész meg tudja vásárolni az áhított szuvenírt...

„A mi szakmánkról senki sem biszi el, hogy ez egy szakma. Pedig a nyelvtudáson kívül nagyon sok más dolog is kellett ahhoz, hogy valaki sikeres turnékat vezessen... Szinte mindenki, aki ma még a szakmában dolgozik, az Interkoncertnél kezdte, hiszen ott lehetett csak ennek a mesterségnek a fortélyait megtanulni. Az aranykornak lehettem részese, az ott töltött, 19 esztendő alatt. Egyébként már 1987-ben értekezletek kezdődtek arról, hogy mit, hogyan lehetne csinálni, érzékelhető volt, hogy változások következnek be. Sok beszélgetés folyt arról, hogy mit kellene tenni azért, hogy a cég egyben maradjon. Külföldön is dolgoztak ilyen nagy ügynökségek, mint a miénk, de sok olyan ország volt, ahol inkább kisebb léteztek... Erről rengeteget vitatkoztunk. Akkor vetődött fel bennem, hogy úgy kellene átszervezni az Interkoncertet, mint egy ügyvédi munkaközösséget. Minden művész válogathatna, mehetne ahhoz a kollégához, akivel ő szeretne dolgozni. Ezt az elképzelést azonban lesöpörték az asztalról. Én azonban már akkor is azt gondoltam, ha mindez nem valósul meg, ha nem biztosítunk az előadóknak kellő szabadságot, akkor – ha már megtehetik –, el fognak menni...”

Zimányi Zsófia ahogy elkezdődött az átalakulás, és önállóan is lehetett céget alapítani, megvált az Interkoncerttől.

„Az ötlet azonban nem tőlem származott. Polgár László keresett meg azzal a gondolattal, hogy hozzunk létre egy ügynökséget, amelynek Kincses Veronika, Kováts Kolos, Gulyás Dénes lenne még tagja. Örültem az ötletnek, az addigi munkásságom visszaigazolásának tartottam, hiszen akkor már közel 15 esztendeje irányítottam az operacsoportot. Így született meg 1989-ben a Pentaton Koncert és Művészügynökség. Ez volt Közép-Európa első magán művészeti ügynöksége.”

Ezt követően az Interkoncertből egyre töb-

ben távoztak. Korábban az iroda költségvetési szerv volt, így az állam eltartotta, a rendszerváltást követően azonban korlátolt felelősségű társasággá vált, egyre csökkenő bevétellel. Aztán végül elérte a felszámolást...

„Gergely Mari is létrehozta 1990-ben a saját ügynökségét, a Gergely Artsot, amelyben Németh Erzsivel dolgozott. Amikor aztán átvettem a Budapesti Tavasz Fesztivál irányítását, számos művészt, produkciót ajánlott, ezek közül a tervek közül sok meg is valósult.”

A Pentaton az első években operaénekesek és művészeti együttesek külföldi közvetítésével foglalkozott, majd koncertszervezéssel, fesztiválokkal, nemzetközi koprodukciós projektekkel is színesítették a palettát. Lőrinczy György 1996-ban vette át a cég ügyvezetését, s egyre fontosabb szerepet kapott az Operettszínházzal történő együttműködés is.

„Az ügynök szövetség elnöke is voltam, akkor, amikor a legtöbb ilyen cég működött, 15-16 komolyzenei ügynökség. De be kell valljam, csalódtam, mert én is azt hittem, hogyha Magyarországon megtörténik a rendszerváltás, és elkezdünk úgy működni, mint egy másik, kapitalista társadalom, akkor az impresszáriós irodák ugyanolyan szerepet látnak majd el, mint külföldön. Ez azonban nem így történt. A művész sem szokta meg, hogy ügynökön keresztül szerződjön, a zenekarok sem irodákon keresztül kérik fel az előadókat. Sajnos, a gázsik sem olyan nagyságúak, amelyekből még nyugodtan lehetne ügynöki jutalékot fizetni. Külföldön a promotálistól kezdve, rengeteg feladatot betöltenek az impresszáriós irodák. Itthon azonban nagyon kicsi a piac, mindenki ismeri egymást. A világ is nagyon megváltozott. Annak idején az, hogy egy művészről DVD szülessen, jelentős kibívást jelentett, most megcsinálja magának mindenki. Korábban előénekléseket kellett szervezni, ma már az előadók elküldik az anyagukat vagy feltöltik az internetre. Úgy látom, ez a folyamat nemcsak nálunk jellemző, de mivel a tőlünk nyugatra fekvő országokban mindez évszázados hagyományokkal rendelkezik, ott nehezebben bomlik le a rendszer. Itthon azonban egyre fogynak az ügynökségek. Haldokló szakmának tartom már az impresszálást...”

Arra a felvetésre, hogy ilyen környezetben minek köszönheti a Pentaton, hogy töretlenül működik, és idén már a negyedszázados fennállását ünnepelheti, a következőket feleli:

„Nem akarok álszerény lenni. A szakértelem igenis számít. Másrészt át is alakult a Pentaton tevékenységi köre, sokat foglalkozunk az Operettszínházzal, a magyarországi rendezvényekkel. Jelentős szerepet kapott a jogok képviselője is. Az ügynökség ma már kevés szólistával foglalkozik, nagyon megnézik a kollégáim, ki az, akit egyéni művészként átvessznek. Igyekszünk alkalmazkodni a változó piachoz. Másként nem lehet talpon maradni.”

Némileg bizakodóbban nézi az impresszálás jövőjét **Gedényi Ildikó**, aki még 1988-ban vált meg az Interkoncerttől, amikor a szervezetnek megszűnt a monopolhelyzete. Attól az évtől kezdve a Pesti Vigadónál foglalkozott a művészek menedzselésével. Egyre többet dolgozott a Budapesti Fesztiválzene-karral is, így amikor 1992-ben állandóvá vált az együttes, Fischer Iván felkérte a társulat programigazgatójának. Ekkor, hogy továbbra is képviselhesse a művészeit, hívta életre saját ügynökségét, a Budapest Artists Managementet. Ő foglalkozott többek között a Danubia Zenekarral is.

„Amikor megszűnt az Interkoncert, mindenki azt gondolta, minek neki ügynök, elintéző magának mindent... Héja Domonkos viszont felkért, képviseljem, és így az együttesét is vállaltam. Nyolc közös évünk alatt számos külföldi vendégszereplést szerveztem a társulatnak. Sok előadóval dolgoztam az ügynökségem alapítása óta eltelt, több mint két évtizedben.”

Bár az utóbbi években erre nem sok ideje jutott, hiszen a Művészetek Palotájának már akkor a munkatársa lett, amikor még fel sem épült ház. A Müpában 2003 óta tevékenykedik, s jelenleg is ő foglalkozik a nagyzenekarokkal. Az egyik legkedvesebb projektje volt a Budapesti Wagner-napok sorozata, amelyet ő indított el Fischer Ádámmal.

Gedényi Ildikó, aki a Magyarországi Művészeti Ügynökségek Szövetségének is elnökségi tagja, nagyon jól ismeri az itthoni nehézségeket. Számos alkalommal átélte már azt, hogy közös munkába kezdett egy fiatal művésszel, és mire eredményeket értek el, jött egy külföldi impresszárió, az előadó pedig átszereződött hozzá... Ő is látja azt a tendenciát, hogy egyre több előadó veszi a maga kezébe a dolgai intézését vagy a saját titkárára bízta. Sokan pedig – ha választaniuk kell – akkor egy nagy sok-sok évtizedes hagyománnyal rendelkező ügynökséget választanak.

Mégis szerinte az impresszáriónak az internet korában is van létjogosultsága, éppen azért mert napjainkban óriási a túlkínálat.

Nagyon nehéz választani, ezért a hangversenyrendező inkább megbízik egy ügynökség véleményében, elfogadja a javaslatait, mert nincs ideje minden hozzá beküldött anyagot végignézni. Azért is fontos a tevékenységük, mert a zenei versenyek is devalválódtak. Ha valaki nyer egy díjat, ez még egyáltalán nem jelenti azt, hogy kellően felhívja magára a figyelmet, s a győzelemmel a karrierje is elindul. Itt ugyancsak szükség van egy segítőre, aki az első helyből kihozza a lehető legtöbbet.

„Látszódik persze az is, hogy a műfaj egyre jobban előregszik... Németországban például korábban egy ügynök tíz koncertes kamarazenei turnét tudott szervezni, most jó, ha egy-egy bangverseny létre jön. Eltűnőben a közönség. Már a lemezcégek sem érdekeltek abban, hogy reklámozzák, 'felépítsék' a művészeiket.

Szerencsére azért most is akadnak olyan speciális kollégiumok, amelyeken az impresszálás titkairól lehet tanulni. Úgy vélem, ez a hivatás is változik, átalakul, új módszerekkel gazdagodik, de a XXI. században sem tűnik el.”

* * *

„Az együttesek a turnészervezést is a saját kezükbe vették”

„Az Interkoncert szinte egyszerre született a Filharmóniával – meséli Kovács Géza, a Nemzeti Filharmonikus főigazgatója – 1952 januárjában, Rákosi Mátyás aláírta azt a kormányrendeletet, ami létrehozta a zenei rendezvénnyel foglalkozó intézményt, először ugyanis azt gondolták, hogy az Országos Filharmónia intézi majd a zenei exportot és importot, de hamar rájöttek, szükség van ehhez egy külön szervezetre. Mi mindannyian, akik a XX. század második felében váltunk művészeti menedzserekké, zenekarokkal foglalkozó szakemberekké, kapcsolatban álltunk az Interkoncerttel. Ez volt ugyanis az egyetlen, állami fenntartású szervezet, amelynek joga és lehetősége volt művészeket szerződtetni és utaztatni. Ez az intézmény foglalkozott a professzionális művészekkel, s a kötelékében lehetett megtanulni az impresszálás fortélyait. Akkoriban nem létezett még ilyen képzés, bölcsészek, közgazdászok, különböző előképzettségű diplomások váltak menedzserekké. Persze az élen nem szakember, hanem – a kor szokásai szerint – megbízható káder állt. A Filharmóniát például a partizán múltú Lakatos Éva vezette, szerencsére tisztességesen, és hozzáértő emberekkel vette körül magát. Az Interkoncert élen változtak a vezetők, de olyan szakember gárda

nőtt föl, amelynek tagjai nyugati utazásaik során megtanulhatták, hogyan működik a menedzselés ott, ahol ennek évszázados hagyományai vannak. Mindannyiunk egyikős-előképe Johann Peter Salomon, a német hegedűs és impresszárió, aki Eszterházáról Londonba csábította Haydnt, és világhírűvé tette. Abban a korban ugyanis abban a városban már konkuráló hangversenyrendező cégek dolgoztak, akik egymástól csábították el a művészeket...

Visszatérve az Interkoncertre, az intézménynek pezsgő művészeti aranykort köszönhetünk, hiszen óriási volt itthon a vendégjárás, olyan sztárok adták egymásnak a kilincset, mint Zubin Mehta, a fiatal Pavarotti, Stokowski. A bazai együttesek sokfelé utazhattak, olyan fiatal művészeknek indult el a világkarrierjük, mint Kocsis Zoltán. A szervezet nagy vívmánya volt az Interforum, amelyet bazai kastélyokban tartottak, és rengeteg menedzser, impresszárió előtt mutatkozhattak be a fiatal tehetségek. Ez ma már elképzelhetetlen...

A nyolcvanas évekre aztán nyilvánvalóvá vált, hogy a rendszer recseg-ropog. Az Interkoncert költségvetése is egyre szűkebbé vált, így a lehetőségei beszűkültek. Aztán, az évtized végére a gazdasági törvény lehetővé tette a magántulajdonú vállalkozások létrejöttét. Nem véletlen, hogy a legjobb erők, Gedényi Ildikó, Zimányi Zsófia, majd Gergely Mari is, távoztak az intézménytől. Majd mások is létrehozták a maguk művészeti menedzsmentjét, abban a reményben, hogy fel tudják virágoztatni ezeket a vállalkozásokat. Nem így történt. Az elmúlt negyedévszázad valahogy úgy hozta, hogy Magyarországon mégsem nyújt ez a hivatás biztos megélhetést. Pedig nagy lelkesedéssel hoztuk létre 1991-ben a Magyarországi Művészeti Ügynökségek Szövetségét, amelynek alakulásakor másfél tucatnyi, bizakodó, elhivatott tagja volt. Én magam az etikai kódex kimunkálását vállaltam. Aztán szép lassan, ez a szervezet szükségszerűen egybeolvadt a Magyarországi Hangversenyrendezők Szövetségével. Be kellett látni sajnos, hogy a bazai piac nagyon szűk. A művészeti menedzsmentek nem várt lelassulása több okra vezethető vissza. A legnagyobb fogyasztók, a zenekarok ugyanis létrehozták a saját képviselőtüket. Korábban, érkezésem előtt, az akkori Állami Hangversenyzenekarnál a Gergely Arts látta el a nemzetközi képviselet. Mivel azonban a MÁV Szimfonikusoknál igazgatásom alatt már önállóan intéztük ezeket az ügyeket, ezt a gyakorlatot kívántam az új együttesemnél is folytatni. Így nem kötöt-

tünk kizárólagos szerződéseket, mert ez el-
lenkezett a piaci érdekeinkkel. De biztos,
hogy ez a hazai ügynökségeknek érvágást
jelentett...

Nebezen hiszem, hogy ma az imp-
resszálásból meg lehet élni Magyarorszá-
gon. Az internet korában ugyanis sokan
nem értik, hogy miért van szükség közvetí-
tőre, ráadásul a zenekarok is hangver-
senyrendezőként lépnek fel, a saját kon-
certjeiket maguknak szervezik, sokszor
közvetlenül megkeresik a művészt. Nálunk
a nemzetközi ügyekkel külön munkatárs
foglalkozik, másfél évtizede Kováts Kriszta
látja el ezt a feladatot. Örülnék pedig, ha
ittthon is felépülne egy olyan komoly, virág-
zó menedzsmenti rendszer, mint például
Nyugat-európában, vagy Amerikában, de
reménytelennek tűnik... Valahogyan a Kö-
zép-Európai régióban nem alakult ez ki, s
ennek az is az oka, hogy mindig az állam-
tól várunk megoldást. Közpénz nélkül
ugyan sehol nem nagyon működnek a
művészeti intézmények, de felénk ott is az
államtól várunk megoldást, ahol magunk-
nak kellene talpra állni. Errefelé valahogy
a szabadpiaci, polgári rendet feltételező,
művészeti menedzseri rendszerek nem ala-
kulnak ki... Igyekeztem persze a magam
szerény eszközeivel a nemzetközi vérkerin-
gésbe is bekapcsolni a magyar ügynöksége-
ket, így néhány évvel ezelőtt a Müpában
rendeztük meg a IAMA – a Művészeti Üg-
nökségek Nemzetközi Szövetsége – éves kon-
ferenciáját. Sajnos, sokat ez sem segített...

Az Interkoncertre, mintegy olyan előképre
néztek, amely a mostanától gyökeresen
különböző rendszerben, nagy szakmai fel-
készültséggel és legfőképp eredményesen
végezte a munkáját.

Gergely Marira pedig mindig úgy emlék-
szem vissza, mint egy kiváló impresszárió-
ra, aki több nyelven beszélt, remekül intéz-
te az ügyeket, jó üzletember volt, s nagyon
korrekten lehetett vele dolgozni. Ügynöksé-
gével – ha nem is volt kizárólagos szerződés-
sünk – sok turnén vettünk részt. Egy eltűnő
korszak utolsó képviselői közé tartozott.

* * *

„Rengeteget számít, hogy nem London- ban van az irodánk”

Hét esztendővel ezelőtt hatalmas lelkesedé-
ssel kezdte felépíteni saját ügynökségét Bíró
Csilla. A Starlet Music Management óriás
plakátokon hirdette fiatal művészeit, akik
koncertsorozatokon is bemutatkoztak. Szép
karrierük indultak útjukra, öt év után, 2012-
ben aztán új névvel folytatta az iroda, Bíró
Music Managementté vált. Már nem csak a

„EBONY AND IVORY”

Határon lefülelt hangszerek, EU-s megoldás

Nem volt az oly rég, mikor eleink egy-egy
jól sikerült mamutlakoma után erjedt gyü-
mölcsöktől fényes jókedvre derülve az elej-
tett óriáslemlős agyaráit összeütögetve, ko-
ponyáján győzedelmesen dobolva rendez-
tek táncestélyt a tűz körül. Tán még olyan
dédzsülönk is akadt, aki a velős csont ma-
radványából megalkotta az első, kevésbé
cizellált kürtöket, fuvolákat. Ilyenkor sok
minden járhatott a fejükben, de egyvalami
biztosan nem: hogy egy kipsztulóban
lévő faj torát ülik. Mint aztán ez megesett:
annak rendje és módja szerint hamarosan
ki is pusztultak a mamutok – többek között
a Homo Sapiens feneketlen étvágyának és
leleményességének köszönhetően – így
manapság nem a hangszerkészítőknek ad-
nak munkát, hanem a régészeknek, meg a
Hollywood-i rajzfilmeknek.

Nem így kedves behemót kortársaink, az
elefántok. Őket bizony – bár e különösen
intelligens és békés óriásoknak még hosz-
szú távú terveik vannak e Földön – lélekte-
len emberszabásúak kalasnyikovokkal lö-
vik halomra napra-nap, hogy agyarákat
lefűrészelve további lélektelen kufárok-
nak adják el bagóért, hogy ők aztán vagyono-
kért értékesítsék az „elefántcsontot” jól szí-
tuált hölgyeknek-uraknak. Már ahol lehet.
Mert egyre kevesebb helyen lehet. Hála az
emberiség jobbik felének, mely néhány
évtizede egyre riadtabban látja, hogy azt a
faágat, mely a Teremtés Fájának törzséből
nőtt – errefelé Földnek hívják- lakói egy ré-
sze (a mamutlakomások esztelen és méltat-
lan utódai) módszeresen fűrészeli maga
alatt. Ha még csak maga alatt! De mindany-
nyunk alatt! Ember- és állatfajokat, tengert
és szárazföldet mérgez és irt. A faág recseg-
ropog. Unokáink alatt tán már le is szakad.
A semmibe.

Nos, ezt próbálják megakadályozni mind-
azok, akik a Föld és az emberiség jövőjét a
következő havi fizetés, vagy a nyári üdülés
távlatainál kicsit messzebbre képzelik.

Így jött létre 1973-ban – többek között – a
CITES nevű nemzetközi szervezet. Hivata-
los meghatározása szerint: „a Washingtoni
egyezmény vagy más néven (CITES)
(Convention on International Trade in
Endangered Species of Wild Fauna and
Flora – egyezmény a veszélyeztetett vadon
élő állat- és növényfajok nemzetközi ke-
reskedelméről), nemzetközi kormányközi
egyezmény, amelyet azért hoztak létre,
hogy a vad növények és állatok egyedeivel
folytatott nemzetközi kereskedelem ne ve-
szélyeztesse fennmaradásukat.”

A CITES majd' minden ENSZ-tagállamban
képviselteti magát és igyekszik érvényt
szerezni alapelveinek. Nincs könnyű dol-
ga, hiszen nem kis biznisszről van szó: a ká-
bítószerek-kereskedelem után másodikként
rögtön a tiltott állat-és növénykereskede-
lem szerepel a nemzetközi bűnözési sta-
tistikákban. Sok bizarr és egyben tragi-
kus adalék közül az egyik legszörnyűbb az
Ázsia milliomos férfiúi között oly népszerű
afrikai orrszarvú esete. Kihalni készülnek
– no, nem a vágyteli, ám célszerű tehetség-
ben szűkölködő urak! – hanem a saharai
konzervnyitónak is becézett négy lábúak,
akiket a sors olyan agyarral vert meg, amit
a fegyverrel felszerelt ember téveszméktől
vezérelve afrodiziákumnak használ.
Mondhatnánk: magára vessen a Teremtés,
ha egy ilyen grandiózus félreértésnek egy
egész faj esik áldozatul. Miért nem reklá-
mozza jobban a „kék tablettát”?

No, de hogy jön ide egy jámbor hegedűvo-
nó, fagott, vagy klarinét? Hát úgy, hogy az
elmúlt évszázadokban kevésbé érvényesült
civilizációnkban a környezet védelmével
kapcsolatos eszme, mi több, másfél évszáz-
ada még az ún. „nyugati civilizációban” is
sokhelyütt elfogadott volt a rabszolgaság
intézménye is. Hát majd pont néhány
négy lábú, vagy egy-két növény miatt ag-
gódtak volna?! Lévnék az ében, vagy az ele-
fántcsont jól használható, engedelmessé
tartós anyag, a hangszergyártók – ugyan-
úgy, mint a bútorkészítők, a dísz tárgyké-
szítők, a szobrászok, a hajóácsok és még ki
tudja hány mesterség jó szándékú kép-
viselői – tömegesen használták ezeket az
„anyagokat” termékeik készítéséhez.

Eközben a Föld egyre végzetesebben ala-
kult át. Fél kontinensnyi erdők tűntek el,
melyek afféle tüdőként gyártották nek-
ünk, élőlényeknek az oxigént. (Persze, ha
nem kell, nem kell. Én meggyőzhető va-
gyok. De mi lesz a sóhajommal?...). Állatfaj-
ok ezrei tűntek el, minek következtében
felborult a biológiai egyensúly és a Föld
egyensúlyát veszítve egyre kótyagosabb.

E kótyagos Földön sokszor a zene teremt
nemes pillanatokat, okoz katarzist, teszi a
létet elviselhetővé. Okoz-e eközben kör-
nyezeti kárt? Bizonyosan nem, hacsak az-
zal nem, hogy amióta nemzetközi
egyezmények rögzítik a tiltott anyagok
használatát, mégis tilosba téved. De té-
ved-e? Használunk-e a tilalom ideje óta til-
tott anyagokból gyártott hangszereket?
Tudjuk-e ezt bizonyítani? Egyáltalán me-
lyek ezek az anyagok, hiszen ha nem is tu-

dunk róluk, akaratlanul is bűnrészesek lehetünk!?

Nos, e kérdésekre keresett választ Európai uniós szervezetünk, a PEARLE, amikor a közelmúltban Brüsszelben hívott össze konferenciát e témakörben. (Hadd fordítsam az igeragozást ettől kezdve többes szám első személyre, hiszen e szervezet társelnöké-ként magam elnököltem ezt az összejövetelt.) Mi, az előadó-művészeti munkáltatók kontinentális szervezete már csak azért is érdekelték vagyunk e kérdéskörben, mert hiszen a mi felelősségünk alapján működő zenekarokat fülelik le bizonyos rigorózus vámőrök, elkobozva vonókat, fagottokat, klarinétokat, hogy aztán turnék kerülhes-senek emiatt végveszélybe, vaskos bünte-tések nullázzák le a turné költségvetését. Más, de közös oldalról érintettek a hang-szerkészítők is. Tőlük vesszük az új hang-szereket, nem mindegy tehát, hogy melyet. Meghívtuk hát őket is. A Hegedű és Vo-nóhangszer-készítők Nemzetközi Szerve-zetének (EILA) elnöke képviselte szakmá-jukat, a CITES holland és svájci vezetője is eljött, de az EU kultúrával, valamint kör-nyezetvédelemmel foglalkozó bizottságá-nak vezető képviselői is ott voltak. Ugyan-úgy, mint az egyik legnagyobb fafúvós hangszerkészítő cég, a Buffet egyik veze-tője. A zenészek nemzetközi szakszerveze-ti szövetsége, a FIM szakérője is elfogadta a meghívást.

A konferencia meglehetősen sok meglepe-téssel szolgált. Hiába töltöm életem negye-dik évtizedét zenekarok körül, most kellett megtudnom, hogy CITES-ügyben nem-csak a vonók és néhány fúvós hangszer, de gitárok, xilofonok/marimbák, oboák, no és persze csembalók, zongorák is érintet-tek lehetnek. Az elefántcsont és ébenfa mellett hosszú lista olvasható a veszélyez-tettet, vagy kiveszőfélben lévő anyagokról. Pl.: kelet-indiai rózsafa, (Grenadilla Mpingo), boxfa, Cocobolo (Dalbergia retu-sa), spanyol cédrus (Cedrela odorata) hon-durasi rózsafa (Dalbergia stevensonii) kö-zönséges rózsafa (Dalbergia spp.) és még sorolhatnám hosszan.

Mit lehet tenni? Hangzott a kérdés minden érintett résztvevő szájából. Születtek vála-szok. Jók és rosszak. Az például nem jó vá-lasz, hogy a klarinétok és fagottok minden elemét mostantól műanyagból kell gyárta-ni. A jó válasz az, hogy több hangszergyártó cég felelős gondolkodással pl. Madagaszkáron, Mauritiuson ébenfaültetvényeket telepít és ápol. (Egy ingyenes tanács azok-nak, akik telkükön terveznek efféléit: ha kakaócsérjével együtt ültetik, akkor az ében gyorsabban növekszik. Ami további báto-rítást jelent: míg nálunk ez elképzelhetet-

len, e távoli civilizációkban a telepítések sokszor a helyi hatóságok korrupciója mi-att idegen kézen hoznak hasznot, s a be-fektető hoppon marad...)

Egyértelmű megoldást az jelent, ha az Európai Unió egységes igazolási rendszert vezet be és fogadtat el az összes külföldi – nem EU-s – hatósággal. Ennek útja, hogy az EU által létrehozott protokoll (eljárás-rend) és egységes formanyomtatvány (mely minden részletében megfelel a CITES elvá-rásainak), alapján a hangszereket birtokló intézmények, szervezetek, magánszemé-lyek felkeresik országuk CITES-képviselő-jét, aki a kijelölt és hitelesített szakértők vé-leménye alapján ráüti a pecsétet a forma-nyomtatványra. Ettől kezdve lehet utazni bárhová, a vámőr nem találhat kifogást hangszerünkön.

Nos, ezért kellett ez a konferencia, ezért kellett a szakértők, hogy az EU Bizottsá-ga lássa: nem jelentéktelen ügyről van szó. Mostantól rajtuk áll, mikor jön létre az egy-séges EU-s eljárásrend. Amíg ez nem törté-nik meg, bizony megeshet, hogy például az USA-ba lépve kellemetlenség ér bennün-ket. Nem elég, hogy vízumunk rendben le-gyen, de hangszerünknek is kell beutazási engedély. Ezt jelenleg Magyarországon a Vidékfejlesztési Minisztériumban lehet megkapni. (Egészen pontosan Kőrösi Le-ventét kell hívni az 1 795 38 16-os számon, vagy emailben a leveunte.koros@vm.gov.hu címen lehet vele kapcsolatba lépni.)

A helyzet bonyolultságát jelezve a konfe-rencián nem bírtam megállni, hogy be ne játsszam a közismerten vegetáriánus, lel-kes környezetvédő Paul McCartney – egyébként szelíden és költőien rasszizmus-ellenes – slágerét, melyet annak idején Stevie Wonderrel énekeltek. Ennek első strófája így hangzik: „Ebony and ivory live together in perfect harmony/ Side by side on my piano keyboard, oh Lord why don't we?” Hevenyészett fordításban: Ébenfa és elefántcsont tökéletes harmóniában élnek egymás mellett zongorám billentyűin, óh, Istenem, és mi miért nem? Bizony, nehéz lenne humanistaként ellenkezni a volt gombafejű nemes gondolatával. Ám mi is a dal kezdősorának első két szava? Ébenfa és elefántcsont. Bizony a CITES tiltólistáján kitüntetett helyen olvashatjuk a szerző me-taforájának két alanyát. Remélem, Sir Pault nem csípi fülön tiltott anyagok reklámo-zása miatt, ha New Yorkba, vagy Sydneybe menne. De azt is remélem, hogy hamarosan egyetlen európai muzsikuskak, zene-karnak, zenei intézmények sem lesz baja távoli országokban, ha vonóikkal, klarinét-jaikkal, fagottjaikkal, csembalóikkal át akarják lépni a határt. Kovács Géza

fiatal tehetségekkel, hanem a sikeres elő-adókkal való együttműködést is vállalta. Bíró Csilla ügynökségéről mostanában azon-ban kevesebbet hallani. Bár most is műkö-dnek, de szerinte megszűnt az előrelépési lehetőség, eltűntek a támogatók, ebben a szakmában itthon ma csak vegetálni lehet.

„Rettentően megváltozott az utóbbi néhány évben a komolyzenei piac” – meséli az egy-kori zongoraművész – *abogy a környezet is. Mások lettek, átalakult a publikum is. Fel-gyorsult minden és óriási a túlkínálat.*” Iro-nikusan hozzáfűzi, a központosítás jegyében lehet, hogy az államnak ismét életre kellene hívnia az Interkoncertet, persze XXI. századi formájában. Bár ő kimaradna belőle, mert megszokta, hogy kreatívan és önállóan dolgozzon, így nem tudna csupán egy fogaskerékké válni.

„Korábban a művészek is megszokták, hogy mindent az Interkoncert, a Filharmónia in-téz, szervez a számukra. A kilencvenes évek-ben kezdtek egyre többen rájönni, hogy le kell válni az egyre kisebbedő, állami említk-ről, és meg kell próbálniuk maguknak érvé-nyesülniük. Elindult a szponzori rendszer, s ez 2000 után működött is. Mecénási támo-gatásokról készültek lemezek, születtek a produkciók, és elindult a menedzserképzés is. A művészek is látták, miért van ezekre az ügynökségekre szükség. Ekkor, 2007-ben vettem én is a bátorságot, és megalakítottam a saját ügynökségemet. Hittem abban, hogy-ba az ember jó munkát végez, ha jó a művész, a produkció, akkor van értelme, működhet, s nemcsak missziót teljesít, ha-nem meg is tud élni belőle.

Mostanra azonban megszakadt ez a folya-mat. Egy-két üdítő kivételtől eltekintve el-tűntek a támogatók. A cégek inkább a spor-tot preferálják a művészettel szemben... Amikor megszületett a Starlet, azt gondol-tam, két éven belül virágzó ügynökséggé válhat, hiszen valóban tehetséges fiatalok-kal dolgozunk. Mostanra azonban minden befagyott.”

Arról is váltunk néhány szót, mennyire ki-látástalan így a fiatalok helyzete, hiszen év-ről évre többen végeznek a Zeneakadémián, és el sem tudják képzelni, hogy ne előadó-művészek legyenek, hanem a zenei tudásu-kat máshogyan hasznosítsák. Néhányuk menedzselésével most már az Akadémia foglalkozik, a számuk azonban elenyésző. Az sincs benne a tananyagban, mit kell vár-niuk egy ügynöktől, milyen az együttmű-ködési etikett.

„Nem látom, hogy hol és hogyan lehet pró-bálkozni. Erről a piacról ma nem lehet meg-élni, mert nincs senkinek pénze, és min-

denki az életben maradásért küzd. Azoknak sem egyszerű a helyzete, akik állami támogatást kapnak, hiszen ezek az összegek csak utólag érkeznek meg. Most szinte minden önálló kezdeményezés el lett taposva... A Bíró Music Management mindenesetre működik. Igyekezünk mindent megtenni a nálunk lévő, tehetős fiatalokért, újakat azonban nem tudunk vállalni. Ennyi teendőnél ugyanis nincs kapacitásunk többre, miközben a bevételek éppen a költségekre elegendők. Hét év után ezen túl kellett volna már jutnunk. Stagnálás van, fejlődés sehol. És sajnos, biába rendelkezünk szaktudással, kapcsolatrendszerrel, az sem mindegy, hol van az irodánk. Nem Londonban ülünk, és nincs mögöttünk egy régi, nagy ügynökség... Az itthoni piac nem működik, Nyugatra pedig nem nagyon tudunk betörni. Ugyanis ma már annyi anyagot kap mindenki a feltörekvő fiatalokról, hogy meg se nézi, nincs rá ideje. Inkább kér valakit a megszokott ügynökségtől... ”

* * *

Zenekari szinten

Ahogy az a hazai szimfonikus zenekarokra jellemző, a Savaria Szimfonikus Zenekar is saját szervezésében intézi a külföldi turnékat. Az együttes vezetője, Mérei Tamás elmondása szerint hogy egy olasz ügynökségük van csupán, ez a kapcsolat azonban hat éve tart. Vezetőnjével nagyon jó az együttműködésük, minden zenekarnak szóló megkeresést hozzájuk továbbít, cserébe

Olaszországon belül csak rajta keresztül kötnek szerződéseket. Ők is tőle hívnak vendégeket, idén például Shlomo Mintz érkezik Szombathelyre.

Az együttes egyébként – már csak a város elhelyezkedése miatt is – a története során mindig rengeteget utazott. Maribor, Ljubljana, Zágráb, Graz, Linz, Eisenstadt, Bécs, Pozsony azok közé a helyszínek közé tartozott, ahol rendszeresen megfordult a zenekar. A közeli Burgenland tartományt is szívesen ellátnák folyamatosan komolyzenével, ennek megvalósításán is dolgozik jelenleg az igazgató... Hiszen most is van olyan osztrák karmester, akivel évente több alkalommal fellépnek.

Mérei Tamás szerint, amit a Savaria tud, amikor a nemzetközi piacon megjelenik, az a remek ár-érték arány. Mivel magas színvonalon muzsikálnak, így nagy örömeikre az együttest szinte mindenhol visszahívják játszani. Azzal is tisztában vannak, hogy ma már mennyire fontos a külső, így például, ha bárhol megjelennek a muzsikások a rájuk szabott ruhákban, látszik, mennyire professzionálisak, s a zeneélés nívója mellett a színpadképre is figyelnek. Ha pedig bármely koncertszervezőnek elmondják, Vásáry Tamással lépnek fel, a művész neve minden ajtót kinyit...

„A magyar kultúra terjesztése, népszerűsítése feladatunk, arról nem is beszélve, hogy a vendégszerepléseknek a közönségformáló ereje is nagy – teszi hozzá Mérei Tamás – Az elődömnök a milánói Verdi-teremben

volt kapcsolata, egy évben kétszer-háromszor is mentünk oda muzsikálni. Most viszont én kezdtem a kapcsolatokat építeni. A második öt éves igazgatói pályázatom egyik fontos célkitűzése, hogy gyakrabban szerepeljünk külföldön, rangos helyszíneken. Régebben rendszeresen jártunk koncertezni Németországba, a Benelux államokba, Franciaországba. Szeretném mindezt feléleszteni. Eddig a távolabbi utakra nem vállalkoztunk, mert sok a családos muzsikus, ráadásul tanít a zenekar jelentős része. Most azonban úgy tűnik, ismét szívesen utaznának a zenészeink távolabbi helyekre. Amikor ezekről a vendégszereplésekről tárgyalok, akkor az egyik fő szempontom a minőség. Az elmúlt évek során már építettem a kapcsolatokat. Eddig sajnos nem maradt elegendő időm minderre, de szerencsére a társulatunk új státuszokkal gazdagodott, a menedzsment is bővült egy új taggal, így nekem is több időm jut arra, hogy a külföldi vendégszerepléseken dolgozzam. A megfelelő szálnak meg kell lenniük, hiszen ismeretlenül akármilyen gyönyörű anyagot sem érdemes elküldeni. Talán a kapcsolatok kialakításában az is segít, hogy világsztárok lépnek fel nálunk, s bízom abban, hogy aki megismeri a Savaria Szimfonikus Zenekart, az a jó hírért viszi mindenfélé. Úgy vélem, a Ramón Vargasszal adott koncert segített abban, hogy Plácido Domingo is tárgyaljon velünk... Bízom benne, hogy ez a tendencia folytatódik!”

R. Zs.

„Az életben maradás múlhat egy kis pluszpénzen”

Herboly Domonkos: „A lehető legméltányosabb elosztásra törekedett a Zeneművészeti Bizottság”

A zenekarok és énekarok számára minden ősszel az egyik legnagyobb kérdést az jelenti, hogy a költségvetési törvényben milyen éves támogatás szerepel a következő esztendőben a nevük mellett. Néhány éve már a kritérium-rendszer számait is figyelembe véve tesz javaslatot az állami támogatás elosztására a Zeneművészeti Bizottság. A számokról, a döntések okairól és a különböző változásokról a bizottság egyik tagja, Herboly Domonkos beszélt.

I Változott-e 2015-re a felosztható keret nagysága, és ha igen, akkor ennek mi volt az oka?

– A teljes keret a tavalyi összeghez képest csökkent, de éppen csak annyival, amennyi a kiemelt kategóriából kikerült együttesek korábbi támogatása volt.* Jövőre még mindig több mint 1,7 milliárd forint várható. A törvény előírásai miatt három együttes, a Purcell Kórus, az Orfeo Zenekar és a Szent Efrém Férfikar állami támogatása a minősítést megtartva nagyon lecsökkent volna, hiszen nincsenek egész állású művészeik, így okosabb volt áttérniük a pályázati kategóriába. Annak érdekében, hogy ne kerüljön működésük veszélybe, a minisztériumi döntéshozók – szerintem nagyon helyesen

– úgy döntöttek, hogy vihetik magukkal a támogatási összegüket a másik kategóriába.

I Mindez mennyiben változtatja meg az ottani, korábbi helyzetet? Ezek szerint a többi pályázó támogatása sem csökken az újak miatt...

– E három együttes korábban kiemelt besorolású volt. Támogatásuk mértékének jelentős részét a létszám alapján kapták, azonban 2014. január 1-jétől a létszám szorzójának esetében csak a teljes állásban foglalkoztatott művészek számítanak. E fent említett együttesek művészei jellemzően nem az együttesek által, munkaviszonyban foglalkoztatottak, így a szervezetek támogatása hűsbavágoan lecsökkent volna. Annak ér-

* Táblázatok, diagrammok a 28–29. oldalon

dekében, hogy számukra megmenthető legyen a támogatási összegük, a kormányzat úgy döntött, hogy a 2014-re kapott támogatásuk összegét átcsoportosítja a pályázati kategóriába, ezzel esélyt teremtve a korábbi összeghez való hozzájutásra.

■ Milyen szempontok alapján döntött a Zeneművészeti Bizottság, hogy a csökkentést melyik területre terbelik rá?

– Ezt a csökkentést nem kellett senkire sem terhelni, mivel kieső együttesek támogatásáról van szó. A Bizottság sok együttes esetében a bázis évnek tekinthető, 2014. évi támogatási összeget nem is változtatta. Ugyanakkor bizonyos esetekben az emelés szükségszerű volt, jellemzően azért, mert akad olyan együttes, ahol az életben maradás múlhat egy kis plusz pénzen, rövid és középtávon egyaránt. Ez mindig nagyon nehéz helyzet, mert csak úgy lehet segíteni a bajba jutottakon, ha valakitől elveszünk. Minden esetben olyanoktól próbáltunk elvenni, ahol az a legkevesebb fájdalmat okozza, azaz a legkisebb kockázattal jár. Mivel a teljes keret mintegy 67%-át a nemzeti minősítésű zenekarok kapják, ezért onnan volt értelme lecsípni valamennyit, ez azonban csak a nemzeti minősítésű szimfonikus zenekarok keretösszegének 2,5%-át érintette.

■ Mit jelent a gyakorlatban az, hogy: "...a Zeneművészeti Bizottság a korábban normatív alapú, 80-20%-os megosztást most 50-50%-osra változtatta, ..."?

– A felosztási szabályzat javaslatának elkészítésekor mindig arra törekszik a Bizottság, hogy a végeredmény a lehető legmértányosabb legyen, a támogatott szervezetek számára lehetőleg csak előnyökkel járjon, a támogatási összegek minél kiszámíthatóbbak legyenek, mert ez kedvez a hosszú távú tervezésnek. A jogosultak köre hol bővül, hol szűkül. Maguk, a regisztrált előadó-művészeti szervezetek jellegükben – hol többé, hol pedig kevésbé – eltérnek egymáshoz képest, ráadásul az idő előre haladtával saját magukhoz képest is változnak. Egy ilyen, folyton változó környezethez kell igazodnia a mindenkor felosztási szabályzatnak, annak érdekében, hogy ne legyenek egyik percről a másikra hirtelen vesztesei a rendszernek. Ezért van szükség évente új szabályzat megalkotására. Elvileg, minél nagyobb a normatív alapú elosztás hányada a teljes kereten belül, annál stabilabb, kiszámíthatóbb az egyes előadó-művészeti szervezetre jutó támogatás. Csakhogy – mivel a szervezetek is változ-

nak, a keret viszont előre meghatározott – a normatív rendszer merevsége folytán nem tud olyan körülményeket kezelni, amelyeket a nem normatív szempontok viszont igen. Hosszas mérlegelés után ezért döntött a Bizottság arról, hogy más rendszerekhez hasonlóan, megnöveli a mozgásterét és a nem normatív szempontok hányadát növeli. Így stabilabb lett a szervezetek finanszírozása, hiszen a Bizottság javaslata alapján a 17 támogatott szervezethez 6 szervezet ugyanazt az összeget kaphatja, mint 2014-ben, 2,5%-nál nagyobb veszteséget senkinek nem kellene elszenvednie, és persze van, aki nagyobb támogatásban részesülhet jövőre, mint idén.

■ Korábban például a Danubia Zenekar támogatásának csökkentésében is egyetértett a testület, most pedig igyekeztek növelni az együttes által kapható keretet. Mi ennek az oka?

– A Danubia régóta pengeélen táncol, aggodva figyel a szakma és nyilván a közönség is, hogy sikerül-e megmaradniuk, s azt a kulturális értéket, amit e zenekar képvisel, meg lehet-e menteni. A kategóriába való bekerülés feltételeit az együttes teljesítette, azaz a tavalyi évtől munkaviszonyban foglalkoztatja zenészeit, és ez önmagában nagy teljesítmény. A korábbi 20 millió forintos támogatás már-már jelzés értékű volt, muszáj növelni az állami támogatás szintjét. Igyekeztünk a nekik szánt többletet olyan helyekről elvenni, ahol a legkevésbé fáj.

■ Mi lehet az oka, hogy a Zeneművészeti Bizottság javaslatától merőben eltérő összegeket találni a Parlament honlapján a 2015. évi költségvetés tervezetében?

– Én is ismerem a parlament honlapján megjelent táblázatot, amely eltér a NEÉT által is nagytöbbséggel elfogadott bizottsági javaslatától, tegyük azonban hozzá, hogy az eltérés kis mértékű. A hat kategóriából egyetlen kategóriában módosított a minisztérium, s a kategórián belül a változtatás mértéke nem éri el a 2,8%-ot. Ez a teljes keretnek alig több mint 6,5 ezreléke. Azért ez nem mondható jelentős volumennek. Ugyanakkor fogalmam sincs, hogy mi állhat a módosítás szándéka mögött, a Bizottsággal, illetve tudomásom szerint annak egyetlen tagjával sem egyeztetett a döntéshozó. De lássuk be, nem is kell egyeztetnie. A Bizottság javaslatot tesz, a döntés és az azal járó felelősség a miniszteré. Megjegyzem, a parlament honlapján lévő anyag is csak tervezet, nem biztos, hogy a döntéshozó végleges akaratát tükrözi, bár lehetséges...

■ Viszont így a nemzeti zenekarok támogatása a tavalyi szinthez képest csökkent, miközben a fenntartói támogatásuk is csökkent... Mivel biztathatják őket, hiszen a szűk keret a nemzeti feladat-ellátásukat is nehezíti?

– A teljes keret csökkent, mármint a 2014-eshez képest - de éppen csak annyival, amennyivel a kiemelt kategóriából kikerült együttesek korábbi támogatása volt, de ne feledjük, 2013-ban még csak 1,176 milliárd, tavaly már több mint 1,7 milliárd volt szétosztható, de jó lenne, ha ez a tendencia tartható lenne, kár hogy nem reális...

A fenntartói támogatások csökkenésének szerintem több oka lehet. Gondolom, hogy főleg az önkormányzatok feladatainak és ezzel együtt költségvetésük változásával van összefüggésben ez a jelenség. Minden esetre ez igencsak sajnálatos, és ha ez egy irány, akkor kifejezetten veszélyes is...

■ A Zeneművészeti Bizottság javaslatáról már a Nemzeti Előadó-művészeti Érdekegyeztető Tanács előtt is beszámolt az elnök, Devich János, aki hangsúlyozta, többletforrásra lenne szükség. Van erre esély?

– Esély talán akad, de hogy mekkora, azt sajnos nem tudom megbecsülni...

■ Az együttesek költségvetésének jelentős eleme a TAO. Lehet tudni valamit ennek a további sorsáról?

– Én nem tudok, pedig nagyon izgat a téma. Ha rajtam múlna, a jelenlegi konstrukción változtatnék, de ez nagyon bonyolult kérdés.

■ A Zeneművészeti Bizottság a miniszter tanácsadó testülete. Fogalmazott-e meg, vagy tervez-e már ajánlást a szimfonikus zenekarokat leginkább hátrányosan érintő, pedagógus életpályamodell negatív hatásainak kivédésére?

– Többször fölmerült a téma, azonban egyelőre nincs kialakult bizottsági álláspont. Szerintem nem is álláspontot kéne kialakítani, hanem kidolgozni egy rendszert, és ha az minden számítás szerint jó, akkor valahogy végigvinni a törvényhozáson. Őszintén szólva, én még magammal sem jutottam konszenzusra abban a kérdésben, hogy milyen rendszerrel lehetne biztosítani a muzikusok hosszú távú megélhetését. Ez nagy és komplikált téma, ráadásul nem tudom csak szakmai és szociális szempontból megközelíteni a kérdést, ez egy súlyos gazdasági feladvány is.

R. Zs.

„A muzsikások bére jóval a diplomás átlag alatt van”

Dr. Gyimesi László a NEÉT felméréséről, s a következő lépésekről

Az utóbbi időben gyakran merül fel a Nemzeti Előadó-művészeti Érdekegyeztető Tanács ülésein, milyen nehéz helyzetbe hozza a zenekarokat, énekarokat az alacsony bérezés, különösen most, amikor a pedagógus-életpályamodell bevezetését követően sokan inkább emellett a pedagógus hivatás mellett teszik le a voksukat. Hogy tényleg átláthatóak legyenek a fizetési átlagok, dr. Gyimesi László, az MSZSZ és a NEÉT elnöke a NEÉT elhatározását képviselve a minisztérium segítségével adatokat kért be az együttesektől. Az összegzésből lehangoló tények derülnek ki, amelyek mindenképpen további intézkedéseket sürgetnek. Ugyanis egyértelművé vált, hogy átlagosan közel százezer forinttal keresnek kevesebbet pedagógus kollégáikhoz viszonyítva, s még a diplomások átlagánál is sokkal alacsonyabb a zenekari, énekkari tagok bére.

■ Mely együttesek adatait vizsgálták a bérek összehasonlításánál?

– Azok az együttesek kerültek be az adatszolgáltatás körébe, amelyek nemzeti vagy kiemelt minősítésűek. Így a BFZ, a Rádió együttesei kimaradtak. Úgy vélem azonban, ezeknek a társulatoknak az átlaga összességében nem sokat változtatna a kialakult képen... Tényleg olyan sokszor esett szó a NEÉT üléseken a bér-problémákról, hogy úgy döntöttünk, a hosszú évek óta változatlan és statisztikailag fel nem tárt

bérhelyzetet fel kell mérni, hogy valóban ez alapján lehessen következtetéseket levonni. Ezért a nyár során szétküldtük az együtteseknek a kérdőíveket, és ezt az ősz elején dolgoztuk fel. A felmérésben az érintett előadó-művészeti szervezeteknek több mint kilencven százaléka vett részt. Így az NFZ is. Külön vettük a költségvetési szervek és a gazdasági társaságok által foglalkoztatottakat. Ha megnézzük a felsőfokú végzettséggel rendelkező, teljes munkaidőben foglalkoztatott művészeket, akik zenekarkarban, énekkarban dolgoznak, akkor 171 és 176 ezer forintos, bruttó havi átlagbérekről beszélhetünk...

■ Ez tényleg döbbenetes szám, hiszen eközben a nemzetgazdasági, átlag szellemi munkavállaló átlagbére 307 ezer forint, a költségvetési szféra szellemi munkavállalóinak az átlaga 244 ezer forint, a pedagógus bértábla idei átlaga alapszakos, főiskolai végzettséggel: 260 ezer forint...

– Arról nem is beszélve, hogy a nemzetgazdasági munkavállaló, nem felsőfokú végzettséggel rendelkezők havi átlagbére is 230 ezer forint. És akkor említsük meg a létszámadatokat is. Ennek a felmérésnek az alapján az összes, teljes munkaidőben foglalkoztatott – színész, táncos, zenész – összesen hatezer ember. Bár az adatok nem teljesek, de csupán néhány száz emberrel lehet csak több.

■ Mi lett ezzel az adatsorral, a megdöbbentő különbségeket bemutató táblázatokkal?

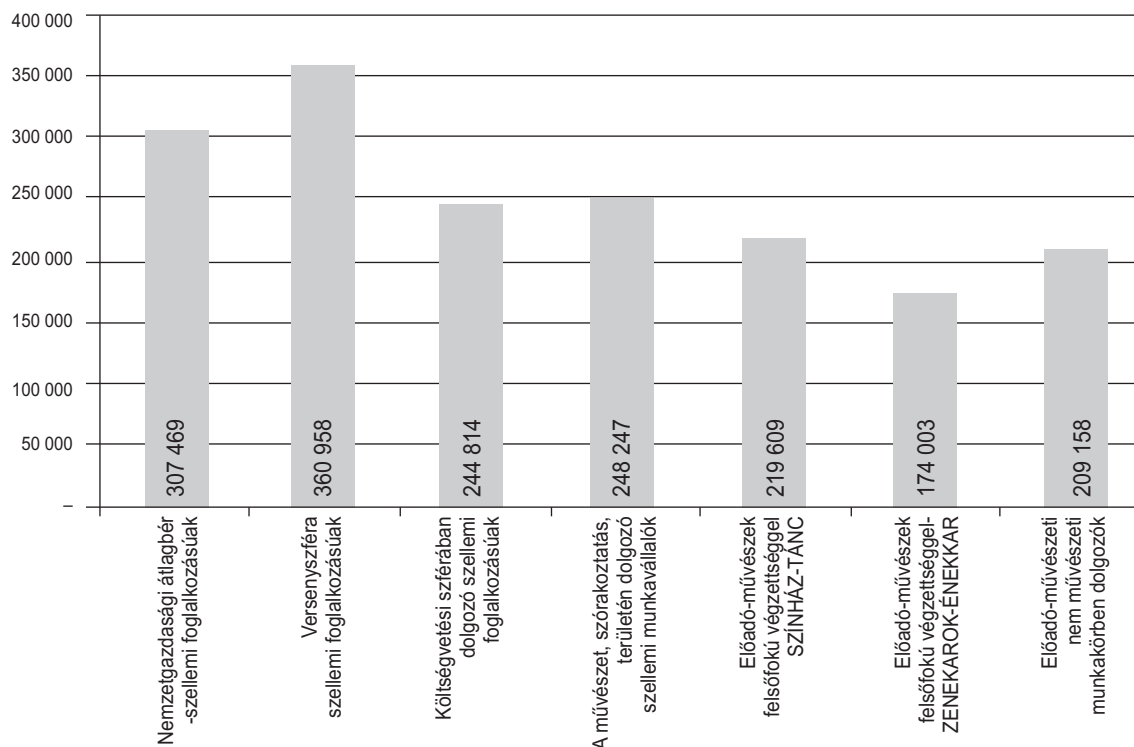
– Megkapták már a NEÉT tagjai, s a kulturális államtitkárság, emellett Hoppál államtitkár úrnak küldtem egy levelet, amelyben hangsúlyozom, a terület bérhelyzete elképesztő. A bérátlagok – bármely összehasonlításban – messze elmaradnak a szellemi munka más területeivel összevetve. Ezért azt kértem, hogy minderről mielőbb tárgyaljunk. A bérkérdések mellett – de ezt most csak zárójelben jegyzem meg – a művésznegyedjakkal kapcsolatban is minél hamarabb intézkedésekre lenne szükség...

Visszatérve a bérekre, a számokból jól látszik, hogy a pedagóguspályának már most elszívó hatása van, sokan elmennek inkább tanítani, hogy jobban keressenek. Az együtteseknek pedig nincs forrásuk rá, hogy jobban megfizessék a zenészeiket, énekeseket. Egyébként az egész felmérésnek az ötlete tavasszal született. Az akkori helyzethez képest még nagyobb lett mostanra a bér-olló, hiszen ösztöl a pedagógusbérek ismét emelkedtek további legalább tíz százalékkal – így jelentősebb a lemaradás. Bár most főleg a zenekarokról, énekkarokról beszélünk, ez a gond a színházi területen is létezik. Balázs Péter, a szolnoki színház igazgatója beszélt arról, hogy milyen megalázó béreket tud csak fizetni a művészeinek, munkatársainak. Amikor elkészültek a kérdőívek, akkor igyekeztünk a létező legegyszerűbb adatokra rákérdezni, hogy az intézményvezetőknek ne okozzunk pluszterheket. Hiszen amúgy is sok a gondjuk.

■ Most hogyan tovább?

– A NEÉT-nek az lenne a feladata, hogy mindenki nézze át alaposan az adatokat, s gondolkozzon a megoldáson. A Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetsége közlőre ismerte a problémát, munkabizottságokat hozott létre és szintén szorgalmazza, hogy történjen előrelépés, s talán így együtt eredményt is tudunk elérni. A táblázat – mint minden ilyen statisztika – nem száz százalékosan pontos, de nagy tévedést nem tartalmaz. Ezek a számok katasztrofálisak, akár melyik területet nézzük. Hozzáteszem, nem is annyira rosszak, mint lehetnének, hiszen ebből a hatezer főből ezer az Operaházban dolgozik, ahol azért magasabbak az átlagosnál a fizetések. Az átlagot kicsit felfelé húzza az is, hogy a statisztikában részt vevő együttesek között van a Nemzeti Színház és a Nemzeti Filharmonikusok is. Igaz, hogy munkabérek, közalkalmazotti illetményeket mértünk és nem jövedelmet, de azért nincs jelentős eltérés. Mások a lehetőségei egy vidéki szimfonikus zenekarnak, mint egy vezető fővárosi együttesnek a jövedelemszerzésre. Ha viszont megnézzük, hogy a fizetésükért milyen színházi szolgáltatásá-

Átlagkeresetek 2013

mot, koncertszámot kell produkálni, akkor látszik, hogy nem nagyon tervezhetnek maguknak hónapokon keresztül tartó külföldi turnékat.

■ *Vidéken régebben bevált modell volt, hogy a zenekari munka mellett a muzsikuskok tanítottak is...*

– Ma már elég ritka az, ami korábban gyakorlatnak számított, hogy valaki két teljes állást be tudjon tölteni, hiszen ez munkajogiilag is aggályos. Nehéz lenne megvalósítani, hogy ne ütközzön a két nyolcórás elfoglaltság. Nyilván városról városra változott a helyzet, de inkább az volt általános, hogy valaki valahol félállásban volt, s emellett töltött be egy egész állást. A mostani helyzet, hogy mozgás van a két terület között, azt jelenti, hogy mégis mindkét helyen mindeki...

■ *Mi lehet a megoldás a jelenlegi helyzetre?*

– Erről még nem tárgyaltunk a minisztériummal, ennek most kellene elkezdődnie. Ha közösen meg tudjuk állapítani, hogy ez az állapot így nem fenntartható, akkor gondolkozhatunk már – akár közösen is – a megoldáson. Ami azonban véleményem szerint nem az EMMI, hanem kormány szintjén dől el. Ha netán azonban a kormányzat – s nagyon remélem, hogy nem így lesz – azt mondja, hogy ez rendben, nincs ezekkel a bérszintekkel semmi baj, akkor új helyzet

elé nézünk. Bízom benne, hogy nem ez lesz a döntés, már csak azért sem, hiszen nagyon kis csoportról van szó, amelynek a létszáma nem éri el a 10 ezret sem. Ha van jobbító szándék, akkor mindezt viszonylag szerényebb költségvetési eszközökkel meg lehet oldani. Persze, költségvetés szempontjából egy átfogó bérrendezés még mindig nagyon sok pénzt jelent, de a nagyobb csoportokhoz képest azért még mindig szűk körről van szó.

■ *Ilyenkor elbangozhat, hogy más hivatások gyakorlói még jóval nebezebb helyzetben vannak...*

– Tudjuk, hogy akadnak olyan csoportok is, amelyek bérproblémája, életpálya megoldása még sürgetőbb, társadalmi okok miatt. Ezt is akceptáljuk. Ha ilyen sorrendiség születik, nem vitatkozunk rajta. Ezt a helyzetet azonban nem vehetjük szó nélkül tudomásul, muszáj foglalkoznunk vele. Az érdekegyeztető fórum, az egyeztető csoportok, a minisztérium képviselői ismerik most már a helyzetet, csak remélem, hogy valami mielőbb történik. Bár arra sok esély nincs, hogy ez már a következő évben bekövetkező, hiszen a költségvetési törvény tervezetét már benyújtották. Mindenesetre, ha változást szeretnénk, akkor el kell kezdenünk a munkát. Ha nem sikerül 2014-ben, akkor majd 2015-ben. S akkor a következő évre talán már történhet valami.

■ *Jó megoldás lehetne a művész-életpálya is, amelyről már nyáron sok szó esett.*

– Sajnos augusztus vége óta még nem történt semmilyen előrelépés az ügyben, de várom én is, hogy továbbgondoljuk azokat az elképzeléseket, amelyekről először a veszprémi konferencián beszéltem. A technikája annak, ha meg akarunk valamit oldani, nagyon sokféle lehet. Itt a kérdés az, hogy a döntéshozók hogyan vélekednek, van-e megoldandó helyzet, és ezt meg akarják-e oldani. Ha a szándék politikai céllá válik, akkor már lehet az eszközöket keresni, hogy melyik a legmegfelelőbb. Lehet, hogy az életpálya-modell sokkal nagyívűbb munka, mint egy egyszeri pénz-injekció a területnek. A pedagógusok béremelése teljes strukturális, szervezeti, fenntartói, s nem utolsósorban oktatáspolitikai, szemléletbeli döntési sornak volt a része és az eredménye. Új törvények születtek az oktatás teljes területén. Egyetlen állami intézmény fenntartó lépett az önkormányzatok helyébe. A mi szempontunkból pedig fontos eleme volt, hogy belekerült egy előmeneteli rendszer is, így az életpálya-modell elemei is magába foglalják a szakmai karrier elemeit. Kérdés, hogy az általam készített javaslat megfelelő-e a művész életpályát illetően. Lehet, hogy annál sokkal egyszerűbben kell gondolkodni, s azt is látnunk kell, hogy mindennek van-e forrása...

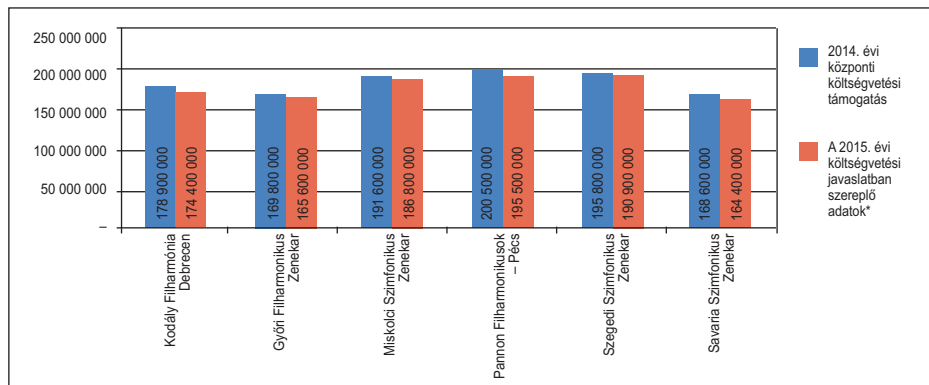
R. Zs.

Zenekarok és kórusok foglalkoztatottjainak száma és átlagbére – 2013.

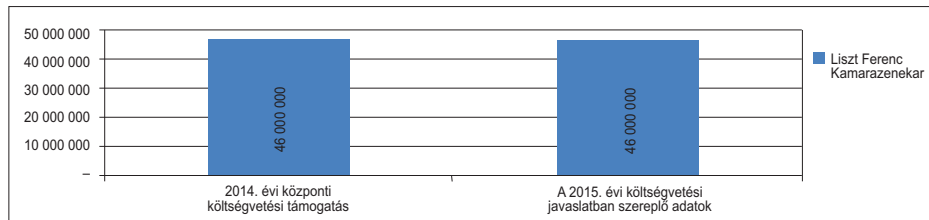
Gazdasági társaságként működő zenekarok, énekkarok	teljes munkaidőben foglalkoztatottak	részmunkaidőben foglalkoztatottak	teljes munkaidőben foglalkoztatott nem művész	részmunkaidőben foglalkoztatott nem művész	teljes munkaidőben foglalkoztatott művész	részmunkaidőben foglalkoztatott művész	teljes munkaidőben foglalkoztatott alapfokú végzettségű nem művész létszám	teljes munkaidőben foglalkoztatott középfokú végzettségű nem művész létszám	teljes munkaidőben foglalkoztatott felsőfokú végzettségű nem művész létszám	teljes munkaidőben foglalkoztatott alapfokú végzettségű művész létszám
SZOLNOKI SZIMFONIKUS ZENEKAR	60	-	3	-	57	-	-	-	3	-
MISKOLCI SZIMFONIKUS ZENEKAR	94	6	12	2	82	4	0	7	5	-
BUDAPEST ZUGLÓI FIAHARMÓNIA	73	6	2	4	71	8	-	7	-	-
PÉCS PANNON FILHARMONIKUSOK	102	19	17	5	85	14	1	3	13	-
BUDAPEST LISZT FERENC KAMARAZENEKAR	18	-	1	-	17	-	-	-	1	-
BUDAPEST BUDAFOK DOHNÁNYI ZENEKAR	68	11	5	2	63	10	-	1	4	-
SZOLNOK KAMARAKÓRUS	16	1	1	-	15	1	-	-	1	-
BUDAPEST CONCERTO	4	-	3	-	1	-	-	1	2	-
BUDAPEST SZENT EFRÉM FÉRFI-KAR	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
BUDAPEST DANUBIA ZENEKAR	31	16	5	5	26	11	-	-	5	-
BUDAPEST NEMZETI FILHARMONIKUS ZENEKAR ÉNEKKAR ÉS KOTTATÁR	206	5	30	1	176	4	-	31	5	-
NYIREGYHÁZA CANTEMUS KÓRUS	6	1	1	-	5	5	-	-	1	-
BUDAPEST MÁV SZIMFONIKUS ZENEKAR	68	27	8	3	60	24	-	2	6	-
ÖSSZESEN	746	91	88	21	658	80	1	52	46	-
ÁTLAG										

Költségvetési szervként működő zenekarok, énekkarok										
SZOMBATHELY SAVARIA SZIMFONIKUS	86	4	11	-	75	4	-	8	3	-
DEBRECEN KODÁLY SZIMFONIKUSOK	87	-	8	-	79	-	-	6	2	-
DEBRECEN KODÁLY KÓRUS	50	2	3	-	47	2	-	2	1	-
GYŐR FILHARMONIKUS ZENEKAR	82	8	10	-	72	8	-	4	6	-
SZEGED SZIMFONIKUS ZENEKAR	103	1	6	-	97	1	-	3	3	-
Összesen	408	15	38	-	370	15	-	23	15	-
Átlag										

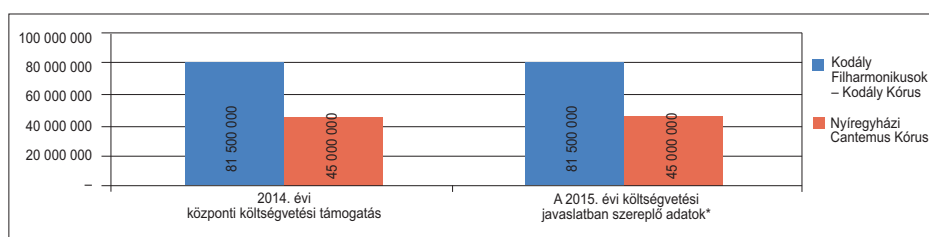
Nemzeti minősítésű szimfonikus zenekarok

Nemzeti minősítésű kamarazenekarok

Nemzeti minősítésű kamara énekkarok

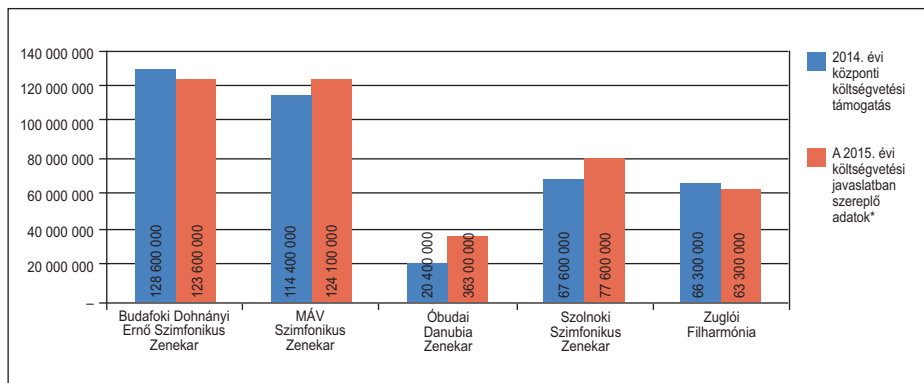

* A 2015. évi költségvetés tárgyalásakor a javasolt összegek még változhatnak. (A szerk)

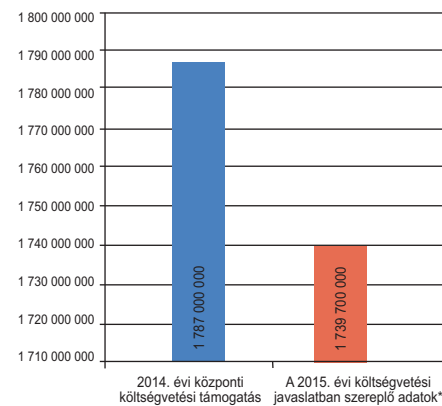
teljes munkaidőben foglalkoztatott középfokú végzettségű művész létszám	teljes munkaidőben foglalkoztatott felsőfokú végzettségű művész létszám	átlagbér alapfokú végzettség teljes munkaidő nem művész	átlagbér alapfokú végzettség részmunkaidő nem művész	átlagbér középfokú végzettség teljes munkaidő nem művész	átlagbér középfokú végzettség részmunkaidő nem művész	átlagbér felsőfokú végzettség teljes munkaidő nem művész	átlagbér felsőfokú végzettség részmunkaidő nem művész	átlagbér alapfokú végzettség teljes munkaidő művész	átlagbér alapfokú végzettség részmunkaidő művész	átlagbér középfokú végzettség teljes munkaidő művész	átlagbér középfokú végzettség részmunkaidő művész	átlagbér felsőfokú végzettség teljes munkaidő művész	átlagbér felsőfokú végzettség részmunkaidő művész
3	54	-	-	-	-	206,666	-	-	-	118,000	-	119,490	-
-	82	-	-	141800	90000	298,000	140000	-	-	-	-	157,700	107,000
-	66	-	-	-	140,250	341,500	-	-	-	101,500	-	130,052	37,870
4	81	182,900	93,000	204,166	80,000	221,615	174,166	-	-	206,172	-	191,570	95,575
-	17	-	-	-	-	129,800	-	-	-	-	-	-	-
12	51	-	-	160,000	152,250	353,400	150,000	-	-	176,900	136,666	189,300	146,111
5	10	-	-	-	-	118,000	-	-	-	121,000	59,000	152,260	-
-	1	-	-	200,000	-	468,000	-	-	-	-	-	118,000	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	26	-	-	-	100,000	289,700	84,750	-	-	-	-	254,158	133,451
20	150	-	-	319,000	-	482,500	187,500	-	-	239,200	-	279,270	91,413
-	5	-	-	-	-	216,100	-	-	-	-	-	180,000	155,100
1	59	-	-	208,500	160,000	295,400	258,057	-	-	154,400	143,300	170,098	176,844
45	602	-	-	1,233,466	-	3,420,681	994,473	-	-	1,117,172	-	1,941,898	943,364
		-	-	205,578	-	285,057	-	-	-	159,596	-	176,536	117,921

2	73	-	-	176091	-	267,066	-	-	-	194,855	-	183,930	91,965
5	74	-	-	119731	-	175882	-	-	-	118,000	-	154,981	-
4	43	-	-	121634	-	227273	-	-	-	118,000	-	167,418	80,020
1	71	-	-	155300	-	170617	-	-	-	141,500	93,500	174,864	103,725
3	94	-	-	130967	-	188400	-	-	-	123,267	-	176,159	174,800
15	355	-	-	703723	-	1,029,238	-	-	-	695,622	93,500	857,352	112,628
		-	-	140,745	-	205,848	-	-	-	139,124	-	171,470	-

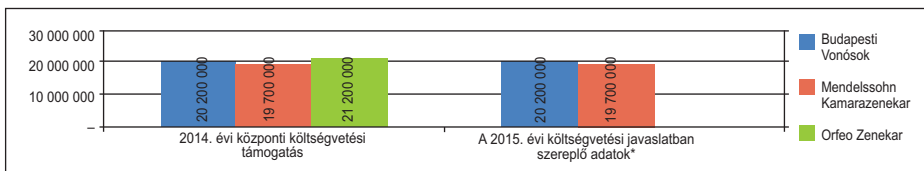
Kiemelt minősítésű szimfonikus zenekarok

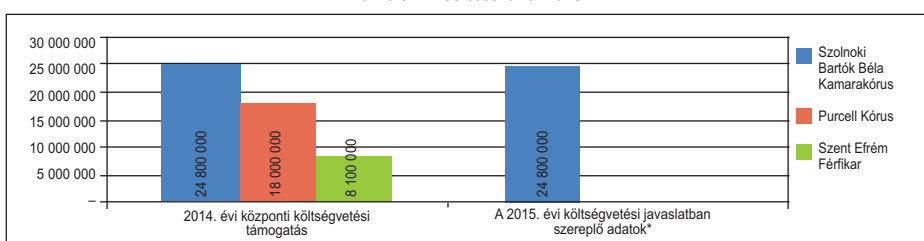
A nemzeti és kiemelt kategóriába sorolt zenekarok és énekarok költségvetési támogatásának alakulása

Kiemelt minősítésű kamarazenekarok

Kiemelt minősítésű énekarok

Bűn és apoteózis

Interjú Kocsis Zoltánnal Richard Strauss József-legendájának színpadra állítása alkalmából

100 évvel ezelőtt volt az ősbemutatója Párizsban Richard Strauss József-legenda című balettjének, amellyel a zeneszerző saját bevallása szerint a balett műfaját kívánta megújítani, saját korának esztétikája szerint. Mennyire modern és aktuális száz év elteltével ez a darab? Erről kérdeztük Kocsis Zoltánt, a Nemzeti Filharmonikusok főzeneigazgatóját, aki négy éve kezdett sorozatával Richard Strauss nálunk keveset, vagy éppenséggel soha nem játszott műveit kívánja megismertetni a magyar közönséggel.

■ *A József-legenda az eddig bemutatott operáknál lényegesen korábban keletkezett: éppen 100 évvel ezelőtt mutatták be Párizsban. Magyarországon pedig, bár bemutatta az Operabáz, mégsem vált a Strauss-repertoár részévé. Hogyan illeszkedik ez a balett az Ön által 2010-ben elindított Richard Strauss színpadi műveit bemutató sorozatba?*

– Strauss esetében nem látok túl nagy különbséget a balett és az operazene között. Az biztos, hogy a József-legendában jóval több táncos elem van, de ez nem jelenti azt, hogy az operákban nincs. Elég, ha a Saloméra vagy az Elektrára gondolunk, hiszen mindkét operában táncol a címszereplő. A Rózsalovag gyakorlatilag arra a híres keringő-egyvelegre épül, amitől népszerű a darab, és folytathatnám a sort az Arabella báljával vagy A hallgatag asszony megfelelő részeivel, amikor például Sir Morosus az esküvőjére készülődik. Egyáltalán nem véletlen, hogy Strausstól nem volt idegen a balett, és hogy ilyen nagy affinitással rendelkezett a tánc iránt. Bizonyos értelemben – még ha nem is fűzte rokoni kapcsolat a bécsi Strauss-családhoz – zeneileg azért örököse annak a tradíciónak.

■ *Ami az inspirációt illeti, Strauss sem tudta kivonni magát Szergej Gyagilev ba-*

lett-társulatának batása alól, amely a múlt század tízes éveinek elején Párizsban élte fénykorát. József alakját pedig egyenesen a társulat csillagára, Václav Nizsinszkijre komponálta, aki végül mégsem táncolta el a szerepet.

– Strauss a Tűzmadarat látta Berlinben. Az volt az első Gyagilev-produkció, amit láthattott. Hogy Nizsinszkijt pontosan hol és mi-
ben látta, azt nem tudom. A Petruskát még a nagyon szigorú Sztarvinszkij szerint is minden képzeletet felülmúló virtuozitással és légius könnyedséggel táncolta. A Daphnis és Chloéban is részt vett, de a Jeux-nek és a Sacre du printemps-nak már csak a koreográfiját készítette. Egyébként nem sok sikerrel. Azt hiszem Richard Strauss számára óriási nagy csalódást jelenthetett, hogy végül mégsem ő táncolt az ősbemutatón. A másik dolog pedig, hogy ha Leonid Massine nem is váltotta be a hozzá fűzött reményeket, egy igazi komoly szólótáncos még mindig állandó kihívásnak érezheti ezt a szerepet. Tehát az üzenet megvan, mind zenei, mind táncművészeti vonatkozásban.

■ *Ha már az üzenetről esik szó, érdekes Straussnál ez az apoteózis-gondolat, ami többször megjelenik a drámai, de a kevésbé drámai életművében is. A szimfonikus költeményekben például meglehetősen gyakran. A József-legenda esetében a bibliai történetben József még földi életében „megdicsőül”, míg a színpadi történetben az angyalok között nyeri el jutalmát. Mindezt egy olyan zeneszerző által, akitől a vallásosság, és egyáltalán a vallásos gondolkodás meglehetősen távol állt...*

– Azt hiszem, hogy az apoteózis, vagyis a megdicsőülés lehetőségének körülírnyalása már a Halál és megdicsőülésben is tökéletesen megjelenik az ábrázolás szintjén. Legalábbis a transzcendentalitásnak abban a birodalmában, amely a szecessziónak ha nem is az alapját, de nagyon fontos szegmensét jelentette. Úgy gondolom, hogy Strauss valójában azzal kísérletezett, hogy miképpen lehet ezt újra- és újraírni. Néhan a szemére is vetik. Többek között Fritz Busch, aki nemcsak hogy nagyon jó barátja volt, hanem nyugodt lélekkel nevezhető Strauss egyik legeredményesebben működő harcostársának. Ő mutatta be az Egyip-

tom Helénát és egyáltalán a drezdai zenei élet felvirágoztatása nagyrészt Fritz Busch nevéhez fűződik. Nem mintha Böhmmnek vagy Reinernek nem lett volna benne szerepe. De elsősorban Buschhoz kapcsolódik a drezdai Staatskapelle 20. századi felemelkedése. Ő is a szemére veti Straussnak, hogy miért kell ezeket az „ömlengéseket”, „dagályos banalitásokat” ennyiszor megírni. Busch szerint Strauss minden alkalommal meg is fogadta, hogy legközelebb kihúzza ezeket a részeket, amikor előadásra kerülnek az operák. Meg is tette, sőt, többször előfordult, hogy a próbafolyamat során húzott ki egyes formarészeket a saját műveiből, de azután valahogy mégiscsak tovább írta ugyanezeket a dolgokat.

■ *Nem gondolom, hogy ez minden korban ömlengésnek batott volna...*

– Őszintén megmondom, hogy a Halál és megdicsőülés befejezését elhiszem neki, de a Don Quijote Fisz-dúr részét már kevésbé. Ha már Fisz-dúrról van szó, akkor sokkal hihetőbb a József-legendában Szulamit tánca, vagy éppen Daphne első tánca, amikor a fával kokettál. A Don Quijote említett részében azt érzem, hogy valami hirtelen elsekélyesedik. A Halál és megdicsőülésben azonban ezt nem látom vagy hallom. A Till Eulenspiegel is tökéletesen új hangot üt meg. Tulajdonképpen még a Zarathustra is. A Don Quijote számomra a határvonal. A Hősi életre pedig egyértelműen rávetül az önismétlés árnyéka.

■ *Számomra a Don Quijotét bitelesíti, hogy azt egy idézőjelbe tett megdicsőülésnek gondolom, mint ahogy a Don Quijote-történet, sőt maga a lovagregény műfaja is erősen stilizált.*

– Lehet, hogy a Don Quijote nem a legtalálóbb példa. Ugyanakkor az is biztos, hogy a szimfonikus költeményben rejltő lehetőségek műfaji értelemben véve Strauss számára kimerültek. Ezért fordult a drámai műfajok felé.

■ *A József-legendával kapcsolatban is azt írja, hogy a táncot érzi a mai művészetek eredőjének, az egyik – de nem kizárólagos – drámai kifejezőeszköznek. A József-legendával a balett műfaját kívánta megújítani...*

– Bár csak áttételesen kapcsolódik ehhez, de Sztravinszkijnek elég nagy tehertétel lehetett, hogy éppen Nizsinszkij készítette a Sacre koreográfiáját. Hiszen nem a Nizsinszkij-féle koreográfia – tehát a klaszszikus értelemben vett balett – eszközeivel lehetett volna megújítani a táncot, hanem pontosan azokkal a rövid, ritmikus mozdulatokkal, amit Sztravinszkij kíván, és amelyeket a zenéjével szuggerál. Azt hiszem, hogy ez talán Maurice Béjartnak sikerült először.

■ *Igen, de addig eltelt több mint fél évszázad...*

– Valóban, sok idő telt el. Ugyanakkor el tudom képzelni, hogy egy olyan zene, mint a Sacre, vagy a Jeux, de még a József-legendáról is elmondható ugyanez, egészen más mozdulati kultúrát sugallhatott volna ezeknek a koreográfusoknak. A Józsefet például Mihail Fokine koreografálta, aki szintén konzervatív ízlésű táncos volt. Nem is volt hajlandó a Sacre-val foglalkozni.

■ *A tánc nyelve a 20. században szerintem csak sokkal később érte utol a zene nyelvét. Sztravinszkij ugyanis annyira előrement a maga zenéjével. Ő valóban modern volt. Miközben ezek a táncosok, akikről most beszélgetünk, legfeljebb csak modernebbek voltak az őket megelőző táncos generációnál, de nem voltak igazán modernek. Ezer szállal kötődtek a Petipa-i hagyományhoz, amelyben fel nőttek.*

– Én is azt gondolom, hogy a klasszikus balettelemekből kiindulva próbálták megkoreografálni a zenét. Strauss műven, a József-legendán pedig nagyon érződik, hogy ő szeretne lépést tartani a korrallal. Azt hiszem talán utoljára. Mivel ezután egy látványos stíláriss visszaesés következett, és ez alól nem mentes az árnyék nélküli asszony. Még akkor sem, ha meg kell állapítanunk, hogy valóban az a fő mű.

■ *Zenekari tekintetben milyen feladatot jelent a József-legendá, ami közvetlenül az Alpesi szimfónia előtt található a Strauss-műjegyzékben?*

– Szerintem az Alpesi szimfóniánál komplexebb a József-legendá. Pontosabban, annival komplexebb, amennyivel mozgalmassabb a történet maga. Igaz ugyan, hogy az Alpesi szimfóniában van egy vihar, és nagyon hamar leszaladnak a hegyről, akik oda órákig kapaszkodtak, de jószerivel ez az egyetlen esemény. Természetesen nagyon fontos, hogy Strauss ott hogyan kezeli

a dodekafóniát, ha arról van szó. Milyen finom utalás a tévútra kerülés Schönbergék módszerére vonatkozóan, valamint hogy milyen arányban fordul elő a darabban a tonális és az atonális zene. Strauss ott is modern, a szónak bizonyos értelmében. Vagyis az Alpesi szimfónia is magán viseli a modernista törekvéseket, de azt hiszem, hogy a József változatosabb, és hát természetesen sokkal drámaibb, mint az epikus jellegű, ábrázoló Alpensymphonie, ami lényegét tekintve leíró programzene.

■ *Strauss későbbi szövegkönyvírója, Joseph Gregor azt emelte ki a József-legendá zenéje kapcsán, hogy soba nem találkozott még ennyire „optikailag érzéki” és „optikailag mimes” kifejezőmóddal. Nagyon erőteljesen jelen van a műben az elbeszélő, ábrázoló jelleg is, ami az Alpesi szimfóniában a programot „megjeleníti”.*

– Igen. A kortársak közül többen egyébként azt írták, hogy a József-legendá tulajdonképpen Strauss új operája, balett köntösbe bújtatva.

■ *Rátérve a mostani színrevitelre: tudjuk, hogy Richard Strausst egy 16. századi velencei festmény, Paolo Veronese Vacsora Lévi házában című pompázatos alkotása ihlette meg a cselekmény helyszínére vonatkozóan. A festményt ma – de feltételezem, hogy már Strauss életében is – a velencei Akadémián őrzik, de eredetileg a domonkosok Santi Giovanni és Paolo templomban tartozó kolostorának refektóriumában volt kifüggesztve, és a festőt magát az inkvizíció is vizsgálta miatta. Mennyi valósul meg a mostani színpadi megjelenítésben ebből a nagyon is konkrét vizuális utalásból?*

– Ha a színpadképet nézem, akkor inkább Christótól a Reichstag beburkolása jut eszembe. Juronics Tamás egyébként bevallotta, hogy igenis hatott rá a Reichstag becsomagolása, és hogy a színpadkép megalkotásánál ez szempont volt. Ilyen utalások szintjén valóban üzenhet egy alkotó a ma emberének mai mondanivalóval, a mondanivaló megfogalmazásának mai eszközeivel. Sokkal jobban, minthogyha archaizálna, vagy esetleg olyan nyelven kezdene el beszélni, amelyet ma már senki sem értene. Ha mi szó szerint lefordítanánk az óegyiptomi szövegeket, azokat ma már senki nem értené meg, természetesen az egyiptológus-

FOTO: TARNAVOLCI ZOLTÁN

sokat leszámítva. Ezért kell átültetni a mai ember számára érthető jelzésrendszerre. A Veronese-festmény, illetve Straussék elképzelése a helyszínről maga a megtestesült anakronizmus, jobban mondva stílusterés. De azt nem hiszem – ha már az előbb a vallás tökéletes elutasításáról beszéltünk –, hogy maga a konkrét történeti háttér túlságosan érdekes lehetett Straussnak. Ahogy a vallást is elutasítja, miközben mégis megdicsőíti Józsefet, ugyanúgy a történeti háttér sem érdekli. Úgy gondolom, hogy ha mondjuk egy másik epizódot ragadott volna ki József életéből – ami szintén lehetett volna szemléletes és illusztratív, mint például a kútba dobás, vagy az eladás, tehát alkalmas lett volna akár egy trilógiára is József életének első, középső és a befejező szakaszából –, akkor az sokkal kevésbé lett volna alkalmas magának a bűnnek az ábrázolására, ami Strausst elsősorban érdekelte. Gondoljunk bele, hogy Salome vagy Elektra esetében, de akár olyan kisebb bűnök esetében is, mint például az a szélhámosság, amit Sir Morosusszal megcsinálnak, milyen zseniálisan képes a bűnt ábrázolni ez a tulajdonképpen feddhetetlen életű német nyárspolgár.

■ *Feltételezem, kívülről nézte...*

– Lehetséges. Ugyanakkor Fritz Buschnál is részletesebb jellemzést ad Straussról Stefan Zweig A tegnap világában, és ő nagyon sokat ír a zeneszerző személyiségének kettősségéről. Ez a kettősség nagyon furcsa, nagyon nyomasztó, de úgy tűnik, Strausst magát nem zavarta.

■ *A jelenlegi előadásra visszatérve, tehát azt mondhatjuk, hogy a koreográfia nyelvezete valójában most érte utol a zene korát?*

– Úgy gondolom, hogy igen. Azt hiszem, hogy Juronics Tamás és együttesének koreográfiája és színpadi megjelenítése méltó ehhez a darabhoz.

(Kaizinger Rita)

(Kritika az előadásról a 43. oldalon olvasható.)

Koncertekről

**Budapesti Filharmóniai Társaság
Zenekara – 2014. szeptember 22.**
(Operaház)

Az Operaház 2014/2015-ös évadnyitánya rengeteg változást hozott az idén 130 éves intézmény életébe. Ezek egy része váratlan helyzetek elé állította az Opera vezetését is – például a nagyszabású ingyenes szabadtéri nyitógálát az időjárás miatt kénytelenek voltak az Operaház falain belül megtartani. Többnyire azonban értesülhettünk már korábban az újdonságokról, így arról is, hogy Kovács János helyét, aki 1987 óta az Operaház vezető, 2001-től pedig a Filharmóniai Társaság első karmestere volt, Pinchas Steinberg vette át. Az ő vezényletével zajlott az első zártkörű előadás (Parasztbecsület és Bajazzók), majd az első szimfonikus koncert is az Operában, amelynek színpadán első ízben láthattuk a dirigentát a Budapesti Filharmóniai Társaság Zenekarának élén.

Az izraeli származású karmester egy rendhagyó műsorral mutatkozott be a színpadon orosz zeneszerzők műveiből válogatva: Muszorgszkij *Éj a kopár hegyen* című szimfonikus költeménye után Rachmaninoff talán legnépszerűbb műve, a II. zongoraverseny következett, majd a szünet után Sosztakovics X. szimfóniája. Örülhetett a közönség a műsorfüzetnek, mivel az ritka madár az Operában, sajnálatos viszont, hogy nem fordítottak nagyobb figyelmet a szöveg minőségére. Az ismeretlen szerző sokszor felesleges vagy túl szubjektív információkat közölt az olvasóval – nem sok hasznát lehetett venni például az egyes tételek formai ismertetésének –, néhány helyen pedig hiányos vagy téves volt a tájékoztató: a Sosztakovics zenéjéről írt híres Pravda-cikk írójáról korábban sem gondolhatta senki, hogy maga Sztálin lett volna, a legfrissebb kutatásokból pedig tudni lehet a nevét is a cikk írójának (D. I. Zaszlavszkij). Mindezzel szemben a művek zenei kivitelezésében nem sok kivetnivalót lehetett találni. Steinberg partitúra nélküli vezényletében volt valami nyers erő, amely könnyedén fordult át a lírai, vagy csendes drámai pillanatokban hihetetlen érzékenységgé. Az *Éj a kopár hegyen* előadása alatt a zeneszerzői program tökéletesen jól kirajzolódott; Gogol Szent Iván *Éj* című drámájából kiragadott epizód jelenetei élénken tárultak a hallgatóság elé. Az örült orgia után a pirkadat hangján megszólaló fafúvósok hallatán

valóban láttam magam előtt a horizonton megjelenő ragyogó napot – ez persze nem csak Steinberg, hanem a kiváló muzsikások érdeme is.

Alighanem Rachmaninoff c-moll zongoraversenye aratta az est legnagyobb közönségsikerét (amely néha sajnos a tételek közötti tapsolás formájában nyilvánult meg). Ezt a fülbemésző melodika mellett Andrej Korobejnyikov számlájára is írhatjuk, akit imádozott a publikum. A fiatal zongorista játéka egyszerre volt individuális és együttműködő a zenekarral. Néha már-már úgy tűnt, annyira elvonult saját világába, hogy nem is figyel a körülötte zajló eseményekre, ez azonban csupán vizuális téren nyilvánult meg. Zeneileg végig tökéletes koncentrátsággal, hiba nélkül játszott, ami elmondhatunk a zenekarról is. A második, preludiumszerű tételben ismét megcsillogtatta hangszertudását az első klarinétos, Várnai Beáta Andrea. Az utolsó tétel fugatójának Steinberg által diktált igen gyors tempóját is hiba nélkül követték még a nehezen feladat előtt álló rezes szólamok is. Korobejnyikov a ráadásnál is megmaradt az oroszoknál: Muszorgszkij *Gopak* című művét és egy barcarólát: Csajkovszkij *Évszakok* sorozatának *Június* című darabját adta elő. Játékában kiemelte az előbbi mű orosz népies játékoságát, illetve az utóbbi misztikus norturno hangulatát.

Sosztakovics X. szimfóniája bár a zeneszerző legzséniálisabb műveinek egyike, a legnagyobb jóindulattal sem nevezhető könnyen befogadhatónak. Bár találunk rá példát mondjuk Csajkovszkijnál vagy Mahlernél arra, hogy egy szimfónia lassú tétellel kezdődjön, mégis szokatlannak mondható egy ilyen zeneszerzői döntés; Sosztakovics műve keletkezésének körülményeit ismerve és a művet végighallgatva azonban tökéletesen indokolt. A szimfóniát háromnegyed évvel Sztálin halála után mutatták be a zeneszerző egy igen nehéz alkotói periódusának lezárásaként, egyben egy új korszak kezdeteként. A második tétel zsarnoki Scherzóját már a korabeli kritika is Sztálin portréjaként értelmezte, amelyre ugyan nincs bizonyíték, mégis egyértelműen kihallatszik belőle a terror hangja. Ennél világosabb a harmadik tétel értelmezése, amelyben először tűnik fel Sosztakovics monogramja egy zaklatott zenei témaként. A tétel megoldása egy E-A-E-D-A kurtmotívum, vagyis E-La-Mi-Re-A, amely Elmira

Nazirovát, Sosztakovics tanítványát jelenti, akihez szerelmi szálak is fűzték a zeneszerzőt. Bár pozitív a szimfónia végkicsengése, az utolsó tétel győzedelmessége sem teljesen felhőtlen. A zenekar tökéletes unisonói, finom dinamikai rezdülései, a Steinberg által diktált tempó pontos követése lehetővé tette, hogy átéljük Sosztakovics érzéseit, le tudjuk fordítani saját nyelvünkre a szimfóniát.

(Fittler Katalin)

**MÁV Szimfonikusok –
2014. szeptember 23.**
(Zeneakadémia)

Sportnyelven szólva már az évadnyitó hangversenyen „begyűjtotta a rakétákat” a Csaba Péter vezényelte MÁV Zenekar, és teljes bedobással indította az együttes az idei szezont. Vonzó és nagyszabású műsort választottak, ráadásul a nyitány-operaáriák-szimfónia szerkezetű program szólistájának egy világsztárt, az amerikai születésű Helen Donath-ot sikerült megnyerni. Mielőtt a koncert érdemi része elkezdődött volna, azt is megtudhattuk, ki nyerte el idén a zenekar muzsikusi közül az *Évad zenekari művésze*, illetve a *Kiváló zenekari művész* megtisztelő címet. Előbbit Párkai Krisztina fuvolaművész kapta, utóbbit pedig Szalai László hegedűművész. Az elismerés azért is egyedülálló és értékes a díjak és címek világában, mert a díjazottakat az együttes titkos szavazással, munkájukat közelről ismerve, „belülről” értékelve választotta meg.

A koncert fénytel és pompával indult: Wagner egyetlen vígoperájának, A nürnbergi mesterdalnokok nyitányával. Ahogy az operarendezőik ilyenkor általában ünnepélyes menetben felvonultatják a színpadon az összes szereplőt, úgy a zene is kiváló alkalmat biztosít a zenekar nagy hangszer-csoportjainak a bemutatkozásra. Szólóznak a fafúvók, középpontba kerülnek a rezes és az ütők, mindezt a biztos alapot jelentő vonóskarra építve. A nyitányban itt és most minden a helyén volt: pregnáns ritmikával és tisztán szól a zenekar, szépen megrajzoltak voltak a szólók és zengtek a tutti. Emlékezetesen fényesen szárnyaltak a trombiták a fanfárban, pajkos volt a fafúvók megszólalása, és különösen szép hangon szóltak a mélyvonósok. A közel tízperces wagneri dicsőségszene végére pedig teljesen magától értődően született meg a konklúzió.

A közönség – érthető módon – nagy érdeklődéssel és érezhető izgalommal várta Helen Donath fellépését, hiszen személyében világhírű sopránénekes lépett a Zeneakadémia pódiumára. Az 1940-ben született művész nő külső megjelenésében is fiatalos (a középerkélyről nézve legalább tizenöt évet letagadhatott volna), énekhangja pedig még most is elképesztően üde. Tanítania kellene, hogyan lehet így megőrizni a voce frissességét. Négy áriát énekelt Puccinittől, négy különböző operából. A slágerekre vált sopránáriák (a naiv Lauretta áriája a Gianni Schicchi-ből, a kacér Musette kerिंगője a Bohéméletből, a tisztalelkű Tosca imája és az alázatos szerelemmel szerető Liu megrendítő áriája) segítségével Donath a szerelem négy arcát mutatta meg. Technikája tökéletes és lenyűgöző volt, és az is, ahogy jelmez és díszlet nélkül is az adott opera világába varázsolta hallgatóit. A tapsokat egy Richard Strauss-dallal (*Zueignung*) köszönte meg. Ennek utolsó szavait (Habe Dank) magyarul énekelt (Köszönöm), amire – ha lehet – még az előbbinél is nagyobb ovációval válaszolt a közönség.

A szünet után a romantika hatalmas monumentuma, Liszt weimari korszakának legjelentősebb alkotása csendült fel, a Faust-szimfónia. Néha évekig nem lehet hallani a művet, most pedig röpké egy hét leforgása alatt másodszor is, ráadásul még a helyszín is megegyezett. (Pontosan egy héttel ezelőtt Vásáry Tamás vezényletével az Óbudai Danubia Zenekar és a Honvéd Férfikar szólaltatta meg a szimfóniát.) Persze, ahogy kétszer nem lehet ugyanabba a folyóba lépni, úgy ez a megfogalmazás is más volt, mint egy héttel korábban. Már csak azért is, mert ezúttal a kompozíció 1854-es változata hangzott el, nem pedig az 1857-es. (A kettő közti leglátványosabb különbség, hogy az első megfogalmazásból még hiányzik a három évvel későbbi verzióban már meglévő tenorszólós-férfikaros befejezés, Goethe *Corus mysticus*-ának megzenésítése.) Liszt zsenialitásának bizonyítéka, hogy zenekari *magnum opus*-át a hallgató akkor is élvezheti, ha semmit sem tud a Faust-legendáról. Az irodalmi háttér ismerete persze teljesebbé teszi az élményt, de mindenekelőtt az igényes megszólaltatás az, ami a legfontosabb. Ezt pedig ezen az estén megkapta a Zeneakadémia közönsége. Talán csak az 1. tétel lassú tempói tűntek eltúlzottnak és ez okozhatta a tétel ívének széttöredezettességét. Részleteiben azonban ez a tétel is rendben volt, igényesen rajzolódott ki az egyes motívumok. Hatásos volt például a szenvedélymotívum ábrázolása és valóban *grandioso* a

rezek által interpretált büszkeség motívuma. A Gretchen-tétel kidolgozott kamarazenei részleteivel vált emlékezetessé: a főtéma először az oboa-brácsa kettősén hangzik fel, később ugyanez fafúvós-kvartetten, majd négy szőlőhegedű húrjain. A Margit-téma különböző felrakásai magabiztosan, tiszta intonációval hangzottak el, és megmutatták, milyen remek szólisták vannak a zenekarban. A 3. tétel Mefisztójának megformálása mindig izgalmas kihívás. Nemcsak technikailag roppant nehéz eljátszani, hanem a zenei megfogalmazás is nagy igényeket támaszt az előadóval szemben. Szellemileg is megerőltető, hiszen ez a mostani előadás közel nyolcvan perces koncentrációt igényelt az előadótól (és természetesen a hallgatóktól is). A tagadás szellemének alakja pedig megjelent: kellőképpen csúf, gonosz és torz volt, gúnyolódott és rombolt, poklot és mennyet jártunk be a végig kitűnő formában játszó MÁV Zenekar és karmestere előadásának köszönhetően. Csaba Péter odaadó vezényletével hatalmas távlatokat mutatott fel, nemcsak a szimfónia dramaturgiájában, de a zenekar jövőjét illetően is.

(Kovács Ilona)

Zuglói Filharmónia – 2014. október 4.

(Budapesti Kongresszusi Központ – Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterem)

Már a Ferenciek terén sejteni lehetett, hogy ezen a szombat délutánon különleges esemény zajlik valahol Budán. A 112-es buszt szinte megrohmozták és zsúfolásig megtöltötték az utasok, de így is sokan voltak, akik csak a következő járatra értek fel. A budapesti Kongresszusi Központnál aztán majdnem mindenki leszállt, és szélesen hömpölygött a tömeg az épület bejárata felé. A jeles esemény pedig – amire a szélrózsa minden irányából a sok ember igyekezett – az idén 60. születésnapját ünneplő Zuglói Filharmónia, valamint a hozzá szorosán kötődő Szent István Király Zeneművészeti Szakközépiskola és Zeneiskola együttesének hangversenye volt.

A *Zenekar* című újság figyelmes olvasója felkaphatja a fejét: hiszen volt már születésnap koncertje az együttesnek szeptember 14-én, a Zeneakadémia nagytermében. Való igaz, beszámolót is olvashattak előző számunkban az ünnepi estről (*Zenekar*, 2014/5, 27). Most azonban nemcsak a jéghegy csúcsának, a hatvan év alatt professzionistává vált Zuglói Filharmónia együttesének tapsolhatott a közönség, hanem az alapot adó zeneiskolai és szakközépiskolai

együtteseknek is. Szereplésük egy hivatássossá vált zenei együttes fejlődéstörténetének lenyomatát adták, mindezt egy személyes hangú, bensőséges ünnepléssel társítva. Ahogy arra Makovecz Pál (a szakközépiskola zenei igazgatóhelyettese) rámutatott ünnepi beszédében, Záborszky József igazgatókarnagy úr 1954-ben egy kis magot ültetett el. Talán maga sem gondolta akkor (vagy csak nagyon legbelül), hogy kezdeményezése mivé fejlődik. Az elmúlt évtizedek alatt az ő és sok kiváló munkatársa kitartó, szorgalmas fáradozásának-elhivatottságnak köszönhetően a kicsi mag hatalmas fává terebélyesedett. Ennek a fának számtalan ága és kisebb hajtása van, melyek ma már mind szerves részét alkotják a széles lombzatnak. A reprezentatív zeneakadémiai koncerttől eltérően ezúttal az iskolában működő kisenekarok, a legfiatalabbak együttesei is megnyilatkozhattak a színpadon. A záró műsorszámokat prezentáló Zuglói Filharmónián kívül tehát még kilenc együttes kért és kapott szót ez alkalommal, így nem csoda, ha az ünneplést megálmodóknak azzal a feladattal is meg kellett birkóznuk, hogy – a fellépők nagy száma miatt – ugyanazon a napon közvetlenül egymás után két hangversenyre osszák el a zenekarokat.

Bár magam csak a második koncertet hallgattam meg, fontosnak tartom, hogy felsoroljam a 15.30-kor kezdődő rendezvény közreműködőit is. Felléptek a *Rézengúzok* – azaz a zeneiskola rézfúvós együttese (vezényelt Battyányi István), a *Fanyűvők* (vezényelt Balázi Katalin), az *Ormányos falka* – a zeneiskola fafúvós zenekara (vezényelt G. Marek Katalin), a szakközépiskola fúvószenekara (vezényelt Makovecz Pál), a szakközépiskola vonózenekara, valamint női- és férfikara (vezényelt Tőkés Tünde és Balassi Barnabás). Végül Mericske Zoltán vezényletével a zeneiskola ütőegyüttese zárta az első koncertet.

A 18.30-kor kezdődő második hangverseny szintén gazdag kínálatát mutatta a zuglói művészeti nevelés különböző szinten zajló stációinak. Értelemszerűen a legkisebbek kezdtek: a zeneiskola vonózenekara, a Tücsökzenekar indította a műsort, Záborszky Kálmán irányításával. Akár jelképes is lehet a gesztus, hogy a legkisebbeket is, majd az estet záró, a profikat képviselő nagyzenekart egyaránt ő vezényelte. Záborszky Kálmán neve – édesapjához hasonlóan – elválaszthatatlan a Zuglóban folyó műhelymunkától. Már 1961-ben ott találjuk az akkori zenekar csellószólamában, hogy nem-sokára szólamvezetőként erősítse a csapatot. 1968 óta korrepetitora, majd karmestere

a Szent István Király Szimfonikus Zenekarnak, 1981-től pedig az Oratóriumkórus karnagya. Pályája azóta is töretlenül ível felfelé: 2011-ben az általa vezetett Zuglói Filharmonia elnyerte a Nemzeti Ifjúsági Zenekar címet, ő maga Liszt-díjas, a Magyar Művészeti Akadémia pedig munkássága elismeréseképpen 2012-ben tagjai közé emelte.

A Tücsökzenekar jól átgondolt műsorral szerepelt. Olyan műveket válogattak, melyek „tücsök” voltak megfelelő nehézségi fokon a legmutatósabbak voltak. Purcell Rondója érthetően közel áll a gyermekhallgatókhoz, hiszen ez adja a témáját Britten *Változatok és fuga egy Purcell-témára (The Young Person's Guide to the Orchestra – Fialalok zenekari vezérkönyve)* op. 34 című művének. A zenemű egykor azért született, hogy megismertesse a gyermekeket a szimfonikus zenekar hangszereivel. Másodikként Ránki György *Csüddöngölője* hangzott fel. Zelinka Tamás műsorvezetőtől azt is megtudtuk, hogy Záborszky József hangszerelte a darabot. Ezt Zemléni László *Dobbantása* követte (a gyermekek a hangszerjáték mellett valóban dobbantottak is), majd Leroy Anderson sikerdarabjával, *Az írógéppel* (szóló: Berecz Mihály) zárták műsorukat.

A folytatásban a „felnőtt zenekar” két másik karmestere is pódiumra lépett. Először Horváth Gábor (aki nem is olyan régen még maga is „istvános” volt) vezényelte a Zeneiskolai Szimfonikus Zenekart – ők Gounod Faustjából a balettenét szólaltatták meg, majd Ménesi Gergely olvasatában hallgattunk részleteket Kodály Hány Jánosából Galgóczy Dóra, Berczely István, valamint az erre az alkalomra összeállt Jubileumi Zenekar és Férfikar és az Oratóriumkórus férfienekeseinek közreműködésével. Az estet Kodály *Kállai kettősének* és Liszt *Les Préludes*-jének előadása koronázta meg.

A közösségi zenélés eme egyedülállóan széles skáláját felmutató zuglói zeneközpont minden együttese a legnagyobb elismerést érdemeli, hiszen tevékenységük és teljesítményük ékesszólóan alátámasztja Záborszky Kálmán meggyőződését: „ahol a kultúra jelen van, ott az élet minősége is más”. Még sokáig így legyen!
(Kovács Ilona)

Nemzeti Filharmonikusok – 2014. október 8.

Az október 3-tól 19-ig tartó CAFé Budapest Kortárs Művészeti Fesztivál (a CAFé mozaikszó: Contemporary Arts Festival) színes változatos programkínálatában a Nemzeti

Filharmonikusok estjén ritkán hallható művek is felcsendültek. Első olvasásra furcsának tűnt a műsor első része: John Adams és Hindemith egy-egy művének egymásutánja. Műsorösszeállításokon fanyalogni meddő dolog, érdemesebb inkább azt találgatni (függetlenül attól, hogy mi volt a műsor összeállítóinak a szempontja), milyen összefüggés(ek) fedezhető(k) fel a darabok között. A második rész további segítséget nyújt ahhoz, hogy közös pontot találjunk. Adams amerikai, Hindemithnek az Egyesült Államokban komponált első műve ez a Gordonkaverseny (amely annyiból „harmadik”, hogy az 1940-es kompozíciót megelőzte az 1916-ban készült Gordonkaverseny Op. 3, valamint a Kammermusik-sorozat 3., gordonkára és zenekarra szánt darabja, Op. 36. No. 2), Dvořáknak pedig a Szláv táncok az első olyan alkotása, amelyet nemcsak Európában, hanem Amerikában is nagy tetszéssel fogadtak (még hároméves amerikai tartózkodása előtt írta).

A három mű – három világ, biztosra vehető, hogy bármely hallgató talált köztük kedvére valót. Egyébként rendkívül öröndetesnek tartom, hogy ezúttal nem a hagyományos közönségének játszott a Nemzeti Filharmonikusok, hanem a CAFé – előre kiszámíthatatlan – érdeklődői kaptak lehetőséget, hogy „felfedezzék maguknak” a hazai előadóművészet eme nemzetközi rangú együttesét (s kedvet kapjanak ahhoz, hogy máskor, más keretek között, más programjukat is meghallgassák – ez is egyfajta nyitás, a hallgatóság-utánpótlás biztosítására).

A magyar hegedűművész Varga Tibor fia, a brit dirigensként világszerte ismert Gilbert Varga visszatérő vendége a vezető magyar zenekaroknak. Amerikai vendégszereplései alkalmával azt a Milwaukee Szimfonikus Zenekart is vezényelte, amelynek felkérésére Adams műve készült. Hindemith 1940-es Gordonkaversenye is felkérésre született, a megrendelő – csakúgy, mint Bartók Concertója esetében – Serge Koussevitzky. A virtuóz csellóverseny és a virtuóz ráadás-szám (Viotti Caprice) után a szólista Várdai István nevét azok is minden bizonnyal megjegyezték, akik először hallották „élőben”, s nem tudták róla, hogy korábbi fantasztikus versenygyőzelméhez (2008-ban Genfben „tarolt”) újjal járult hozzá: a közelmúltban a müncheni ARD nyertese lett. S egyúttal nyilvánvalóvá vált, hogy miért szerepel ritkán hangversenyek műsorán ez a rendkívül magas követelményeket támasztó versenymű. A remek interpretációnak köszönhetően sokáig fogunk emlékezni erre a koncerttermi ritkaságra.

Főszereplő volt ezen az esten a ritmus, s a változatos, mindig érvényesülő pregnáns ritmika önmagában is elég lett volna a figyelem ébren tartására. Ehhez járultak a szokatlan zenekari színek – a fúvósok számára örömmünneppé lehetett ez a műsor. És talán a ritkán játszott művek hatása mutatkozott meg abban, hogy az ismertebb Dvořák-táncokat is elementáris lendülettel szólaltatták meg.

Örömmünneppé lehetett ez a – kétségteljesen őszintén mosolygó – dirigens számára is, hiszen a „felszavakból is megértjük egymást” gesztusával, elegáns mozdulataival a fűzérformájú táncok felépítésére koncentráltatott. A nagy koncentrációt igénylő Hindemith-művet követően felszabadultan muzsikált a zenekar, de hasonló műgonddal. Az egyszerű-áttekinthető szerkezet valamennyi apró eleme kidolgozottan szólalt meg, rendkívül finom arányérzékkel. Külön említést érdemel, hogy a Nemzeti Filharmonikusok hegedűsei ezúttal arról a ritka erényről tettek tanúbizonyságot, hogy ők, a dallamjátszáshoz szokottak is tudnak kísérni, és pedig nemcsak a kívánt dinamikai arányok kialakításával, hanem együtt-lélegezve az aktuális, gyakran változó szólistákkal-szólistacsoportokkal. A fúvósok továbbra is elemükben voltak, élő-eleven muzsikálást hallottunk, amelyből nem hiányzott az a parányi ironia sem, amely kijár a megannyi ismétlést-visszatérést tartalmazó formáknak. Sajnálhatják, akik a szünet után nem tértek vissza a Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterembe...

(Fittler Katalin)

Nemzeti Filharmonikusok – 2014. október 15. (Zeneakadémia)

Fischer Annie születésének centenáriumi évében előadóművészeink sokasága tisztelg a korszakos jelentőségű zongoraművész emléke előtt. Gyakran visszatérő mottó a „Fischer Annie 100” megannyi szóló, kamaras- és zenekari rendezvényénél, amelyek műsora több-kevesebb kapcsolatba hozható Fischer Annie egykori repertoárjával.

Nem marad ki az ünneplés-sorozatból a Fischer Annie-t követő generáció ikerszilág-párosa sem, akiknek pályája az elmúlt években igencsak eltérően alakult. A Nemzeti Filharmonikusok főzeneigazgatója, Kocsis Zoltán karmesterként működött közre a művésznek egyik emlékeztető Mozart-zongoraversenyének megszólaltatásában, szólistának Ránki Dezsőt választva. Kettejük együttműködése lett az est legnagyobb

élménye – az a művészi érzékenység, amelylyel az azonos iskola neveltjei egyazon hangzásideál megvalósításán munkálkodtak.

(Nem a művészi teljesítménnyel függ össze, mégsem tudom említés nélkül hagyni az ajánló egyik mondatát, miszerint „A versenymű-irodalom e remekei közül most a drámai c-moll fog elhangozni a Fischer Annie-féle eszményeket a hazai zongoristák közül talán legtisztábban továbbéltes Ránki Dezső előadásában”. Mintha eldöntendő kérdés lehetne, hogy továbbéltes-e valaki vagy sem a művész „eszményeit” – nem beszélve arról, hogy ezek az eszmények voltaképp mindig a gyakorlatban realizálódnak... Ráadásul mintha azt sugallná, hogy elhatározás kérdése e választás, és ebben a mezőnyben jár az élen Ránki – márpedig Ránki határozott profilú előadóművész, akit korántsem valamiféle modell-követés inspirál. Érdemes lenne inkább az egyszerűség-egyeség eme prototípusát kihagyni a méricskélések köznapi szférájából.)

A hangverseny ajánlása: gesztus, amelynek természetesen része volt a műsor kialakításában – a hozzájuk fűzött reményeket maximálisan beváltó egykori „ifjú titánok” közös produkcióban való találkozását eredményezte.

A c-moll zongoraverseny (K. 491) előtt hallhattunk egy Haydn-szimfóniát, az azonos hangnemű, egyetlen moll kompozíciót az úgynevezett „londoni szimfóniák” sorozatából, szünet után pedig Mozart kései remekét, a Requiemet (amely ilyenkor, a Minden-szentek és Halottak napja táján egyébként is gyakran felcsendül a hangversenyek műsorán).

Az est sajátosságai közé tartozott a helyszín, ugyanis a MüPa rezidens együttese ezúttal a Zeneakadémián lépett fel. Ily módon nem törzsközönségének játszott az együttes – egyszersmind azok is hallhatták élőben a zenekart, akik akár egyik együttesünk mellett sem kötelezték el magukat.

A Zeneakadémia Nagyterme korántsem csupán protokollárisan emblemikus helyszíne a hazai hangversenyéletnek; több generációban alakult ki (mint a gyakorlatban kiderül: elszakíthatatlan) érzelmi kötődés a patinás épülethez, a sokáig egyeduralmuként legrangosabb budapesti hangversenyteremhez, megannyi személyesen átélt zenei élmény helyszínéhez. Így tehát legalább kettős vonzereje volt ennek a hangversenynek, ami érthetően eredményezett teltházat! Azoknak sem volt érdektelen, akik rendszeresen hallgatják a Bartók Béla Nemzeti Hangversenyteremben a Nemzeti Filharmonikusokat, mert itt, más akusztikus kör-

nyezetben megannyi új benyomással gazdagodhatnak. Csakúgy, mint a muzsikusok, akiknek szintén afféle „hallásgyakorlat” lehetett a megváltozott körülményekhez való visszatérés (vonatkozik el főként a kórusra, amelynek furcsa lehetett visszatérni az orgonaulések „zárt” terébe).

A MüPa után nagy élmény volt ismét a Nagyterem. Míg a Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterem esetében a „mindenhonnan mindent hallani” élményt differenciálhattuk, felfedezve „jobb” és kevésbé előnyös üléseket (amely besorolás persze műfajonként változó), revelációként hatott a felújított Nagyterem akusztikai csodája. Míg a MüPában a tér, a terem nagysága nyugtázott le, itt a kompaktság hatott, valamiféle különleges intenzitás (amelyet, ha régen is megvolt, annyira természetesnek fogadtunk el, hogy fel sem tűnt). A tágas térhez szokott Nemzeti Filharmonikusok hangzásában itt a vérbő életteliesség dominált, már-már a gazdag differenciáltság ellenében. Talán e számukra (ismét, újra) szokatlan környezet számlájára írható, hogy már a Haydn-szimfónia is, de főképp a Requiem előadása alapján nehéz lehetne kitalálni az előadókat (csakúgy, mint a megszólaltatás idejét). A „tömény” hangzás hallatán arra kellett gondolnom: ilyesmit hallhattak, akik időszerűnek érezték a korabeli, autentikus előadások szükségességét.

A Requiem négy szólistája (Röser Orsolya, Meláth Andrea, Brickner Szabolcs és Rácz István) együttese nem tudott többletet adni a saját-értékekhez, saját-teljesítményekhez képest. Az előadásnak – csakúgy, mint a Haydn-szimfóniáénak is – legfőbb értéke a formai áttekinthetőség, tudatos felépítettség volt, ami viszont nem tudta ellensúlyozni a szöveg (azaz, a tartalom) iránti objektivitást, már-már közömbösséget. A legszebb pillanatokat a Nemzeti Énekkar nem is csak fület, de lelket gyönyörködtető halk hangzásai voltak. A kórusnak különleges érzéke van ahhoz, hogy a dinamika csökkenésével is megőrizze az intenzitást. Hogy egyes formarészekben már-már hangszereszerű „ugatós” szétszabdalt dallamokat szólaltattak meg, feltehetően ennek az interpretációs koncepciónak a része. Érdekes volt a közönség-reakció a hangverseny végén: az áhítatos zenehallgatást azonnal követte a taps (nem volt szükség időre, a mély átélésből, a muzsika idejéből visszatérni a realitásba), és villanygyújtás után úgy hagyták el a hallgatók a termet, mint a hosszú „szagos mise” után a hívők a templomot. A hangverseny látogatás gesztusa erősebb volt, mint az élmény megélhető szakralitása.

(Fittler Katalin)

Budafoki Dohnányi Zenekar – 2014. október 18.

(Művészetek Palotája – Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterem)

Az egzotikus, A profán, A frivol és A magasztos – ezt a négy szempontot választották ki A szerelem arcai című bérleti sorozat négy műsorához. A Művészetek Palotája és a Budafoki Dohnányi Zenekar közös rendezvényesorozata abba a vonulatba tartozik, amelynek korábbi, nagy figyelmet és érdeklődést felkeltő eseményeit a filmzene-koncertek jelentették és jelentik. Hollerung Gábor vérbeli ismeretterjesztőként a komplex élmények irányába nyit – ha kell, mozt, máskor színházat vagy épp balett-termet csinál a pódiumból, kihasználva a helyszínt kínálta lehetőségeket. Ezáltal több kapcsolódási pontot talál a hallgatók számára, hogy a zenehallgatás élménnyé váljék, személyessége által. Mert kiszámíthatatlan ugyan, hogy a sokszáz rendszeres vagy alkalmi hallgató előzményként milyen kulturális élményekkel rendelkezik, de az biztos, hogy lesz érintkezési pont. S ha netán nem lenne, akkor ezalkalommal kerül sor a társművészetek egymást erősítő hatásával való szembesítésre. Tarthatnánk „kézenfekvőnek” is az ötletet – de a kivitelezés (a program kitalálása, a közreműködők kiválasztása, felkérése időpont-egyeztetésekkel, próbák, stb.) hihetetlen mennyiségű előmunkálatokat feltételez, amelyek elkerülhetetlenül szükségesek – ráadásul, nem lehetnek a tényleges szakmai-művészi munka rovására. És minél gazdagabb, sokrétűbb a program, annál több a háttérmunkálat...

Az új sorozat első estjén, „Az egzotikus” tematikába három kompozíció került: Bernstein West Side Story szvitje, Dubrovay Lászlótól a Tündérszép Ilona és Árgyélus királyfi, valamint Bartók kalandos múltú pantomimja, A csodálatos mandarin.

A szvit abszolút zeneként csendült fel – a látványt a karmester és együttese jelentette. Attól függően, ki-ki mennyire tudta áttekinteni a színpad egészét, a változatos hangszínt világot biztosító, sok hangszerrel felvonultatott együttes akár önmagában is leköthette volna a figyelmet – csakúgy, mint a pezsgő ritmikus zene hatásos megszólaltatását már-már táncos mozdulatokkal inspiráló karmesteré. Az elsődleges azonban maga a muzsika volt, megannyi ismert dallamával, és nem utolsó sorban a zenének a folyamata, amelynek során időnként hirtelen hangulati váltások követték egymást – és ekkor már a muzsika élvezete mellett helyet kaphatott az előadók remek teljesítménye is. Ismert-

népszerű műveket játszani: kétélű. Az olcsó megoldás megelégszik azzal, hogy az élő zenehallgatás során felelevenedhetnek a hallgatók korábbi, az adott műre vonatkozó emlékei, míg a másik, igényesek arra törekednek, hogy az „itt-és-most” felcsendülő muzsika önmagában is megálló, értékes produkció legyen. Bernstein zenéjét kétségkívül örömmel szólaltatták meg a Dohnányisok. Éltek a pezsgő ritmusok, kihegyezetten jelentek meg a hangszín-effektusok – de hasonló figyelem jutott a szép tónusú, dallamos részleteknek is. Gyönyörű tónussal, mondhatni, behízogóan daloltak a vonósok, s dallamaik átvételek a fafúvósok és a vegyes összeállítású, alkalmilag szólísta-szerephez jutó hangszercsoportok is. A közönség figyelmét mi sem bizonyítja jobban, mint hogy pissenés nélkül hallgatta a művet, s a végén „jókor” csendült fel a taps. Sem előbb, sem később – viszont elemi erővel, indulattal, tanúsítva, hogy nem csupán csendben végighallgatták, hanem átélten követték a felidézett érzelmeket-indulatokat. Azt hiszem, kevesen tudnának részletezően beszámolni arról, milyen volt Dubrovay László műve – ráadásul, érthetően! Mert a hozzá társított látvány, Cakó Ferenc homokgrafikája egyszerűen elképesztő, mondhatni, egyszeri eseményt jelentett. Remek szervezéssel, előbb hallhattuk a mesét, tehát ki-ki konkrétan várhatta a következő mese-mozzanatokat. És akkor szemünk láttára megszületett a mese-illusztráció – s mivel a homokgrafika „pillanatművészet”, hiszen a művész az új rajznak a korábbi megszüntetésével teremt helyet, pillanatnyi szünet nélkül lekötötte a figyelmünket. A teremnyi látogató átlényegült meseváró gyermekké – és amikor valami meglepő látvány következett (akár szépségével, akár szellemességével), érezhető volt a „bioáram”, ahogy a rajzoló mozdulatok szabályozták a lélegzet-visszafojtást és a rácsodálkozást. Ami ebben a legnagyobb csoda, hogy mindez zenére történt, tehát szigorú idő-keretek között. Ezúttal tehát Dubrovay műve kísérezőnévé változott (korántsem tekinthető ez degradálódásnak!), amely szinte észrevétlenül szötte a cselekmény fonalát. Az össz-élmény maradt meg tehát – ami azért nagyszerű, mert aki megélte ezt a csodát, várni fogja, hogy újra hallhassa a művet – s akkor ennek a komplex élménynek a birtokában, az emlékek felidézésével immár a zenére fog kizárólagosan figyelni. Mindenesetre, remek ötlet volt kortárs-kompozíciót ily módon (is) élményszerűvé tenni.

A csodálatos mandarin ezúttal harmadszor szerepelt Bozsik Yvette koreográfus-életé-

ben (korábbi mandarinjai egyike film volt, a másikat színészekkel csinálta). A meggyökeresedett illetve kiüresedett megoldásoktól kezdettől idegenkedő művész ezúttal – miként egy interjúban kifejtette – absztrahálásra törekedett, tehát nem a történet elmesélésére/megjelenítésére törekedett. Elképzelése szerint a zenészek körbevennék a színpadot, a pódium közepén játszanának a táncosok, dobogószerűen megemelt játéktérben. Az elképzelés érthető, jó, de sajnos a földszint közönsége korántsem részesült teljes értékű látványban. A zenekari játékosok egy része takarta a táncosokat, s a háttér-mozgásra sem volt rálátás. Az emeleti nézők kétségkívül teljesebb képet kaphattak Bozsik Yvette koncepciójáról.

Ami mindenképp feltűnő volt, az a Lány központi szerepe, amely a valamennyi többi szereplővel való kapcsolatának végig-gondolt-kidolgozott viszonylatában realizálódott. Ezúttal nem csupán az apacsoknak passzívan engedelmessé (kiszolgáltatott) lény jelent meg, hanem az élet-eseményeit megélt nő. Akinek magának is vannak vágyai, s a csábításai önmagára is visszahatnak. Már-már hrabali szituáció volt, ahogyan kifejezésre jutott felszító/felszított és kielégítetlen szexuális vágya – és igazán kár, hogy a záró-jelenetet nem mindenhol lehetett plasztikusan látni. (Az előkészítő munkákat fokozandó: talán nem lett volna felesleges egy jól elhelyezett kivetítő, amely a beteljesülés-élményt mindenki számára látványként is közvetítette volna.

A többek között filmzenén edződött zenekar (mint azokon a koncerteken Hollerung Gábor nem győzte eléggé kihangsúlyozni, miközben a közönség gyönyörködik, „a zenekar egy kicsit belehal”) győzte ezt a feladatot is - zeneileg kidolgozott produkcióval biztosítottak hangzó kulisszát Bozsik Yvette Társulatának. (Fittler Katalin)

Új magyar daljáték Zuglóban – 2014. október 19.

A virágzó-gyümölcsöző zuglói zenei élet Záborszky József munkásságának köszönhető, s erre a tudatos zenei látókörszélesítésre idén, a Zuglói Filharmónia fennállásának 60. évfordulója táján szerencsére széleskörű figyelem irányul. Jó lenne, ha a jogos elismerés és csodálat mellett sokan tekintenék követendő példának zenei-pedagógiai életművét (természetesen, a mai körülményekre, adottságokra és lehetőségekre „transzponálva”). A zuglói zeneirodalom követendő példát kínál atekintetben is, hogy a zenét idejeko-

rán integrálja a kisgyerekek életébe (Kodály az anya születése előtt 9 hónappal tartotta ideálisnak a zenei nevelés megkezdését). Manapság, amikor hatásos projektnek tűnik a közönség-utánpótlás biztosítása, maga a tény önmagában nem látszik különlegesnek-érdekesnek. Annál tanulságosabb lenne, hogy minél többen megtapasztalják azt a csodát, amellyel immár több éve nem tudok betelni. Amikor belépek a Zuglói Szent István Zeneház ajtáján, különleges világba csöppenek, megannyi apróság zsi-bong a folyosón – majd ugyanők elismerésre méltó fegyelmességgel hallgatják végig a műsorokat, legyen szó ifjúsági operaelőadásról vagy gyerek-centrikus, néha ismeretterjesztő rendezvényről. És ez a fegyelmesség belülről fakad, kiváltója mindig a muzsika.

Napjainkban, amikor országos szinten a zenei anyanyelvi képzés igencsak háttérbe szorult (csakúgy, mint az éneklés), rendkívüli jelentőséget tulajdonítok annak, hogy zenei keretek között csempészik vissza a magyar népmese-világot is a kicsik tudatába. Mert a (nemritkán tanulságos) magyar népmesék hősei szinte ismeretlenek a kicsiknek és nagyobbaknak, helyüket átvették a trendi nemzetközi fantáziaszülemények. Éppen ezért már a gondolatot is remeknek tartom, hogy „megzenésített” népmesével gazdagítsák a hallgatóság érzés- és gondolatvilágát. Igen, előbb említettem az érzelmeket az értelemnél – mert itt is van jócskán behoznivaló! A virtuális mesehősök virtuális világában akciókban gazdag ugyan, de együtt-érzésre kevés lehetőséget kínál. És mivel történeteik/kalandjaik gombamód szaporodnak, az olyan visszafordíthatatlan jelenségek, mint a halál, veszítenek a jelentőségükből, Hogyisne, hiszen a mesékben mindig-minden megtörténhet, s a veszteségről is gyakran kiderül, hogy „vicc volt”, fantasztikus manipulációk eredményeképp bármi visszafordítható.

Ettől az életidegen szemlélettől távolítja el a közönséget a Zuglói Filharmónia, felismerve a Záborszky Kálmán ötletében rejlő lehetőségeket. Tavaly Benedek Elek mesegyűjteményéből mutattak be „zenés meseszínházi darabot”, idén októberben az óvodás és kisiskolás közönség számára is érthető-követhető „Itt a keze, nem disznóláb!” című produkció került hét alkalommal előadásra. A „Szóló szőlő, mosolygó alma, csengő barack” című népmesén alapuló daljáték szövegválogát Geszthy Veronika írta (az énekesnő maga is „Istvános” volt, és mindmáig tartja a kapcsolatot egykori iskolájával), a zenét Szalai András szerezte.

Mesélő, dalra fakadó színpadi szereplők, valamint a Zuglói Filharmónia Kamarazenekara, Záborszky Kálmán vezényletével igazi ösztönművészeti mese-produkciót hozott létre. Az élmény hatásosságához Geresdi Zsófia (jelmez- és díszlettervező) és Losonczi Anita (rendező, koreográfus) munkája is nagyban hozzájárult.

Az „új magyar daljáték”-ban népdalok sorjáznak, életszerű közegnek bizonyul számukra a színpadi környezet, s a hangszeres kísérő (aláfestő) zene is mindig konkrét funkciót tölt be – nevezetesen, felerősíti a szövegben elmondottak érzelmi-indulati tartalmát, hangulatfestő.

A Zuglói Filharmónia Kamarazenekara tagjai számára nem szokatlan feladat, hogy gyakran kell változtatniuk előadói funkciójukat; ugyanaz az egyszál hegedős néha szólista, máskor – intenzív játékkal – szinte egész zenekari szólamot kell megtestesítenie. Ugyanez vonatkozik a fúvósokra is, a fafúvók néha szép melódiákkal teremtenek atmoszférát, máskor a vonóhangzást színezik. A rezések és ütősök effektusokkal teszik színessé-változatossá a hangpalettát. Az áttekinthető kisformák egyszersmind hozzászoktatják a hangszereseket, hogy szólamuk egészét áttekintve, plasztikus tagolásra törekedjenek – ennek a gyakorlatnak nagy hasznát veszik, amikor bonyolultabb zenei anyagban kell tájékozódniuk.

Ami a produkció lényege: átélhető. Öröm volt látni a mélységes empátiát a picinyek arcán, amikor belegondoltak, hogy a szegény királykisasszonyt oda kell adni a disznónak... – és a boldog megkönnyebbülést, amikor a végén minden jóra fordult. A katarzis-készség kialakításának remek terepe ez az egyfelvonásos.

Az előadás végén a kijáratnál kiszínezni való lapot kaptak a hallgatók, rajta a mese emlékezetes pillanata, amikor talicskába ülteti a disznó a királykisasszonyt és viszi a saját házába. Az élmény továbbéltetésének egyik módja ez – de nem lett volna haszontalan, ha (akár e papírlap másik oldalán) közzétették volna a szereposztást. Szívesen nevesíteném a királyt, a disznót, a királykisasszonyokat – és milyen öröm lenne az egykori hallgatóknak, ha évtizedes távlatban kiderülne: ő már akkor, kiskorában hallotta énekelni azt, akiből később híresség lett... De ettől függetlenül, magáért a produkcióban való részvételért, az éneklésért-játékért is megérdemelné valamennyi szereplő, hogy fennmaradjon a neve, még akkor is, ha a daljáték nem kerül bele a műfaj országosan játszott repertoárjába.

(Fittler Katalin)

Budapesti Filharmóniai Társaság Zenekara – 2014. október 27. (Operaház)

Mindenszentek és Halottak napja táján hagyományosan számos együttes tűz műsorára gyászmisét, így ebben az évben is sűrűn csendült fel Budapest hangversenytermeiben mind Mozart, mind Verdi Requiemje. Ez utóbbit két egymást követő napon tűzte műsorára a Budapesti Filharmóniai Társaság Zenekara, elnök-karnagya, Pinchas Steinberg vezényletével. A szólisták közül csak a szoprán volt magyar (Boross Csilla betegen is vállalta az első előadást, de a másodikat le kellett mondania), Clémentine Margaine, Stuart Neill és Roberto Tagliavini társaságában.

Hiába kutatok emlékeimben, nem tudok visszaemlékezni első (koncert)élményemre e művel kapcsolatban. Talán nem véletlen, mivel ez a remekmű úgy nyit ablakot a transzcendensre, hogy hallgatója egyszerre érezheti magát a hangzó világegyetem részének és részeseének. Tehát, már az első találkozás valamiféle otthonosság-érzetet kelt, a személyesség által teljes valónkra hatva – mintha akkor tudatosodna egy korábban is meglévő kapcsolat. S a későbbi találkozások során élesedik a kép, mind teljesebben vehetjük birtokba a művet: differenciálódnak a zenei színek és indulatok, és tudatosodik a tételek sorából kialakuló szerkezet. Nem tudni, vajon hányan voltak ezen a hangversenyen olyanok, akik most találkoztak először e művel – a többiek számára megvolt annak a lehetősége, hogy további variánsként esetleg „felülírja” a korábbi emlékképeket.

Nem tudni azt sem, vajon a zenekari játékosok között hányan voltak, akik számára ez volt a mű bemutató előadása (tehát, először vettek részt a megszólaltatásában), s hogy hogyan értékelik az újrajátszást azok, akik már szinte kotta nélkül tudják szólamukat. Ha az utóbbiak vannak többségben, a karmester felelőssége, hogy mit kér az együttestől.

A nagynevű Steinberg február óta tölti be a zenekarnál az elnök-karnagyi tisztelet, korántsem tekinthető vendégkarmesternek. Mégis, hiába vártunk közvetlen kapcsolatot dirigens és együttese (sőt, a kórust, a Magyar Állami Operaház Énekkarát is ideszámítva: együttese) között. Steinberg impulzív mozdulatai mintha nagyobb-erősebb intenzitást kértek volna – mégis távolságtartó maradt, legalábbis az érzelmi töltést illetően, a hangzás. Mintha nem forrott volna közösséggé a népes előadói gárda – tag-

jai beadták szólamukat a közösbbe (sokan talán éppen legjobb tudásuk szerint), de ők maguk kívül maradtak az élményen. Ily módon valahol sérült a pálya, amelyen eljuthatott volna (divatos kifejezéssel élve) a szerzői üzenet a hallgatósághoz. Mintha színes filmet néztünk volna fekete-fehér lejátsszóberendezésen. A szólisták: négy egyéniség, akik érezhetően a maguk szólamára koncentráltak. Mindazonáltal Boross Csilla éneke visszaadta az olaszos dallamosságot, Margaine – már-már ádázul – a drámaiságra koncentrált, Tagliavini pedig mimikájával a hangzásról a látványra terelte a figyelmet. Stuart Neillnek pályája egyik központi szerepe ez, mint életrajzából kiderül, több mint 200-szor énekelte, négy felvétel is készült a közreműködésével. Nem véletlen, hogy ő még gesztusból sem tette ki maga elé a kottát – talán épp alapos műismerete miatt hátrálta el magát partnereitől?

Volt ebben az előadásban sok részletszépesség, de valahogy nem állt össze élménnyé, tehát a műegész élményével maradt adósunk.

A zenekar nem is igyekezett pontosan „kézre játszani”, talán Steinberget zavarta, hogy együttese következetesen lemarad. Tény, hogy nem sok erőfeszítést tett a mindenkori konkrét dinamikai arányok finomítására (a rezések dinamikájával érdemes lett volna már a próbákban foglalkozni). A kórus differenciált dinamikával énekelte, de leginkább az erős hangzásban lelte örömét (bár volt néhány szép halk-puha gesztusa, ami mindig hatásos, ha nagylétszámú együttes produkálja).

Verdi Requiemje persze így is hatott. Hogy ez a hatás kissé felszínes maradt, legfeljebb azokat zavarta, akik korábbi élményeikhez képest többletet vártak. A közönség dicséretesen fegyelmezett (köhögés- és zörgésmentes) volt, viszont a taps korábban csattant fel, mint amikor mélyen megérinti hallgatóságát a mű.

(Fittler Katalin)

Szegedi Szimfonikus Zenekar – 2014. október 28.

Nemrég olvashattuk egy portói karmester tíz gondolatát az interneten arra vonatkozóan, milyen változásoknak kéne végbemennie a hangversenyéletben ahhoz, hogy a komolyzene világa igazodjon a korhoz, amelyben élünk. Ennek utolsó pontja, hogy minden hangverseny műsorán legyen legalább egy kortárs mű. A Szegedi Szimfonikusok kissé kései évadnyitó koncertjükön valószínűleg akaratlanul, de megfo-

gadták a formabontó karmester tanácsát: Mendelssohn két legnépszerűbb műve mellett két magyar kortársdarab is elhangzott. A zenekar igazgatója, egyben az est házigazdája, Lukácsné Győző feltette a kérdést: mi a kortárs zene? Válasza rá az volt, hogy minden zene, ami ma születik, beleértve a komoly és könnyű műfajokat is. De vajon mikor alakult ki, hogy egy hangversenyrendezőnek mentegetőznie kell, ha kortárs darabot merészül műsorra tűzni? És egyáltalán, ha nem tudnánk egy mű keletkezési évét, honnan állapítanánk meg, hogy ez valóban az elmúlt néhány évtized zenéje, vagy esetleg hetven-nyolcvan év is eltelt az ősbemutató óta? Mitől lesz „fogyasztható” a zene? Mindezen kérdések megválaszolása egy egész könyvet kitölthetne, így most csak a Szegedi Nemzeti Színházban elhangzott darabok tükrében szemlélhetjük a problémát.

Mielőtt azonban rátérnénk a vegyes stílusú műsorra, érdemes szót ejteni a zenekar *Hangoló* című kiadványáról is. Egy néhány oldalas szimpla műsorfüzet helyett a hallgató ugyanis egy komplett kis újságot kap a kezéhez az előadás előtt, amely az elhangzó műveken túl interjúkat, miniesszéket, portrékat és hasznos információkat tartalmaz. A Kosztándi Melinda által összeállított *Hangoló* talán egyedüli hátránya, hogy néha túl szakmai, a laikus közönség számára nehezen érthető egy-egy mű ismertetése. Ezt ellensúlyozzák az egyéb szórakoztató írások, például egy a koncert alatt hallható zajokról szóló rövid értekezés. És ha mindez nem lenne elég segítség a klasszikus zene befogadásához, Lukácsné sok éves műsorvezetői tapasztalatának köszönhető gördülékeny konferanسیája még inkább közönségbaráttá tette az estét.

A koncert Mendelssohn *Szentivánéji nyitányával* kezdődött, amelynek párjaként hallhattuk a szünet után a zeneszerző *e-moll hegedűversenyét*. Gyüdi Sándor precízen, rendkívül fegyelmezetten, ugyanakkor kifejezően vezényelt; a zenekar játékában is nehéz bármi kivetnivalót találni. Bár valóban szinte hibátlan volt az előadás, néhol elfért volna talán egy kicsit több játékoság, szélsőségesebb dinamika és artikuláció. Szokás párba állítani a *Szentivánéji álom* fürge tündereit a *Hegedűverseny* utolsó, rendkívül virtuóz tételével – valóban hasonló zenei gesztusok jelennek meg itt, és ezúttal jóval több szellemes részletet is kidomborított az együttes. A versenymű előadásának egyetlen, ám annál súlyosabb szépséghibája a szöveglista, Szecsődi Ferenc játékát volt. Bár az egyéni, szellemes elképze-

lését a darabról jól lehetett érzékelni, rengeteg intonálási hiba rontotta az összképet, amelyet néha akár a botfülű hallgató is leolvashatott a művész arcáról. Szecsődi ráadás-ként egy extrém módon virtuóz darabot játszott, Franzoni *Rigoletto Quartettóját*, amelyből kitűnt: jó hegedűművésszel állunk szemben, pusztán valamilyen ismeretlen ok miatt nem sikerült olyan jól most a *Hegedűverseny* előadása.

A két kortárs mű közül a koncert első felében egy ősbemutató tanúja lehetett a közönség: Tóth Péter, a Szegedi Tudományegyetem Zeneművészeti Kar Zeneelmélet tanszékének dékánja *Prospero* című szimfonikus költeménye hangzott el. A cím Shakespeare *Vihar* című drámájából csenghet ismerősen, amelyben Prospero, Milánó hercege játssza az egyik főszereplőt. A zeneszerző így ír művéről: „A mintegy 12 perces kompozíció összesen alig három jellegzetes zenei témát használ. Ezek az anyagok időnként határozottan, máskor rejtve, vagy váratlanul bukkannak fel, épülnek egymásra vagy kontrasztálnak. A lassú első szakaszt gyors Scherzo követi (talán itt a legkönnyebb tetten érni egy konkrét szereplőt, a *Vihar* légiés-játékos szellemét Arielt), ezután egy lassú mozgású kánon következik, ami beletorkollik a gyors záró szakaszba.” Már a leírásból következtethetünk arra, hogy itt nem egy kísérletező, formabontó vagy útkereső műről van szó. Épp ez a klasszikus hagyományba való illeszkedés teszi kedvelhetővé, első hallásra is élvezhetővé a művet. Stílusa leginkább talán Sosztakovics zenéjére emlékeztet sok ütőssel, néha groteszk hanghatásokkal. A tenger kifejezetten frappánsan, egy csúsztatott, elíziós technikával jelenik meg többször a mű során. Ariel témája a fuvolaszólamban hallható, amelyet karakteresen és technika-ileg kifogástalanul valósított meg a szólam két művésze. A szinte teljesen tonális, sokszor már-már romantikus mű végén három zenei pontot találunk, amely olyan frappánsra sikerült, hogy a közönség hosszú perceként ünnepele.

Ismét csak a tökéletes műsortervezésről árulkodik, hogy a koncert csúcspontjának a legutoljára elhangzó Orbán-darab, a *4. Szerenád* bizonyult. A zeneszerző a művet a Fesztiválzenekar felkérésére írta 2011-ben a Mahler Ünnepre. A szerenád műfaja egészen a bécsi klasszikáig vezethető vissza és 20. századi magyar hagyományai vannak. A leghíresebb példa erre talán Kodály *Triósszerenádja*, amely kapcsolódik Bartók éjszaka zenéjéhez is, révén a szerenád is éji zene. Orbán célja Bartók és Mahler mű-

vészetének összekapcsolása volt, ahol a legnagyobb közös pont a pentatónia. Furcsa egyébként, hogy eddig szinte senki nem hozta összefüggésbe a két zeneszerzőt, tudományosan sem mutatták ki, hogy Mahler hatott volna Bartókra, kettőjük zenéjét ismerve azonban gyakran lel az ember hasonlóságokra, például éppen az éjszaka zenék kapcsán. Lukácsné felvezetőjében úgy jellemezte a művet, mint a 21. századi utcaról beszűrődő zenefoszlányok összessége, amely valóban találó. A különböző Mahler- és Bartók-idézeteken kívül jazzes, filmzenés és egyéb zenefoszlányok szerepeltek szinte folyamatosan az egyébként önálló, a maga módján egységes és mindenekelőtt rendkívül szórakoztató egy tétel darabban.

Szeged szecessziós épületeivel, pezsgő kulturális életével (gondoljunk a most aktuális Fehér László kiállításra, vagy az ország egyik legjobb kortárs balett-társulatára) olyan, mintha kicsit nyugatabbra lennénk a valóságnál, ami teljes mértékben igaz a Szegedi Szimfonikus Zenekarra is.

(Könyves Tóth Zsuzsanna)

MÁV Szimfonikus Zenekar – 2014. október 31.

(Zeneakadémia)

Az elmúlt években jó párszor volt lehetőségem beszámolót írni a Zenekar kritikai rovata számára a *MÁV Szimfonikusok* hangversenyeiről, és más sajtóorgánumok megbízásából is számos alkalommal jelen lehettem az együttes koncertjein, úgy gondolom tehát, rendelkezem bizonyos tájékozottsággal e zenekari műhelynek a legutóbbi évadokban (és korábban) nyújtott teljesítményét illetően. A koncerttermek közönségével együtt tanúja voltam annak a fejlődésnek, amely akkor kezdődött, amikor Takács-Nagy Gábor vette át karmesterként a MÁV-zenekar irányítását, és megfigyelhettem, hogyan folytatódott ez az építkező munka akkor, amikor a Franciaországban élő *Csaba Péter* lépett a zenekar éléről vezetőként távozó, de vendégkarmesterként az együttest továbbra is rendszeresen vezénylő Takács-Nagy nyomába. Imponáló színvonal-emelkedésről volt és van szó, amelynek során a zenekar többször is túllépett korábbi önmagán, ledöntve azokat a korlátokat, amelyekről úgy hittük, teljesítőképességének határait jelzik. Az utóbbi időben azon kaptam magam, hogy a MÁV Szimfonikusok koncertjeire járnai számomra immár nem „feladat”, kritikusai „munka”, hanem

örömteli, ígéretes program, amelyre érdeklődéssel várok, s amely mindig élvezetes két órával ajándékoz meg. Mindezt azért bocsátom előre, mert jelezni szeretném, hogy már jó ideje eleve kedvező várakozással készülök a MÁV-zenekar koncertjeire. Az a tapasztalat azonban, amelyet az együttes legutóbbi koncertjén szereztem, minden korábbi kellemes élményemet felülmultha.

Csaba Péter, úgy látszik, jelentős súlyt helyez az ideji Richard Strauss-évfordulóban rejlő lehetőségek kiaknázására, ezt jelzi, hogy nemcsak az előző évad végén, május 30-án szentelt teljes zeneakadémiai koncertet a komponista műveinek (*Till Eulenspiegel vidám csínyjei*; *Oboaverseny* Hansjörg Schellenberger szólójával; *Halál és megdicsőülés*), de ebben az évadban is volt egész estés Strauss-program, szintén a Liszt Ferenc téren. Ráadásul nem is akármilyen: a hangverseny első részét *Az úrbatnám polgár-szvit* (1917) töltötte ki. Ez a 36 tagú kis zenekarra (vagy nagyobb ensemble-ra) komponált mű nem véletlenül hangzik el nagyon ritkán: csipkészerűen áttetsző neoklasszikus faktúrája s a kilenc tétel számtalan érzékenyen cizellált szóló- és kamarazenei részlete hallatlanul kényes, és megvan az a kellemetlen tulajdonsága is, hogy a karcsú hangzás pőrére vetkőzteti az együttest – minden salakos hang, minden intonációs bizonytalanság, minden apró pontatlanság hallatszik, sőt feltűnést kelt. A jubileumi évben nem is merte eddig más műsorra tűzni a darabot, mint Kocsis Zoltán, aki még az előző évad végén, május elején vezényelt pazar előadást a daraból, természetesen a Nemzeti Filharmonikusok válogatottjának élén.

Most tehát Csaba Péter hozta meg a bátor döntést: ő is betanította *Az úrbatnám polgár-szvitet*. Számítottam az igényes megközelítésre, de őszintén szólva azt a pompás teljesítményt, azt a magabiztos felsőfokot, amellyel a produkció szembesített, meglepetten fogadtam: *ennyire* jó tolmácsolásra azért nem voltam felkészülve. Hallgatva a két kitűnő fiatal vendégművész, az érett személyiségű *Pusker Júlia* (hegedű) és a szintén minőségi teljesítményt nyújtó *Palojtay János* (zongora) közreműködésével elhangzott, kecses, tiszta, arányos, karaktergazdag és választékos humorú muzsikálást, az az érzés kezdett eluralkodni rajtam, hogy Csaba Péter, úgy látszik, nem elégszik meg azzal a fejlődéssel, javulással, amit eddig elért: tovább és még tovább szeretné ösztökélni zenészeit, a határ a csillagos ég. Ennek a maximalizmusnak most éppen az az eredménye, hogy úgy érezzük, az októ-

ber végén közönség elé lépő MÁV Szimfonikusok már nem az az együttes, amelyiket az előző évad végén hallhattunk.

A szvit előadásában örömet szerzett a *Nyitány* kellemes lendülete, a *Memuet* karcsú hangú hegedűszólója, a *vívómester* tétel remek, ironikus trombitaszólója, amely utóbb a zongora szólamában is megjelenik. A *szabók bevonulása* és tánca ismét hegedűszólóval bővült el, ezúttal egyértelműen bécsiesen, a szó kreisleri értelmében, *Lully menüettjét* aranykori derűvel tolmácsolta az együttes. A *Courante* megszólaltatásában a pompa és tartás vonzott, *Cléonte belépőjét* hallgatva elismeréssel adóztam a brácsák, csellók és bőgők tiszta, áttetsző hangú, lírai játéknak. Eleganciát és bájít árasztott a *Közzene*, s végül egy remek, ihletett-nosztalgikus csellószólo ékesítette *A lakoma* előadását.

A magyar énekes társadalomban, azt hiszem, ma a *Négy utolsó ének* (1948) legelhitetesebb tolmácsa a formátumos Strauss-díva, *Sümege Eszter*, akinek eszköztárában minden megvan ahhoz, hogy ezt a kivételes ciklust ihletetten adja elő: kiművelt és tökéletesen kontrollált voce, méltóság és élmélyültség, a straussi filozofikus dimenziók érzékeltetésére alkalmas, érett személyiség, amelyet már számos operában állított a zeneszerző mondanivalójának szolgálatába. Élményt adott előadásában a három Hesse- és egy Eichendorff-megzenésítés: jelen volt énekében az átszellemültség, az élettől búcsúzó ember emelkedett, megilletődött filozófiája, dallamvonalai tisztán, széles ívekben bomlottak ki, s a szólam érzékeny-míves kidolgozása is mindenben méltónak bizonyult a műhöz. Néhány kézmozdulatot, amellyel *Sümege Eszter* olykor lágyan „vezényelte” önmagát, szívesen mellőztem volna, ezekkel ugyanis a teljes emberi jelenlétet inkább szorososan vett zenei produkcióvá szűkítette le, és ha megkockáztathatók még egy kritikai megjegyzést, az a szövegejtésre vonatkozik: utóbbi lehetett volna plasztikusabb, beszédesebb, érthetőbb. Mindazonáltal az, amit *Sümege Eszter* ebben a hallatlanul nehéz ciklusban technika és költészet egyesítésével nyújtani képes, ma Magyarországon alighanem az optimum – és olyan optimum, amely nemzetközi mércével mérve sem lebecsülendő. Befejezésül *Az úrbatnám polgár* kifinomult neoklasszikus kamarazeneje után a *Don Juan* (1889) telivér romantikus szimfonizmus mutatta meg Strauss zenekari írásmódjának másik arcát. Valószínűtlenül szép tónussal, túlcsondulóan dús hangzással szólalt meg az együttes, a mű gesztus-

rendszerében Csaba Péternek sikerült megragadnia a fiatal Strauss itt és most meghatározó életmóráját és érzékiségét. Meghatározónak érezhettük az előadásban a lendület felhajtóerejét, az energiát, amely újra és újra feszültséggel telítette a közös muzsikálást – és nagyszerűen szerepeltek a mű legfontosabb témáját, a főhős zenei „névjegyét” megszólaltató kürtök. Kivételesen szép tolmácsolás zárta a kivételesen szép koncertet.

(Csengery Kristóf)

Nemzeti Filharmonikusok – 2014. november 2.

Művészetek Palotája – Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterem

Carlo Montanaro nem ismeretlen a magyar közönség előtt: a bécsi zeneakadémián végzett olasz karmester – Zubin Mehta felfedezettje – annak idején a Miskolci Nemzetközi Operafesztiválon mutatkozott be, majd 2013 áprilisában a Művészetek Palotájában vezényelte a *Nemzeti Filharmonikusok* élén Verdi ritkán megszólaló operáját, *A kalózt*. 2015 tavaszán ismét visszatér majd az NFZ élére, hogy április 2-án, nagycsütörtökön megszólaltassa Rossini *Stabat Materét*, májusban pedig Boito *Mefistofelét* vezényli az Operaházban.

Most azonban Verdi *Requiemjét* (1874) hallhattuk tőle, szintén a Nemzeti Filharmonikusok koncertjén – a legillőbb időpontban, halottak napján. Annak idején jelen voltam *A kalóz* előadásán, és kedvező benyomásokat szereztem a karmester munkájáról, az élmény azonban aligha lehetett átütő erejű, mert akkor nyilván élesebb emlékek maradtak volna meg bennem a koncertszerű operaelőadásról. Most a *Requiem* torkon ragadott, mellbe vágott, felemelt, letaglózott – ezt mind, váltakozva, egymás után, sőt néha egyszerre. Bár hogy ne legyek igazságtalan, már előjáróban ki kell jelentenem: a rendkívüli teljesítményt sejtető szavak a karmester mellett az összes többi közreműködőt egyformán dicsérik. Itt és most csillagos óra jött el a mű magyarországi interpretációtörténetében: *Bakonyi Anikó* (szoprán), *Schöck Atala* (alt), *Fekete Attila* (tenor) és *Rácz István* (basszus) személyében a világ bármely táján helyét megálló, eszményi szólista-kvartett alakult, a *Nemzeti Énekkar* (karigazgató: *Antal Mátyás*) mindvégig a helyzet magaslátán teljesített, a Nemzeti Filharmonikusok hangszereseinek keze alatt pedig makulátlanul szólalt meg a zenekari partitúra.

A hegedűs múltra visszatekintő Carlo Montanarót, a varsói Teatr Wielki (a Lengyel Nemzeti Opera) főzeneigazgatóját elsősorban az olasz operai repertoár avatott tolmácsaként tartják számon, Verdi *Requiemje* tehát, a maga seregnyi operai jellegzetességével otthonos terület számára. Vezénylését a mozdulatok következetes pontossága s ennek nyomán feltűnően egzakt ritmika, a gazdagon árnyalt színvilág, a hangsúlyok ereje, a központosítás élessége és a technikai kidolgozás rendkívüli igényessége jellemezte. Az előadás ennek megfelelően igen erős kontrasztokkal élt, nagy dinamikai és karakter-ellentétek, egymással élesen szembehelyezett drámai és lírai megnyilvánulások, igen élénk hangsúlyok jellemezték – de ez az erővel-intenzitással párosuló kiélezettség-kifeszítettség soha nem tévedt túlzásokba, a produkció egyetlen pillanatra sem vált hatásvadásszá, ellenkezőleg: a gesztusok mély, személyes hitele jellemezte, és számos pillanatában érezhettük mélyen megrendítőnek. A Nemzeti Filharmonikusok egész pályafutásának egyik csúcsteljesítményét nyújtotta: erős, gazdag, egészséges tónusú vonóhangzás adta a produkció alapját, a gyors futamokban (például a *Dies irae* elején) olykor sistersgő energiájú szárguldással, remekeltek a rézfúvók (elsősorban a *Tuba mirum*ban – de másutt is), érzékeny rajzolatú szólókkal és kamarazenei részletekkel járultak hozzá az összehatáshoz a fafúvók, élesen és energikusan központosítottak az ütők. A zenekari teljesítmény egésze a szimfonikus hangzás dús, telt, színes szöttesét feszítette ki háttérként a kiemelkedő színvonalú vokális teljesítmények mögé. A Nemzeti Énekkar szintén nagyszerűen helytállt: tisztán, erőteljesen, ugyanakkor a kellő plaszticitással szólaltak meg a szólamok, s a zenekar és a szólisták harmadik társaként a kórus az éteri pianoszakaszokban (*mors stupebit*) éppúgy remekelt, mint a hatalmas fortissimókban. A négy szólista újra és újra világszínvonallal örvendeztette meg a hallgatót. Nem volna helyes közülük bárkit is kiemelni, teljesítményét a többieké fölé helyezve, mert a kvartett élményének egyik legfőbb alkotóeleme éppen a kiegyenlített magas színvonal volt: négy, a pálya hasonló szakaszában (esetünkben éppen a csúcán) járó, technikai kivitelezés, vokális kontroll dolgában hasonlóképpen igényes, külsőséges eszközöktől, üres hatáskeltéstől, maníroktól egyformán tartózkodó, a szólammal és általánosságban a mű eszmei tartalmaival való azonosulás terén maximalista énekes, aki teljes személyiségét latba vetve, maradékta-

lanul azonosult a Verdi-*Requiem* lelkeségével, s ezen belül is az egyes szövegszakaszokat feldolgozó áriák spirituális mondandójával. Ezért aztán arra kell kérem az olvasót, tekintse csupán némiképp esetleges kritikusi mazsolázgatásnak, ha most a *Confutatis*-basszusária erőteljes tónusát és délceg tartását, a *Hostias* tenorszólójának áhítatát vagy az *Agnus Dei* szoprán-alt duójának átszellemült tisztaságát említem.

Ritka élmény: egy minden tekintetben kizárólag felsőfokon méltatható, tökéletes kivitelezésű, lélekbe markolón mély Verdi-*Requiem*, az eltávozottakról való megemlékezés ünnepén. Szellemi feltöltődés volt meghallgatni, s amikor véget ért, a közönség a rendkívüli minőségű előadáshoz méltón, hosszan, kitarító lelkesedéssel ünnepelte a produkció résztvevőit.

(Csengery Kristóf)

Óbudai Danubia Zenekar – 2014. november 2. (Zeneakadémia)

A korábban már méltatott címmel megrendezésre kerülő bérleti sorozat, az „Íme, az ember” második estje, „Végzet” címmel, a Magyar holokauszt – 2014 támogatásával valósult meg. A műsor nyitószáma ösbemutató, Tiszai Péter a holokauszt emlékének szentelte Vonószene-kari koncertjét. A szerző nyilatkozata szerint „ellentmondásos vizuális élmény” inspirálta, akárcsak a második műsorszámot, Liszt Haláltáncát, amely Farkas Gábor szólójával csendült fel. A terjedelmes első rész a szünet után Beethoven V. szimfóniájával folytatódott.

Talán az új kompozíció terjedelmét nem lehetett előre biztosan tudni, s ezért alakult szokatlanul a program – az első rész két műsorszáma előtt részleteket olvasott fel Söptei Andrea Radnóti Miklós özvegyének, a februárban elhunyt Gyarmati Fanninak a közeljövőben megjelenő naplójából.

Atmoszféra-teremtésből jeles, még akkor is, ha a gyakorlati tervezés nem igazán sikerült; az orgonaüléstről nehezen kivehető volt a felolvasott szöveg (annál is inkább, mivel a színésznőnek a világitás határozta meg, hogy hol álljon és hogyan tartsa a szöveget...).

Az ösbemutató tehát fogékony, ráhangolódo közönséget kapott. Mint az autodidakta, a zeneszerzést magánúton (Orbán Györgynél majd Vajda Jánosnál) tanuló komponista vallotta, neki volt szüksége a mű megírására. Miközben hallgattam a kompozíciót,

eljártam a gondolattal, vajon hogyan fogadná a hallgatóság mindeme érzelmi-programadó információk nélkül, abszolút zeneként. Így viszont ki-ki aktivizálhatta fantáziáját, a nyitótétel vonuló jellegű tematikus anyagához konkrét képeket társítva, a lassú középtételel érzelmi reflexióként értékelve, míg a zárótétel egyfajta szabadító-feloldó funkciót töltött be (a szerző szavaival: „a meg nem életek tétele”). Tiszteletben tartva a szerző megannyi „jogát” saját műveivel kapcsolatban, mégis furcsállom, hogy a végleges cím megmaradt „vonószene-kari”-nak, amikor több más hangszer mellett a gazdag ütőspark korántsem mellékes szerepet játszik benne.

Az Óbudai Danubia Zenekar ezúttal vendégkarmester, Oliver Dohnányi vezényletével játszott, mindvégig elismerésre méltó koncentrációval. Az első részben a színpad átrendezését követően az együttes is végighallgatta a naplórészletek felolvasását (ami nyilvánvalóan segített az érzelmi ráhangolódásban). Ettől függetlenül, Farkas Gábor virtuóz játéka azt eredményezte, hogy Liszt Haláltánc korántsem olyan súlyos-sötét tónusú lett, mint amit a felolvasottak után aligha csodálhattunk volna, hanem az inspiráló impozáns látványnak a hangzó megfelelője. A Liszt-mű reprezentatív volt, inkább gyönyörködtető, mint kataraktikus.

Eszembe jutott egy régi élmény: a Győri Filharmonikus Zenekar vezető karmestereként a '70-es évek elején Sándor János karmester azt a gyakorlatot vezette be, hogy az utolsó bérleti hangversenyen, amelynek műsorát kortárs művekből állította össze, megszólította a közönséget, s rövid bevezetővel megkönnyítette a szokatlan hangzású kompozíciók értő hallgatását. Egy ilyen bevezetőben mutatott rá arra, hogy a hozzánk időben közelebb eső eseményekre másként, „személyesebben” reagálunk – Zrínyi Miklós kirohanása vicc forrása lehet („az utolsó csukja be a kaput!”), míg a világháborús vonatkozások torokszorítóak.

A mind távolabbi történelmi múltból származó kompozíciók hallgatása során ugyanezt az élményt élhettük meg – Beethoven Sorsszimfóniája esztétikai élménnyé szublimálódott.

Hosszú, a közreműködők számára kétségkívül fárasztó program volt – a minőségről a közönség „viselkedése” árulkodóan tudósít: hosszas tapssal reflektáltak az élményre, amely nyilvánvalóan képes volt arra, hogy kiszakítsa a hallgatókat a mindennapok reális idő-valóságából.

(Fittler Katalin)

ZENEHALLGATÁS – ELVÁRÁSOKKAL

A King's Singers és az MR Gyermek-kórus – 2014. november 5.

Művészetek palotája – Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterem

November 5-én került sor erre a különleges koncertre. Különlegességét az adja, hogy ritkaságszámba megy, ha a King's Singers más kórusal együtt lép fel. (Ha jól emlékszem, Budapesten most először volt erre példa.) Az első részben a világhírű angol együttes lépett fel, a másodikban külön is, meg velük együtt is énekelt az MR Gyermek-kórus.

Csaknem fél évszázada örvend töretlen népszerűségnek a King's Singers névvel a kórusnagyhatalom Nagy-Britannia hírénevet öregbítő énekegyüttes. Közben természetesen időről-időre módosult az összetétele; s bár a színvonalat biztosítandó, e cseréket általában „átfedésekkel” igyekeztek megoldani, az együttes hangzása – a magas színvonalon belül – korántsem volt mindig méltó az alapítókéhoz.

Ezzel kapcsolatban érdemes rámutatni arra a pszichológiai jelenségre, hogy miként nem a szemünkkel látunk, úgy nem is kizárólag a fülünkkel hallunk. Az előzetes információk befolyásolják az élményt (az egyik véglet, hogy a lelkes beharangozásokot követően csalódunk várakozásunkban, a másik pedig, hogy „nem hiszünk a fülünknek”, hanem azt halljuk, amit hallani akarunk), és így aztán a közvetlen szem- és fültanúk tanúságtétele is fenntartásokkal fogadható csak. Emlékszem lelkesedőkre, akiket az énekegyüttes bármely korszakában boldogsággal töltött el, hogy végre élőben is hallhatták azt az együttest, amelyért korábban felvételei ismeretében rajongtak. És főhet a feje a „nagy idők tanújának”, felvilágosítsa-e a naiv fiatalabbakat, hogy „ezek nem azok”...

Az a hat énekes, aki most lépett a Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterem pódiumára, kétségkívül olyan társulás, amely az angol vokális kultúrát érdemben képviseli. De ha „ennyi” (és csak ennyi!) lett volna az alapító tagok értéke, aligha hagyományozhattak volna ilyen platinafedezetű nevet az utód-énekesekre.

És közben sokat változott a világ is, a koncertélet (idehaza és a nagyvilágban), s a szokások-elvárások a sztárokkal szemben. Annakidején kedves poénnak tűnt, hogy az angol énekesek energiát nem kímélve törték a magyart, s néha nyelvtörő

nehézségű, kacifántos kifejezésekkel tarkított konferálásuk spontán tetszésnyilvánítást váltott ki. Aztán ebből kiüresedett, hagyomány lett, a közönség a tapsológépek kiszámíthatóságával működik, elképzelt elvárásokhoz igazodva nyilvánít tetszést nevetéssel is. Az idén ezen is túltett a MüPa-közönség; ezúttal az angol műsorközlésre torz-groteszk módon reagálva. Mert azt aligha képzelhetném, hogy mindenki olyannyira értette nemcsak a szöveget, hanem a feltételezhető angol humort is...

Ugyanakkor, sajnos, az iránt a legkisebb fogékonyságot sem mutatták, hogy akceptálják a „tömbös” műsorszerkesztést, ahol korántsem mutatkozott igény a rövid kórusművek egyenkénti megtapsolására (sőt, Libby Larsen négyteteles kompozícióját is szétszabdalták a tapsokkal).

Az informatív ismertetőfüzetnek köszönhetően tájékozódhattunk a jelenlegi tagság sajátosságairól. Az idén kezdte meg tagságának 25. évét az egyik kontratenor, David Hurley, aki annakidején még együtt énekelt két alapító taggal. A legkésőbb csatlakozó Julian Gregory japán anyja gyermeke, ő angol iskolák mellett Németországban is tanult (és sohasem volt a King's College neveltje). Bekerült az első nem brit születésű tag is, az Új-Zélandról áttelepült Christopher Bruerton személyében.

A változás jól lemérhető abban az eltérésben, ami az egykori és jelenlegi együttes és rajongóinak kapcsolatában megmutatkozik. Annakidején boldog volt, akinek sikerült „kapcsolatot teremtenie” valamilyen énekessel, hozzájutott a címükhöz – most mintha „elébe mennének” a meghódítandóknak, a virtuális kommunikációs lehetőségek segítségével. A „közvetlenség” szubjektív kategória, nincs meghúzható határvonal, hogy mit-meddig érdemes közölni-terjeszteni – de kétségtelen, hogy a tehetségkutató és kvíz-műsorok hatása mutatkozik meg abban, hogy a művészek önként vállalják a popularizálódást...

(Önkéntelenül is eszembe jut egy ellenpélda: Bartók és felesége fikarcnyi engedményt sem tett az amerikai közönségnek, nem mosolyogtak, jópofiztak, hanem már-már szertartásos komolysággal adták elő műsorukat – mindaddig, amíg kaptak koncertfelkéréseket. Még a megélhetés gondjai sem tudtak oly nyomasztóak lenni, hogy feladják előadóművészi normáikat. Persze, lehet ezt egyszerűen „merevségnek” titulálni, és sajnálkozni azon, hogy nem értették meg az idők szavát...)

A nyitószám áldozatul esett a „beéneklésnek”, ennek során mérték fel a teltházastere akusztikai lehetőségeit, aztán gyönyörködhettünk a 4-5-6 hang homogén hangzásában, amely ugyanakkor egyéni tónusokból állt össze.

Morley és Wilbye után Libby Larsen szerepelt műsorukon a kortárs zene képviselőiben, a francia muzsikát Saint-Saëns képviselte, majd Morten Lauridsen, Bob Chilcott és Eric Whitacre neve színesítette a szerzői palettát.

(Az est műsorát záró „könnyedebb hangvételű”-ként bekonferált ráadászámok fényévnnyi távolságra voltak attól a fergetes hatású finálétól, amellyel az egykori King's Singers tudta megmutatni repertoárjának másik végpontját – miután az igényes művekkel próbára tette hallgatósága figyelmét.)

A szünet után az MR Gyermek-kórusa lépett pódiumra. A színpadkép olyan lett, amely jól festene Adams operájának, a Nixon Kínában annak jeleneteként. Vadítóan vörös kosztümfélében jöttek a gyerekek, kék aljával a szoknyák toldott jellegűnek hatottak, s ezen nem sokat módosított az sem, hogy azonos anyagból készültek a nyakkendők. Megszállta a pódiumot a többségükben lányokból álló kórus, fegyelmезetten valósítva meg a tervezett elrendeződési mintákat. Nem kevesen voltak, akiknek a tartása kívánnivalót hagy – pedig szomorkodásra, magába-zakkanásra aligha volt okuk. Mintha fáradtak, de mindenképp: örömtelenek, mondhatni, érdektelenek lettek volna a felcsendülő hangzásokot illetően! Matos László vezényletével Mendelssohn-mű részleteit idézték fel, tisztán, de személytelen korrektséggel, majd Kabdebó Sándor irányításával Tóth Péter hangulatos kompozícióját énekeltek, a Kiss Judit Ágnes verseit megzenésítő játékos-vidám ciklust.

A hallgató, úgy tűnik, mindig elégedetlen; amikor van (többnyelvű) feliratkozás, arra panaszkodik, hogy eltereli a figyelmet az énekesekről, meg hogy nehezen követhető. Most, amikor nem volt, igencsak hiányolhatta, nemcsak azért, mert nehéz az idegen nyelvű énekelt szöveget megérteni, hanem azért is, mert olvasva plasztikusabban érzékelhetővé vált volna mindaz a humor, ami a magyar nyelvű tételekben rejlik (hát még a potenciális külföldi hallgató menyinyire hiányolhatta...).

Aztán jött a közös produkció, amikor is a gyerekek külön karmesteri irányítás nélkül biztosították háttér-hangzást az angol szólistaegyüttes énekéhez. Ez utóbbi derekas

teljesítmény volt, érzékenységre és figyelmességre vall a gyerekek részéről. Kétségkívül jól idomított énekes-palántákról van szó, de ezek a gyerekek inkább felmondták (becsülettel) a tanultakat/tanítottakat, mintsem hogy interpretálták, közvetítették volna a kottáikban rejlőket. Pedig kotta nélkül énekeltek – tehát közvetlenebbül tudták volna eljuttatni az általuk szeretett műveket, az általuk átélt hangulatokat, a hallgatóságához. A gyakran idegen nyelven éneklőket rendszeresen fenyegeti az a veszély, hogy a szöveget csak a zenei faktúra egyik „sáv”-jának gondolva, pusztán leéneklék a hangzók egymásutánját. Örömtelenség uralta a hangzást – leginkább feladat-teljesítésnek hatott a szereplés. Valami felszabadultság hiányzott mindvégig. És ember legyen a talpán, aki felfedezte mindazokat a humor-forrásokat és -lehetőségeket, amelyek eleve benne rejtőznek a magyar nyelvű versekben! Legjobban azok jártak, akik „kinéztek” maguknak egy-egy lelkesebbnek tűnő kis énekest, és az általa közvetített érzéseket-indulatokat próbálták meg átélni. Nem kétséges viszont, hogy akik együtt énekelhettek a King's Singerssel, igencsak megőrzik emlékezetükben ezt az estét.

És nem tehetem meg, hogy ne szóljak egy sajátos közönség-gesztusról. Mintha a szelektív látás/hallás módjára, kipróbálták volna a szelektív zajongást – éspedig a King's Singers éneke közben. A közelemben is ült egy kis köhögőgép – aki érdekes módon lélegzetviasszafojtva figyelt a későbbiekben a gyermekkarra. Rokon, hozzátartozó? A sajnálatos az egészben az, hogy az ily módon szétköhögött tételek még azokra sem hathattak igazán, akik pedig szívesen adták volna át magukat a műveknek.

Tény, hogy a gyengébb immunrendszerű (allergiára hajlamos) személyek megérik a környezet apró változásait, akár a légkondicionálás mértékének a módosítását is. Ilyenkor szinte egyidejűleg, jelzésértékű köhécselés hallatszik. De azok a tapintatlan, tátott szájú krákogások-köhögések, amelyek rendszeresen-gyakran zavarták a műélvezetet, korántsem menthetőek. A gyakorlatlan hangversenylátogató talán még nem tud különbséget tenni a gépzene és az ott-és-akkor megszülető között. A kórustagok hozzátartozói viszont érdekeltnek érezhették magukat a gyerekek produkciójában. Csak remélni tudom, hogy nem volt szándékoltság a kétféle, feltűnően különböző zajsint létrehozásában.

(Fittler Katalin)

Óbudai Danubia Zenekar – 2014. november 8. Zeneakadémia

Ismeretes, hogy a 20. század egyik legnépszerűbb komolyzenei ifjúsági műve Benjamin Britten *Változatok és fuga egy Purcell-témára* című kompozíciója. A darab eredetileg *The Young Person's Guide to the Orchestra* (Fiatalok zenekari kalauza) címmel vált ismertté, és egy hasznos megrendelésnek köszönheti keletkezését. A harminchárom éves Brittent egy évvel a második világháború vége után, 1946-ban azzal a felkéréssel keresték meg: komponáljon zenét egy oktatófilmhez, amely a zenekar hangszereit mutatná be. A rendező neve nekünk ma már nem sokat mond: James Muir Mathiesonnak hívták, skót zeneszerző és karmester volt, de számos film „zenei rendezőjeként” is működött. A szerződöttetett zenekart és a karmestert annál inkább ismerhetjük: a Londoni Szimfonikusokról és Malcolm Sargentől van szó. Britten (kortársával, az általa is nagyra becsült Sosztakovicsal együtt) az egyik utolsó olyan zeneszerző volt, aki a korábbi évszázadok nagyjainak mércéjével mérhető, s mint ilyen, képes volt arra, hogy megrendelésre is kivételes minőséget szállítson. Ezt tette a *Háborús requiem* esetében éppúgy, mint ahogyan a *Variációk és fuga egy Purcell-témára* megalkotásakor is. Kétegynek helye nincs: a *Purcell-variációk*, miközben akkurátusan teljesíti a pedagógiai feladatot, és csoportonként sorra-rendre bemutatja a zenekar hangszereit, egyszerűen el is oldozza magát az iskolás kötelezettség béklyójától, és szabadon szárnyal az invenciója – hiszen *remekmű*. Koncerten hallgatni mindig öröm, de az is indokolt, hogy időről időre felbukkanjon eredeti funkciójában, ifjúsági hangversenyeken, és részt vállaljon az ismeretterjesztésből – végtére is ezért született.

Liszt-kukacok Akadémiája – ezt a játékos és kedvesen tekintélyfricskázó címet viseli a Zeneakadémia ifjúsági hangversenysorozata, amelynek keretében november 8-án, szombaton délelőtt a nagyteremben a 10–15 évesek korosztályát vette célba Hámori Máté vezényletével az *Óbudai Danubia Zenekar*. A koncert 11.00-kor kezdődött, egy részből állt, és annyi ideig tartott, mint egy iskolai óra: negyvenöt percig. A műsornak címe is volt: *Mit tud a zenekar?* A programon pedig természetesen Britten műve szerepelt. A darabnak van egy egybefüggő „előadási” változata – ezt halljuk hangversenyeken –, és van a „funkcio-

nális” műalak, az „alkalmazott zene”, amely viszont a variációk közé ékelte összekötő szöveggel képzelendő el – így volt ez már a mű megkomponálása idején is. Most értelemszerűen ez utóbbit hallottuk. Kisértelt a pódiumra Hámori Máté, fellépett a karmesteri emelvényre – de ahelyett, hogy beintett volna zenészeinek, hogy kezdetét vegye a muzsikálás, papírköteget vett elő, és nekiállt felolvasni. Verset. Rímekbe szedve hangzott el minden, amit a Britten-műről és a zenekar hangszereiről tudnunk kell. Hámori feltűnően jó színészi teljesítményt nyújtott, a szöveg remekül működött, szlenges fordulataival és gyakori aktualizálásával közel férközött a gyerekekhez, a felnőtteket is sokszor nevetetve meg. Találgattam, ki írhatta, s ismervén a hazai gyerekközpontokat, Varró Dánielre vagy Lackfi Jánosra tippeltem – a stílusból-szóhasználatból ítélve inkább az utóbbira. Mivel műsorlapom nem volt, később érdeklődnöm kellett, s nem kis meglepetéssel értesültem arról, hogy nem Varró, nem is Lackfi: maga a fiatal karmester az általa felolvasott szöveg szerzője...

A műsor olajozottan működött, kicsik és nagyok egyaránt „vették a lapot”, a Britten-mű még így, feldarabolva is mindenkit elbűvölt szellemességével, szépségével, invenciójával. Az Óbudai Danubia Zenekar különféle szekciói egyformán jól teljesítettek: tartalmas, telt tónussal játszottak a vonósok, karcsú hangon és mozgékonyan muzsikáltak a fafúvók, megfelelő súllyal és jelentőséggel vettek részt a produkcióban a rezek, hűvösen gyöngyözött a hárfa hangja, peregtek, csörögtek, pattogtak az ütők, ahogy kell. A nagyforma persze egy ilyen előadásban óhatatlanul szétadarabolódik, de azért még így is nyilvánvaló volt, hogy Hámori Máté rátermetten formálja meg a karaktereket, megfelelő hangzásarányokat kever ki, és a zenekari összjáték csiszoltsága arra engedett következtetni, hogy karmester és zenekara nem „hahnira vette”, hanem méltó felkészüléssel tisztelte meg a gyerekműt. Székemből felkelvén csupán egyetlen hiányérzetem maradt: tapasztalatom szerint a gyerekek koncentráció képessége jobb, mint gondoljuk. Most is elbírt volna, hogy az összekötőszöveggel részletekre szabdalva mű megszólalása után egyszer folyamatosan is elhangozzék ez a nem éppen hosszú mű. Szerintem a gyerekek örültek volna, ha megszakítatlanul is hallhatják a darabot. Általánosságban: az a tapasztalatom, hogy kezd vésszen elharpózni rádióban, televízióban és mindenféle más műsorok szerkesztésekor egy indoko-

latlan félelem. Lebecsüljük a közönséget – akár gyerekekről, akár felnőttekről van szó. Nem tételezzük fel, hogy tartósan tud figyelni, és rettegünk attól, hogy túl nehéz, túl „intellektuális” lesz számára a műsor, ezért aztán egyre lejjebb és lejjebb szállítjuk a mércét. E téren persze a kereskedelmi televíziók szemlélete okozza a legnagyobb kárt, de mindenütt terjed az indokolatlan óvatosság. Holott bízni kellene a szellemi teljesítőképességben – kivált a gyerekekben: az ő agyuk még friss... Szerintem meg se kottyant volna a jelenlévő 10–15 éveseknek, ha a feldarabolt Purcell-variációk után meghallgathatják az egészet, sőt hálásak lettek volna az összefüggő művészi élményért. Legközelebb ezt a módszert is érdemes volna kipróbálni – hátha beválik.

(Csengery Kristóf)

Nemzeti Filharmonikusok – 2014. november 12.

Művészetek palotája –

Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterem

A Nemzeti Filharmonikusok és a Művészetek Palotája közös produkciójaként két egymást követő napon (12-én és 13-án) került színre a MüPában Richard Strauss balettje, a József-legenda. Az előadás a zenekar Strauss-projektjének része, egyszersmind a Kocsis Zoltán irányította együttes és a Szegedi Kortárs Balett közös produkciójának vonulatába tartozik.

Bemutatójának centenáriumi éve ad különleges aktualitást a József-legenda műsorra tűzésének (amely először 80 éve került színre Budapesten). Nem először csendül fel a Nemzeti Hangversenyteremben – hét éve a Budapesti Fesztiválzenekar szólaltatta meg. Most látvánnyal együtt került színre – s ezzel a produkcióval ismét „vizsgázott” legnagyobb hazai koncerttermünk. A földszint első öt sorát (A-B-C, valamint 1. és 2. sort) fel kellett áldozni, hogy a pódium alatt és előtt elférjen a monumentális zenekar. A színpadhoz hozzátartoztak az orgonáülések szintjei is, és a fény-effektusoknak köszönhetően megragadó atmoszféra született. Persze, felmerülhetett bárkiben az eldöntendő „fontossági sorrend”, kancsalrímként hajazva Balázs Béla elhíresült kérdésére – tehát, hogy a látványhoz járult a zene, vagy épp a zenét hivatott további dimenziókból megközelíteni a látvány, de a lényeg korántsem a prioritás keresése ill. megtalálása, hanem az, hogy ezúttal egé-

szén kivételes összművészeti hatást sikerült létrehozni.

Miközben a látványt követtem, regisztrálnom kellett, nemcsak a zenének a meghatározatlan tárgyiasága jelent problémát, amikor a szavak nyelvére akarjuk fordítani az élményt – a táncművészet még elvontabb területnek bizonyul. Hiszen a táncosok nem konkrét szereposztásnak megfelelően működnek (vannak nevesíthető szereplők, míg mások hol a környezet, hol érzelmek-indulatok megjelenítői). Ráadásul a mozdulatkincs terminológiailag nemigen fordítható közérthetőre, s akkor még szó sincs a megjelenítés megannyi jelenségéről.

Kevésbé ismert (ritkán játszott) mű esetében korántsem biztos, hogy a közönség valamennyi tagja tudatosan rangsorolja a komplex élmény összetevőit – biztos összehasonlítási alap hiányában a legtöbb, amint tehet, hogy hagyja magára hatni valamennyi művészi közeget. Ebben az esetben rendkívüli haszonnal kamatoztatható ez a gyakorlat.

A zenében többféleképp lehet tájékozódni. Amikor hét éve a Budapesti Fesztiválzenekar tűzte műsorára, a balett programjában való tájékozódást tartották elemi jelentőségűnek, s a publikum rendre olvashatta a kivetítőn, hogy hová érkeztünk a legendás cselekményben. Most a látvány segített, azonban nemcsak a történet mozzanatainak szemléletes felidézésével, hanem a zenében érzékletesen megjelenített érzések-indulatok kézzelfoghatóvá tételével is. Korántsem lenne irigylésre méltó egy olyan tudósító feladata, mint aki a színházi előadások rádióközvetítésénél visszafajtott hangon tájékoztatta a rádióhallgatókat a színpadi történekekről! A kik, mit, hogyan és miért konkretizálásai csökkentenék azt a közvetlen kapcsolatot, ami érzelmi-indulati szinten létrejött(hete)tt a táncosok és a nagyzenekar között. Mert néha egy-egy gesztus hosszan hatónak bizonyult, míg máskor hosszú mozdulatsorok afféle meditatív hátteret biztosítottak.

S az első sorban ülve, szembesülnöm kellett azzal, hogy a látványvilág hatásában minden bizonnyal nagy szerepe van a közelség-távolság viszonyainak. Középről lehetett igazán észrevenni a látványvilág aprólékos kidolgozottságát – a táncosok mimikájából csak némi ízelítő juthatott a hátsó sorokban ülőkhöz. Az viszont kétségtelen, hogy ez a kidolgozottság akkor sem maradt hatástalan, ha részleteiben (bizonyos helyekről) szinte észrevétlen volt; ez adta az aranyfe-

dezetét a balett-társulat produkciójának. (Korábban akkor jutottam hasonló következtetésre, amikor az élő operaelőadást követően „visszanézhettem” felvételről. A közelképek konkrét adalékokként támasztották alá, hogy a globális élmény megalapozott volt.)

Jurónics Tamás koreográfiája a zene elképesztően alapos ismeretéről tanúskodott. Ily módon kölcsönhatásba került a látvány és a hallgatnivaló, egymás hatását erősítették, vagy ha úgy tetszik: mindegyik a maga eszközeivel, ugyanazt a mondanivalót közvetítette.

Hogy a részletekbe belefeledkezve is komplex élménnyel gazdagodhattunk, abban oroszlánrésze van Kocsis Zoltán elhivatottságának. 2011 óta folyamatosan követhetjük nyomon, hogy milyen autonóm biztonsággal nyúl Richard Strauss zenéjéhez. Most is nagy gondot fordított a hangszínek/árnyalatok plasztikus ábrázolására; ha kell, dallamként (akár tematikus ranggal), máskor ideális hangzásarányok kikeverésével, alkalmanként térérzetet vagy plasztikus hátteret érzékeltetve.

A mese megjelenítése néha már-már egzotikusnak tűnt – mindenesetre, létrejött az a fajta saját-világ, amelynek a kisugárzása sohasem téveszti el hatását. S ha ebben részesevünk, aligha hiányolunk konkrétumokat, legyen szó akár időbeli környezetről, vagy pedig valamely látvány-elem indoklásáról-magyarazatáról.

Ezúttal az sem hatott zavarónak, hogy a zárójelenetben fehérműben pompáznak a táncosok.

A átgondolt világítási effektusok (s azok váltásai) bevált-hatásos gesztusok – de ezúttal mindig indokoltak tűntek.

Korántsem az interpretáció számlájára írandó, hogy a József-legenda előtt (magyarországi bemutatóként) felcsendülő Japán ünnepi zene kevésbé bizonyult hatásosnak. Kétségtelenül kizárólag a felkérésnek köszönhetően került megírásra. Itt az egymást követő képek „programját” kivetítve olvashattuk, tehát „tartalmilag” mindig „képpen lehettünk” – a hangulatfokozó színekben gyönyörködve is érezhető volt, hogy a nagyzenekar megannyi (gyakran szólisztikusan megmutatózó) játékosára komoly feladat hárul. A Nemzeti Filharmonikusok tagjai fedésben-takarásban is olyan színvonalat biztosítottak, amely a világ legrangosabb monumentális koncerttermeiben is megállná a helyét.

(Fittler Katalin)

Auer-iskola

*Heifetz igazán briliáns játékaival bódított,
míg Zimbalist a szív és a lélek mélységes titkai felé fordult,
és azzal ejtette rabul az embereket.*

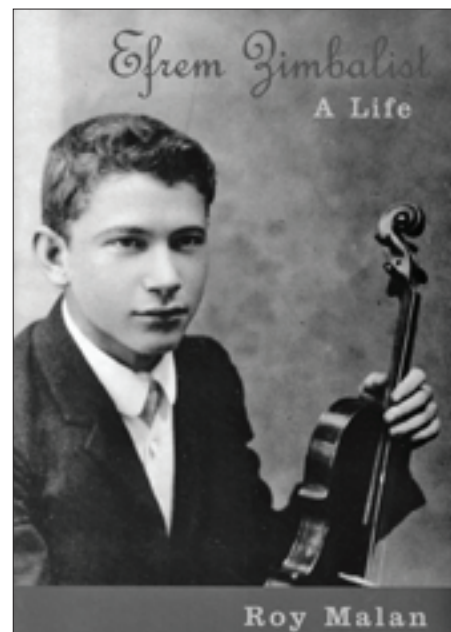
(David Ojsztrab, Heifetz és Zimbalist 1934-es moszkvai hangversenyeiről)

1. rész

EFREM ZIMBALIST – Rosztov-Na-Don 1890. április 9. – Reno (USA) 1985. február 22.

Jascha Heifetz, Mischa Elman és Nathan Milstein mellett Efrem Zimbalist volt Auer Lipót egyik leghíresebb növendéke. Elmondása szerint családi nevét valószínűleg egyik magyar felmenőjétől örökölte, aki cimbalmos volt. Amerikában 1911-ben lépett fel először, ekkor mutatta be Glazunov a-moll hegedűversenyét a Boston Symphony Orchestra-val. Boris Schwarz így írt róla a New Grove Dictionary of Music-ban: *„Nyugodt vérmérsékletének köszönhetően tempói nem voltak hajszoltak, előadásmódja nemes, finoman kidolgozott, sobasem kifejelt fordulóló volt. Általában került a magamutogató virtuozitást, bár jó érzékkel játszotta Paganini darabjait is.”* Olin Downes, aki 1927 és 1957 között volt a New York Times zenekritikusa, ezt írta róla, amikor Zimbalist 1949 novemberében végleg búcsút mondott a pódiumnak: *„Amikor Mr. Zimbalist eljárt az első hat hangot a Beethoven szonátából, máris tudni lehetett, hogy egy tökéletes művész jelent meg közöttünk, aki az őszinteség, tudás és alázat tekintetében – ahogy művészetéhez viszonyul – felülmúlhatatlan a muzsikusok között.”* Zimbalist életéről hegedűs tanítványa, Roy Malan írt könyvet „Efrem Zimbalist – A Life” címmel, amely az Amadeus Press gondozásában jelent meg (2004). Főként ennek az életrajzi munkának, valamint Auer Lipót életrajzi visszaemlékezéseinek segítségével próbáljuk most röviden áttekinteni Zimbalist életének korai időszakát, egészen 17 éves koráig. Efrem Zimbalist édesapja, Aron Zimbalist a Smalov Színházában működő Ukrán Opera karmestere volt, a Don melletti Rosztovban. A rosztovi születésű Maria Litvinovot vette feleségül. 1890. április 9-én született Efrem nevű gyermekük. Az édesapa képzett hegedűs volt, de kizárólag karmesterként működött. Efremnek igen jó hallása és kiváló zenei memóriája volt. Otthon emlékezetből énekelte az Operában hallott dallamokat.

Négy éves korában kapott egy negyedes hegedűt. Kezdetben édesapja tanította, majd öt éves korában beadták a helyi zeneiskolába, amely része volt az orosz oktatási hálózatnak, élén a szentpétervári és a moszkvai konzervatóriumnak. Zimbalist hegedűtanára ekkor Chabban professzor lett. A kisfiú szerette a könyveket. Korán megtanult olvasni, és édesapja is gyakran olvasott fel neki. Amikor a tanítás végén édesanyja érte ment, gyakran találta a szemközti zenemű-kereskedés előtt, amint elmélyülten hallgatta a bolt tulajdonosát, aki híres muzsikusokról mesélt neki. Igen jó természete volt, szüleinek nem voltak fegyelmelési gondjai. Rosztovban szombat délutánonként a fél város a fűtcán sétált. Édesanyja ilyenkor Efremet is magával vitte, és a kisfiú később is jól emlékezett azokra az orosz dalokra, amelyeket az utcán éneklő zenészek balalajka- és gombos harmonika-kísérettel adtak elő. Mivel édesapja igen elfoglalt ember volt, hat éves korától minden nyáron a Kaukázusban lévő Kiszlovodszkba küldte el őt édesanyjával, az elegáns Kürsaal hotelbe, ahová hegedűjét is magával vitte. Néhány évvel később a vállalkozó kedvű szállodatulajdonos felkérte a kisfiút, hogy heti néhány alkalommal hegedűljön a hotel vendégeinek, amiből aztán hagyomány lett. Efrem Rosztovban és környékén hét éves korában lépett fel először, többek között egy jótékonyági koncerten Novocserkasszkban, amit Konstantin nagyherceg rendezett. A fiú óriási sikert aratott. Kilenc éves volt, amikor beköltöztek a Don folyó közelében felépült, új házukba. Édesapja különösen a villanyvilágításra volt büszke, hiszen akkoriban nem sok helyen volt ilyen. A családban később négy lány és két fiú született. Efrem kiváló füle, nagyszerű memóriája, manuális ügyessége, és rendkívüli intelligenciája kiváló eredményeket hozott. Legfeljebb egy órát gyakorolt naponta, ami elég volt ahhoz, hogy felkészüljön a hegedűórára. Már elmúlt kilenc éves, amikor nyáron egy muzsikus kolléga – egy turnézó operatársulat zenekarának koncertmestere

– kereste fel édesapját, akik olasz operákat adtak elő. Szükségük lett volna második koncertmesterre, havi száz rubel fizetésért. (Édesapja 1900 táján csaknem 400 rubelt keresett havonta.) Efrem még sohasem játszott zenekarban, viszont már régóta hallgatta apja zenekarának játékát, és igen jól blattolt. A családban megbeszéltek a dolgot, és édesapja beleegyezett. A fiú ekkor, életében először, csaknem két hónapig volt távol szüleitől. Amikor ezt idős korában elmesélte, még hozzátette: *„Nagyon olcsón megkaptak!”* A turné műsorán a Rigoletto és a Traviata szerepelt, amelyek dallamait már ismerte, és néhány próba után kívülről tudta. Így aztán elkezdte figyelni a színpadot, és néha elfelejtett lapozni a koncertmesternek. Az egyik próbán, a Rigoletto partitúrájával kapcsolatban vita alakult ki az idősebb muzsikusok között, amiben Efrem is részt vett. A karmester először dühösen nézett rá, majd szólt neki, hogy menjen, és vezényelje el a szóban forgó részletet. A kisfiú felment a színpadra, és mindenki ámulatára kívülről vezényelte el a kérdéses részt, és most már minden a helyén volt. Azonban a turné igen megerőltető volt számára, és az egyik elő-

adáson majdnem elaludt. Arra ébredt, hogy valaki a fejére koppint. Szóltak édesapjának, aki hamarosan hazavitte kislát. Tíz éves korától Salin professzorhoz járt, és ekkor már háromnegyedes hegedűn játszott. Nála tanulta Kreutzer és Rode etűdjeit, Goldmark hegedűversenyét, és Vieuxtemps IV. (d-moll) versenyművét. Az 1900-s esztendő végén a zeneiskolát két híres, szentpétervári muzsikus látogatta meg: a zongorista-karmester Siloti, és a csellista Verzbilovics. Siloti közölte Salinnal, hogy Efremnek Auernél kell tanulnia, és beszélt a szülőkkel is. Komoly felkészülés következett, hogy a szentpétervári bemutatkozás sikeres legyen. Az édesanya és fia 1901 októberének elején vonatra szálltak, és Szentpétervárra utaztak. Bár a tehetséges növendékeket örömmel fogadták a konzervatóriumban, viszont komoly gondot jelentett egy rendelet, mi szerint a nem Szentpéterváron lakó, zsidó származású növendékek szülei legfeljebb egy napig tartózkodhattak a városban. Efrem a Goldmark-hegedűverseny első tételével készült a meghallgatásra, ami Auer lakásán volt. A professzor utána ezt a tájékoztatást küldte August Burnhardtnak, a konzervatórium igazgatójának: *„Kiváló fiúle van, nagy tebenség, nagyon muzikális. Az édesapja muzsikus Rosztovban. Felveszem osztályomba, ösztöndíjas növendékként.”* Eközben az édesanya azzal volt elfoglalva, hogy kislát valamelyik család gondjaira bízta. Auer erre így emlékezik vissza *„My long life in Music”* című életrajzában: *„Ezzel a kutatással teltek napjai, miközben a rendőrség kerestette. Pénzünk nem lévén, nem tudta megkenni a közbiztonság őreit csúszópénzzel, ezért az egyik este el kellett hagynia fia szobáját, mert a rendőrség le tartóztatta. Anyának és fiának az utcákat kellett járniuk a szentpétervári októberben, amikor a hőmérséklet már 0 fok alatt volt. Ide-oda vándoroltak, néha megálltak az éjszakai műszakban dolgozó gyári munkások és a fogathajtók szoktak felmelegedni. Még álmodni sem mertem volna, milyen szenvedésnek voltak kitéve, mialatt a szegény anya lakóhelyet keresett fia számára. Egy reggel, felkelés után Zimbalistnét és fiát jelentették be nálam. A hidegtől reszketve jöttek hozzám, hogy felmelegedjenek, és a segítségemet kérik. Olyan engedélyre lett volna szükségük, amely nébány napos, tovább tartózkodást tesz lehetővé, amit nem volt nehez megszerezni. De micsoda fizikai és erkölcsi szenvedésben volt részük ezalatt!” Nem ismertem személyesen Szentpétervár akkori rendőrfőnökét – 1904-ben*

elég gyorsan cserélődtek –, de küldtem neki egy levelet, melyben leírtam a szerencsétlen anya helyzetét, aki csupán helyet keresett, ahol fiát elhelyezhetné. Külön kibangsúlyoztam a fiú kivételes zenei tebenségét, ráadásul még a törvény megszegésének minden következményét is magamra vállaltam. Megelégedésemre utána arról tájékoztattak, hogy Zimbalistné megkapta az engedélyt, és egy teljes hétig a fővárosban maradhatott.” Auer segítségével sikerült elfogadható szállást találniuk egy konzervatóriumhoz közeli panzióban, napi háromszori étkezési lehetőséggel, az intézményben pedig elintézték a szükséges formaságokat. A hegedűtanulás mellett zeneelméletre, szolfézásra és kötelező zongorára kellett járnia. A tanítás egy hét múlva kezdődött, és ekkor az anyának búcsút kellett vennie fiától. *„Milyen bánatos lebetett a szíve, amikor elhagyta ezt a nem valami vendégszerető várost, ahol fiát ismeretlenek gondjaira bízta, akit egyszer sem látogathat meg, pedig az anyai szeretet ezt súgná”* – írja Auer. Efrem először Nalbangyanhoz, Auer volt tanítványához és tanársegédjéhez került. Főleg skálákkal és etűdökkel foglalkoztak, Auernél pedig heti két alkalommal volt hegedűóra. A professzor jó erőben lévő, 56 éves ember volt, éppen akkoriban vált el. A divatos Angol Sugárúton lakott, és egy rendkívül szorgos és ügyes német házvezetőnő gondoskodott róla, akitől kiszámíthatatlan viselkedése miatt valósággal rettegetek a látogatók. Auer igen spórolós volt, annak ellenére, hogy évente 3000 rubelt kapott a konzervatóriumban, és a cár szólistájaként is rendszeres díjazásban részesült. Ehhez jött még a szóló-fellépésekért kapott honorárium, és volt egy kvartettje is, amelyben korábbi tanítványai, Walter és Korgujev, valamint az igen szép hangú csellista, Verzbilovics játszott. A professzor minden kedden és csütörtökön tanított. A cári balletben csak a hegedűszólokat kellett játszania. Legalább napi három órát gyakorolt, hogy a legjobb teljesítményt nyújtsa. Az ifjú Zimbalist számára különösen emlékezetes maradt Kreutzer-szonáta előadása, de az is, hogy milyen „hihetetlenül szépen” játszott a Spohr 9. hegedűversenyének lassú tételét. Minden évben adott szólóestet a Marjinszkij színházban, amelyek műsorát – Joachim-tanítványhoz méltóan – értékes klasszikus művekből állította össze. Csak a legvégén hangzott el egy könnyedebb hangvételű Wieniawski-darab. Nem hegedült nagy hangon, viszont hegedűhangja igen szép és választékos volt, amely nemes előadói stílussal, és kifogástalan technikai felkészült-

séggel párosult. Gyakran játszotta ráadás-ként Paganini Moto Perpetuo-ját, amelyben nagyszerű spiccato-játékát csodálhatta meg a közönség. Zimbalist volt az első Auernövendék, aki igazi nemzetközi karriert futott be. Így Auer ennek megfelelően kezelte már növendék korában is, és gyakran hívta meg magához vacsorára. Azt tanácsolta neki, hogy mindig kezdje a gyakorlást üres húrokon, lendületes, hosszú vonóhúzással. A szakmában később Zimbalistot a „leg-hosszabb vonóval” játszó hegedűsként tartották számon. Auernél a következő versenyműveket tanulta: Spohr Nr. 2., 6., 8. és 9.; Viotti No. 22.; Mendelssohn; Bruch g-moll és d-moll; Vieuxtemps Nr. 4. és 5.; Wieniawski d-moll; Ernst; Paganini Nr. 1.; Joachim: Magyar hegedűverseny 1. tétele; továbbá egy Mozart-hegedűversenyt, valamint Beethoven, Brahms és Csajkovszkij koncertjét. *„Auer sok új dolgot mutatott nekem a Goldmark-koncertben is, és emlékszem, mennyire csodálkoztam, hogyan tud valaki ilyen „idős” korban így hegedülni!”* – emlékezett erre az időszakra. Auer akkoriban állt pályája csúcán, és ezt nemcsak növendékei, de a közönség is tapasztalhatta.

Hegedűóráin nyolc-tíz növendék volt jelen, és mindegyikük mellett ott volt nyitott tokban a hegedű. Egy növendék körülbelül húsz percig játszhatott, de csak akkor, ha jól felkészült. Ha nem, máris küldte gyakorolni. Ha valaki bizonytalanul megkérdezett tőle valamit, vagy éppen nem tetszett neki az illető játéka, a professzor türelmetlen mozdulattal vette el tőle hegedűjét – a sajátját soha nem hozta be a hegedűórákra –, és azon játszotta el a szóban forgó részletet. Még a legnehezebb állásokat is könnyedén mutatta be, és amikor – némi megvetéssel a tekintetében – visszaadta a hangszeret, megjegyezte. „Ezt így kellett volna játszaniod – legközelebb így legyen.” Mivel anyanyelve magyar volt, nem beszélt jól oroszul. Ezért orosz tanítványai néha nem egészen értették, és abból tanultak, ahogyan előjátszott nekik.

A gyakorlás miatt valósággal félelemben tartotta növendékeit. Ilyenkor durva is tudott lenni. Amikor Zimbalist Auer növendéke lett, második hegedűórája előtt nem gyakorolta eleget a feladott versenymű első tételét. Amikor befejezte, Auer fogta a kottaállványt, és a kottával együtt kihajította a folyosóra, majd galléron ragadta a fiút, és őt is kidobta. *„Ami azonban az eredményességet illeti, Auer nagyszerű tanár volt. Az úgynevezett régi stílusú tanítás – amely nála összefoglaló értelemben volt jelen – a legjobban azoknál a növendékeknél működött, akik*

Auer Lipót, amikor Zimbalist a tanítványa lett

képesek voltak megoldani technikai problémáikat. A kevésbé tehetségesekre azonban szinte béklyóként nehezettek technikai fogyatékságaikat, amelyeket akár ösztönösen, vagy elemzés útján nem tudtak kiküszöbölni a hegedűórán. Ma egy mestertől már nemcsak azt várják el, hogy egy átlagos növendéknél is kibontakoztassa a hegedűjáték technikai és zenei összetevőit, hanem azt is, hogy pszichológiai szempontból is hatással legyen a növendék személyiségének fejlődésére. Mischa Elmanhoz, és a többiekhez képest, a modern megközelítés nem tett mást, mint hogy megemelte a színvonalat a középszerű növendékek esetében. Az persze tagadhatatlan, hogy Zimbalist, Elman, és különösen Jascha Heifetz briliáns játéka révén Auer maradandó hatást gyakorolt a 20. század hegedűjátékára” (im. 13. l.).

Az „orosz iskola” még a 20. század második felében is éreztette hatását, egészen Ivan Galamian 1981-ben bekövetkezett haláláig, miközben az Auer-növendékeknek, valamint David Ojsztrahnak, és a többi kiváló orosz hegedűsnek köszönhetően, az iskola főárama továbbra is működésben maradt. Azonban meg kell jegyeznünk, hogy Auer nem tartotta magát önálló iskola képviselőjének. Soha nem mondta növendékeinek, hogy „Auer „módszer” szerint fogják a vonót. Roy Malan erről a következőket írja (im. 13-14. l.): *Ebben a tekintetben, technikai szempontból az „orosz iskola” egyik jel-*

legzetessége volt, hogyan kapcsolódik a jobb kéz mutatóujja a rúdhoz a második ízület felett, egészen a mutatóujj begyéig. A gyűrűs ujj és a kisujj általában inkább egyenesen, mint behajlítva helyezkedett el a vonó rúdján, és az ujjak meglehetősen közel kerültek egymáshoz. A korai Auer-fotókon jól látható, hogy vonófogása azokban az években, amikor egyénisége kialakult, a német (Joachim) iskolát követte, és miközben ujjai szorosan egymás mellett helyezkedtek el a rúdon, mutatóujjának érintkezési pontja lejjebb került, közelebb a köröm felső végéhez, amit aztán Auer-vonófogásnak neveztek el. (A Malan által említett „német” iskolával kapcsolatban hadd jegyezzük meg, hogy a magyar Joachim József a pesti Böhm Józsefnél tanult Bécsben, és később Berlinben lett vezető professzor, Auer pedig Joachimnál tanult Hannoverben.) Heifetz 1910-es megjelenése előtt az Auer-növendékek mutatóujja különböző pontokon kapcsolódott a vonó rúdjához, és vonótartásuk csak annyiban hasonlított, hogy ujjaik szorosan egymás mellett helyezkedtek el, és ez volt az általános felfogás Joachim, Vieuxtemps, Sarasate, Ysaÿe és Ole Bull esetében is. Ettől viszont eltért Isolde Menges vonófogása – aki később Auernél tanult, és egymástól távol tartott ujjakkal hegedült –, valamint Heifetz osztálytársa, Toscha Seidel, aki harmadik és negyedik ujját „modern” módon hajlította be. Aztán Heifetz „batalomra kerülése” idején a helyzet alaposan megváltozott. Briliáns játéka sokakat arra inspirált, hogy utánozzák őt, beleértve egyéni vonófogását is. Zimbalist még akkor ballotta Heifetzet, mielőtt még Auernél kezdett volna tanulni, és tanúja volt annak, hogy Auer semmit sem változtatott Heifetz játékán. „Tudta, hogy az a jó, ha hagyja, hogy önállóan dolgozzék.” A külső szemlélők persze feltételezték, hogy Heifetz kimagasló sikerei valahogyan mégis csak összefüggésben vannak ezzel a „nem létező” Auer-metódussal.

Még az olyan hozzáértő megfigyelő, mint Flesch Károly is említést tesz „A hegedűjáték művészete” c. könyvében az „Auer féle vonós-kézről”, mint általánosan elfogadott, és pontosan meghatározott vonótartásról, amit aztán saját növendékeinek is ajánlott. Heifetz viszont kijelentette, hogy Auernak nem volt módszere. A professzor egyszer például azt mondta a kis Jaschának: „Ha akarod, játszhatod akár az orrodal is, ha úgy jobban fog szólni!”

Röviddel azután, hogy Efremit megkezdte tanulmányait a konzervatóriumban, egy Vo-

logya nevű fiatal hegedűs, a zenei körökben jól ismert Rimszkij-Korszakov fia kereste meg. Elhívta magukhoz kamarazenélni. Bemutatta anyjának és nővérének, Nágának, valamint csellista bátyjának, Andrejnek, aki éppen akkor végzett a heidelbergi egyetemen. Rimszkij szokása szerint a szobájában dolgozott. Efremit bemutatták még egy harmadik fiúnak is, Vitold Portugalovnak, akivel hamarosan jó barátok lettek. Vitold kilenc évvel később szintén Auer osztályába került. Vonósnégyest alkottak, amelyben a kis Vitold brácsázott. Vologya nagy halom kottát húzott elő a zongora alól, és az egyik címlapja rögtön magára vonta Efremit figyelmét: „Ó, ezt még sohasem hallottam!” Elkezdődött a próba. Vologya beült a második hegedű pultjához, és elkezdtek játszani. Alig jutottak az első oldal közepéig, amikor nyílt az ajtó, és egy magas, vékony, szakállas, szemüveges ember lépett be. „Ki írta ezt a csúnya zenét?” – kérdezte. „Te, papa” – nevetett Vologya. Fimát – most már ezen a néven szólították – ettől kezdve befogadta a híres zeneszerző családja, és éveken át, heti rendszerességgel kamarazenélnél náluk. Megismerte a klasszikus repertoárt, és a náluk töltött órák jelentették legkedvesebb szentpétervári emlékét. Ekkor alakult ki két fő jellemvonása: az önállóságra és a teljes függetlenségre törekvés. A félnék érzékenység helyébe a nyugodt magabiztosság lépett. Rossz levélíró volt, ezért a nyári szünetben sok mesélnivalója volt. Kapott egy kerékpárt, a kiszlovodszki Kürsaal hotelben pedig tovább folytatódott a fellépések a helyi zenekar kíséretével, amelynek koncertmestere Auer korábbi növendéke, Zeitlin volt. A nyári időszakot ismét a Kaukázusban töltötte édesanyjával, és később fiatalabb testvérei is csatlakoztak hozzájuk. Ezek az 1902. évi koncertek már különösen sikeresek voltak, mivel sokat fejlődött szentpétervári tanulmányai során. 1902 őszétől kamarazenére és zenekari gyakorlatra is kellett járnia a konzervatóriumban, és kötelező volt idegen nyelvet tanulni: franciát vagy németet. Auer a németet ajánlotta – a professzornak a magyar mellett ez volt a második nyelve –, ami nagyon hasznosnak bizonyult, mivel akkoriban Berlin volt a zenei világ központja. Összhangzattanra és el-lenponttanra a nagy tekintélynek örvendő Anatolij Ljadovhoz járt, aki hetente kétszer tartott nekik órát. Mivel Ljadovnak időnként akadt más elfoglaltsága is, gyakran helyettesítette őt Alexander Glazunov zeneszerzés-professzor. Zimbalist később már nagyon sajnálta, hogy nem kérte magát Rimszkij-Korszakovhoz, aki akkoriban rendkívül

büszke volt legjobb tanítványára, Igor Sztravinszkijra. *„Borzasztó nagy hibát követtem el, hogy nem kértem, vegyen fel az osztályába”* – mondta később Zimbalist. De a legtöbbet abból profitált, hogy a konzervatórium zenekarában játszott. A nála egy évvel fiatalabb, litván születésű Joseph Achron ült mellette a prím szólam első pultjánál, aki szintén Auer-növendék volt. Zimbalist itt ismerte meg a zenekari hangszerek szerepét, és később a hangszerezés mesterévé vált. Auer kiválasztott számára egy egész hegedűt a konzervatórium raktárából, és a következő öt évben ezen játszott. Egyszer a Nyevszkij Sugárúton odajött hozzá a híres zeneszerző, César Kjuj, és elvitte a lakására, hogy játsszák át éppen akkor elkészült *„Orientale”* című hegedűdarabját. A második évben tanulta Auernél a *„Symphonie Espagnole”*-t. Amikor a Scherzando-tételben – a D-betűnél – az ismétlődő béhangokat nem külön vonóval játszotta, hanem az ujjazat segítségével artikulálva, egy vonóra szólaltatta meg, ezzel tanárát annyira elbűvölte, hogy megkérdezte tőle: *„Ki mutatta neked ezt?”* – *„Senki”,* *bangzott a válasz.* – *„Na, mutasd meg még egyszer!”* Lalo művét később – Auer közbenjárására – zenekari kísérettel, Robert Kajanus vezényletével adta elő Helsinkiben. A koncerten Sibelius is jelen volt, és utána együtt vacsorázott a karmesterrel és a fiatal hegedűssel, akit utána minden évben meghívtak Helsinkibe, míg Szentpéterváron tanult. Efremer egyik osztálytársának a bátyja az olasz operatársulat zenekarában timpanizott. Az előadások a konzervatórium színháztermében voltak. Mindig odakészített egy széket Efremer számára, és amikor az előadás kezdetén letompították a fényeket, a fiú besurrant a zenekari árokba. Így alkalma volt hallani a kor nagy énekeseit. A legelső opera a Faust volt, amit Szentpéterváron hallott, Matteo Battestini baritonista közreműködésével – aki később a konzervatóriumban tanított –, Margit szerepét pedig Sigrid Arnoldsén svéd szoprán énekelte. Battestini formálása, bel canto énekstílusa, lírai megközelítése maradandó hatást gyakorolt a fiúra, és ezt követően a hegedűjátékban előforduló virtuóz meneteket is koloratúraként, énekelt ékítményként fogta fel. Szenvedélyes operarajongóvá vált, minden estéjét a színházban töltötte, hacsak nem kapott jegyet a Cári Opera vagy Balett valamelyik előadására. Hallotta Saljapint a Marinszkij Színházban, és megismerkedett az orosz „Ötök” zenéjével, majd Wagner muzsikájával. Amikor később megkérdezték tőle, hogy a sok színházba járás nem akadályoz-

ta-e tanulmányait, ezt válaszolta. *„Éppen ellenkezőleg, tanulmányaim akadályozták a színházba járásomat.”* Másnap persze sokáig aludt, és éppen hogy beért a konzervatóriumi órákra. Hogy minden szabadidejét a színházban töltötte, ezt Auer csak évekkel később, Amerikában tudta meg, amikor már igen jó barátok voltak. A fiú gyakran lógott be a Marinszkij színházba, ahol a fodrokkal díszített ingben megjelenő Auer, a cár szólistája, hegedűvel a kézben, méltóságteljesen sétált végig a nézőtérben, hogy a zenekari árokban eljátssza a műsoron lévő balett hegedűszólóját. A színház karmestere 1878-1917 között az olasz Riccardo Drigo volt, aki később az Auer, és növendékei által előadott átiratok szerzőjeként vált ismertté. A professzor persze észrevette, hogy tanítványa nem fejlődik eléggé, és próbálta kíméletesen figyelmeztetni. Tudta, hogy nem könnyű a helyzete, távol szüleitől. *„De aztán csak előbújt a professzorból a magyar temperamentum, és galléron ragadta a fiút”* – írja Malan. – *„Kifelé! És addig ne is gyere vissza, míg nem készültél fel rendezni!”* Az ilyen dühkitörések után persze kimaradt néhány hegedűóra, és a fiú ilyenkor nem járt a tanársegédhez sem. A mester szinte minden évben elégedetlen volt előmenetelével. *„Auer folyton bosszankodott miattam”* – mondta. Nalbangyan staccatojátéka viszont igen emlékezetes maradt számára. A tanársegéd valósággal elkápráztatta növendékeit, ahogy a Kreutzer 2-es gyakorlat hangjait egy vonóra játszotta. Staccato-i úgy szóltak, mint valami gépfegyverropogás. Bemutatta felfelé- és lefelé vonással is. Amikor a kanadai Kathleen Parlow 1906-tól Auernél folytatta tanulmányait Szentpéterváron, valósággal megbotránkozott Auer némelyik fiú-növendékének hozzáállásán: *„Milyen tehetőségek voltak, és mennyire lusták! És hogy aggódott emiatt Auer, különösen Zimbalist esetében.”* Persze Zimbalista nem is annyira a lustaság, inkább a sokirányú érdeklődés volt jellemző. Végül azonban csak annyit veszített ezzel, hogy mesés technikája később alakult ki. Viszont gyorsan felfogta a zene lényegét, ami később abban a páratlan sokszínűségben nyilvánult meg, ami játékának egyik jellegzetessége lett. Ha valamelyik ünnepelt művész Szentpéterváron lépett fel, Auer a saját páholyába hívta tanítványát. Így alkalma volt hallani a nagyszerű Jan Kubeliket, akinek első fellépésekor egy nap alatt elkelték a jegyek, és a koncert végén valóságos forradalom tört ki. Amikor eljátszotta a Paganini-hegedűverseny Sauret-kadenciáját, Zimbalist megkérdezte Auert:

„Professzor, hogyan csinálja ezt?” – *„Nem tudom”* – hangzott az őszinte válasz. A két héttel később fellépő Sarasate viszont akkor volt igazán elemében, amikor a spanyol táncokra került sor. *„Úgy emlékszem, mintha csak tegnap történt volna”* – mesélte Zimbalist kilencven éves korában. *„Az az élet-erő és elbűvölő egyszerűség, valamint az a mód, ahogyan ezeket a kis remekműveket megszólaltatta – főleg, ami a ritmikus játékot illeti –, egyszerűen leírhatatlan.”* Eugéne Ysaÿe minden évben fellépett Szentpéterváron. *„Rendkívül csiszolt, nagyszerű előadói stílusa volt. Valószínűleg ilyen felfogásban hegedűlhetett a tanára, Vieuxtemps is”* – emlékezett rá Zimbalist. De a legnagyobb hatást Fritz Kreisler tette rá, akivel később igen jó barátok lettek. Auer általában a színpad mögött szokott gratulálni a művészeknek, de Kreisler első fellépése után egyenesen a művészszozába ment. Amikor Auer széttárt karokkal, a nevével szólította, Kreisler arcán boldog mosoly jelent meg, és izgatottan hívta feleségét: *„Harriet! Gyere, ismerkedj meg a kiváló Auer professzorral!”*

1902 novemberében Auer éppen Dél-Oroszországban koncertezett, amikor édesapja kíséretében felkereste az Ogyesszában tanuló Mischa Elman. Miután a professzor latba vetette minden befolyását, sikerült elintéznie, hogy az egész család Szentpétervárra jöhessen. Efremer a karácsonyi szünet előtt hallotta először Elmant. *„Nagyszerűen hegedült, rendkívüli hegedűs tehetőség volt”* – mondta róla. Nemcsak vetélytársa lett, de számos felejthetetlen élményt is köszönhetett neki. Mischa egyik hegedűóráján Efremer egy olyan jelenetnek volt tanúja, amely Auer élénk temperamentumát bizonyítja. A fiú Brahms 7. magyar táncát játszotta a maga utánozhatatlan módján, Joachim átiratában. Amikor befejezte, a professzor egyszerűen képtelen volt visszafogni lelkesedését. Fel pattant székéből, és erőteljesen belebokszolt a fiú rekeszizmába. A szemtanúknak elakadt a lélegzetük, amikor a fiú a meglepetéstől hanyatt esett. Miután Auer meggyőződött róla, hogy a hegedűnek nem esett baja (egy Amati volt, amit egy gazdag pártfogó bocsátott a fiú rendelkezésére), utána teljesen közömbös volt. Láthatóan nem nyugtalanította, ami történt, pedig a jelenlétükre alighanem nagy hatással volt az eset. Auer a Paganini D-dúr koncertet tanította Elmannak, de kis keze miatt az utolsó tétel decima-menete szinte megoldhatatlan feladatnak tűnt, a nagy nyújtások miatt. De nem nyugodott bele, és addig gyakorolta, míg megfájdult a keze. A hegedűórán vi-

szont már büszkén játszotta el, miközben arcára még kiült a fájdalom. A kis Elman igen keményen dolgozott, apja állandóan felügyelte. Egészen a tanterem ajtajáig kísért, és a hegedűóra után már vitte is haza gyakorolni. Az édesapa rideg viselkedése miatt Mischa és Efreml sohasem lettek igazán barátok, pedig nem voltak ellenszenvsek egymásnak. Efreml természetes eleganciával hegedült, Mischa pedig szívhez szólóan, sok érzelmmel a játékában.

1903 júniusában, a konzervatóriumi vizsgák után Efreml barátjával, Vitold Portugalovval együtt utazott Rosztovba, hogy utána Kiszlovodszkba menjen. Azonban minden másképpen alakult. Biciklijével felborult, és jobb kezének mutatóujja eltört. Az ujj elferdült és megdagadt, nem tudta mozgatni. Anyja orvoshoz vitte, aki közölte, hogy a csúnya törés miatt az ujjat amputálni kell. Szerencsére éppen akkor érkezett hozzájuk egy kiváló orvos, Vitold édesapja, Szentpétervárról. Ellenezte az amputációt, és egy specialistához küldte, aki Kiszlovodszkától nem messze lakott. „Ha egyáltalán lehet tenni valamit, akkor Pavlov megcsinálja” – mondta. (A legendás hírű Ivan Petrovics Pavlov mint fiziológus kapott Nobel-díjat a következő évben.) Mivel a műtét után három hónapig pihentetnie kellett kezét, nem gyakorolhatott. Kiszlovodszkban úszással és olvasással töltötte az idejét. Amikor visszautaztak Rosztovba, Portugalov doktor levette a kötést. A seb szépen behegedt, és fájdalmas rehabilitáció vette kezdetét. A tanév elején, a konzervatóriumba menet Achronba botlott bele. Elmesélte nyári balesetét, miközben aggodalma egyre nőtt, amint közeledtek Auer terméhez. Elkezdődött a hegedűóra. Efreml színlelt önbizalommal kezdett játszani. Amikor a felénél tartott, önelégült mosolyt vett észre a professzor arcán, és már készült a maró gúnyos fűszerezett letolásra. Auer azonban a vállára tette a kezét, és így szólt: „Jól van. Sokat fejlődöttél.” Amikor a helyére ült, Achronra pillantott, aki csibészesen rákacsintott.

1903-ban a moszkvai konzervatóriumban koncertekkel emlékeztek meg Csajkovszkij halálának 10. évfordulójáról. Efreml ekkor Csajkovszkij hegedűversenyét adta elő, Szafonov vezényletével. 1904 nyarán tovább folytatódta a nyári koncertek Kiszlovodszkban. A politikai helyzet ekkor már eléggé feszült volt Szentpétervárott, ugyanis Oroszország háborúban állt Japánnal. Auer szerette volna, ha Anton Rubinstein, a szentpétervári konzervatórium alapító igazgatója halálának évfordulója alkalmával rendezett emlékhangversenyen Rubinstein

hegedűversenye is megszólalna. Mivel Elman kevésbé blattolt jól, a professzor válaszára Efremlre esett, aki a művet nagyszerűen adta elő. Még ebben az évadban fellépett Lalo „Symphonie Espagnole”-jával is, egy Glazunov által rendezett jótékonyági koncerten, amelyen olyan nagyszerű művészek szerepeltek, mint Saljapin, és a zongorista Josef Hofmann, akivel ekkor kezdődött 52 éven át tartó barátsága. Amikor 1904 decemberében az orosz hadsereg Port Arthurnál vereséget szenvedett a japánoktól, Miklós cár népszerűsége jelentősen csökkent, különösen az egyetemi ifjúság körében. Januárban Szentpéterváron a katonák tüzet nyitottak az elégedetlenkedő tüntetőkre, és több mint százan meghaltak. Erre a professzorok sztrájkba léptek. Auer igyekezett távol maradni a politikától, és megtartotta óráit. Amikor a tüntetéseken való részvételükért a konzervatórium igazgatója 101 tanulót kicsapott az intézményből, március 16-án valamennyi tanuló sztrájkba lépett, a forradalmárokkal szimpatizáló Rimszkij-Korszakov pedig felháborodott hangú levélben tiltakozott az igazgatónál. Miközben a városban általános lett a nyugtalanság, Efreml egyike volt azoknak a diákoknak, akik a konzervatórium folyosóján teljesítettek őrszolgálatot, buzdítva társaikat, hogy ne vegyenek részt a tanítási órákon. Néhányan közülük bűzbombákat dobta a termekbe, hogy a tanítás lehetetlenné váljon. Az igazgató levelet írt az Orosz Zenei Társaságnak, mire Rimszkij-Korszakovot elbocsájtották. Erre Glazunov, Ljadov, Blumenfeld, Verzbilovics és Oszipova (Auer zongorapartnere) is elhagyta az intézményt, és a konzervatórium megszűnt működni. Auer februárban és márciusban Németországban és Angliában turnézott, így a történelekről tanársegédjének, Nalbangyanának a leveleiből értesült. Szentpétervárra visszatérve Auer nem foglalt állást sem a forradalmi csoport mellett, sem ellene. Az igazgató lemondását követően négy tagú, ideiglenes bizottság vette át a konzervatórium irányítását, amelynek Auer is tagja volt, majd 1905 december 5-én Glazunov lett az igazgató. 1906 első két hónapjában Efreml Mecklenburg-Sterlitz nagyherceg kvartettjének második hegedűsét helyettesítette. Kissé szokatlan volt számára, hogy most második hegedűt játszik, és ha nem számolta ki rendesen a szüneteket, finoman a lábára koppintottak. Ettől függetlenül persze nagyon élvezte a próbákat és a koncerteket a nagyherceg Szentpétervár közelében lévő palotájában. Közben a növendékek egy része magánórákat vett a tanároktól, és ta-

vasszal vizsgát tettek, Glazunov irányításával. Amikor 1906 őszén Rimszkij-Korszakov és kollégái visszatértek az intézménybe, a konzervatórium ismét működni kezdett. A konfliktus idején Glazunov még próbált semleges maradni, de később a növendékek oldalára állt, és ezzel igen népszerűvé vált. Úgy tűnt, Auer nincs a forradalom ellen, mégsem fordult szembe a régi renddel, hiszen korábban három cár alatt szolgált, és mindent ennek a rendszernek köszönhetett. De ő is követelte a kicsapott tanulók visszavételét, és elsőként javasolta Glazunovot igazgatónak. Végül sikerült elérni, hogy a konzervatórium igazgatóját a jövőben az intézmény művészeti tanácsa választja meg, és az Orosz Zenei Társaság elnöke csupán jóváhagyja kinevezését. A nyugtalanság végre csillapodni kezdett, azonban a 16 éves Zimbalist számára mégis fájó élménnyel járt az a csütörtöki nap, amikor délután két óra előtt, hegedűvel a kezében, ismét megjelent Auer termének ajtajában. A várakozó diákok már érezték a vihar közeledtét. „*Mi keresnivalód van itt?*” – kérdezte a professzor. „*Professzor úr, jöttem hegedűórára.*” – hangzott a válasz. „*Te már nem vagy ennek az iskolának a tanulója*” – mennydörögte Auer, és azzal a halálra rémült fiatalembert kipenderítette a teremből, majd becsapta az ajtót. A fiú csak akkor ébredt tudatára, mi is történt, amikor már az épület fölépcsőjén tartott lefelé. Könnyekkel a szemében roskadt össze. Lépteket hallott, majd valaki gyengéden megérintette a vállát: „*Fima, mi baj van?*” Rimszkij-Korszakov állt mellette. Efreml mindent elmondott, mire a zeneszerző rendkívül dühös lett. „*Gyere velem*” – mondta. Glazunov irodájába vitte, és így szólt az igazgatóhoz: „*Szása, gondoskodj róla, hogy Efreml visszakerüljön.*” Glazunov bólintott, és ezzel a dolog el volt intézve. De a kegyelemdöfésre már a folyosón került sor, amikor Auer éppen arra jött, hogy beszéljen Glazunovval. „*Hogy van, Nyikolaj Andrejevics*” akarta köszönteni Rimszkij-Korszakovot, kezét előre nyújtva, miközben ügyet sem vetett a szipogó fiúra. De Rimszkij-Korszakov nem fogadta az üdvözlést, hanem átfogta a fiú vállát, és így szólt: „*Gyere Fima, menjünk baza.*” Auer zavarba jött. Amikor azonban a következő csütörtökön Efreml ismét megjelent a tanteremben, a professzor már igen barátságos volt. A hegedűórák pedig folytatódta, mintha mi sem történt volna, és Efreml lelkiismeretesen készült a közelgő diplomakoncertre.

(Következő számunkban folytatjuk)

Rakos Miklós

VARÁZSOLJ ZENÉT! Legyél a szerzőtársunk!

Tisztelt Intézményigazgató!

A Nemzeti Filharmonikusok **Meztelen igazságok címmel derűs hangversenysorozatát indít** 8-12 éves gyermekeknek és szüleiknek a Művészetek Palotája Fesztivál Színházában. **A sorozatban olyan témák kerülnek feldolgozásra a zene segítségével, melyekről talán nehezebb beszélni.** Az a merész ötletünk támadt, hogy olyan pályázatot hirdetünk a koncertekhez kapcsolódóan (főként az 5. 6. osztályosoknak), amellyel megmozgatjuk a gyermekek fantáziáját és arra ösztönözzük őket, hogy kössenek barátságot a zenével. A kreatív munkát támogatják a XXI. század technikai vívmányai, amelyeket a gyermekek kiváló ügyességgel és érzékkel kezelnek már.

Ehhez kérjük az Önök együttműködését és a tanulóik részvételét.

Zene, ahogy tetszik

A hang életünk első élménye: édesanyánk szívének dobogását már az anyaméhben halljuk. Születéskor első kiadott hangunk – a sírás – jelzi, hogy jól vagyunk; hanggal jár, ha levegőt veszünk, ha lépünk, és még sorolhatnánk. Ezeket a hangokat azonban még nem nevezzük zenének. Mert a zene valami különleges dolog. A zene matematika. A zene rend. Végtelen variáció, kifejezőeszköz: hangulatunkat, érzéseinket, sokszor még egy történetet is könnyebb kifejezni zenével, mint beszéddel. De mitől lesz a hangból zene? Ezt tapasztalhatják meg a gyerekek, ha jelentkeznek pályázatunkra, és létrehoznak egy olyan művet, amelyben a zene segítségével fejezik ki gondolataikat, érzéseiket a **Szerelem, a Hazugság vagy a Halál témájában.**

Várjuk 3-5 fős, 10-12 éves gyerekekből álló csapatok jelentkezését.

Zenei alkotás leadásának határideje: 2014. december 30.
A zenei alkotást mp3 formátumban fenti e-mail címre kérjük leadni.

A kitöltött jelentkezési lapot a varazsoljzenet@filharmonikusok.hu e-mail címre, illetve postán a Nemzeti Filharmonikusok 1095 Budapest Komor Marcell u. 1. címre kérjük elküldeni.

Eredményhirdetés: 2015. február 1.

A győztes szerzeményt 2015. május 10-én a Művészetek Palotája Fesztivál Színházában a Túlvilágjárók című előadásunk keretében mutatjuk be.

A zsűri tagjai:

Kovács Géza, a Nemzeti Filharmonikusok főigazgatója
Antal Máttyás, a Nemzeti Énekkar karigazgatója
Joó Szabolcs a Nemzeti Filharmonikus Zenekar ütőművésze
Philip György, karmester, tanár, a Meztelen Igazságok című hangversenysorozat rendezője
Sáry László, zeneszerző
Bella Máté, zeneszerző

Az első három helyezett csapat nyereiményei:

a Libri Könyvkereskedelmi Kft., a Rózsavölgyi Zeneműbolt, az Ethnosound hangszerbolt, az Egyszervolt. hu, a Csodák Palotája és a Budapesti Állatkert ajándékai. A nyertes csapatokat vezető felnőttek a Nemzeti Filharmonikusok koncertjeire szóló ajándékjegyeket kapnak. Amiben egészen biz-

tosak vagyunk, hogy minden pályázó garantáltan gazdagabb lesz az alkotással járó élményekkel és tapasztalatokkal is.

Célunk:

- a klasszikus zenére irányítani a gyermekek figyelmét a kreativitáson keresztül, és a mai kor kedvelt eszközeinek használatával
 - a pedagógusok, szülők figyelmét felhívni arra, hogy a klasszikus zenének máshoz nem hasonlítható fejlesztő hatásai vannak: készségek, képességek, memória, összpontosítás, időérzék, rend, és rendszer, önkifejezés, kreativitás, érzelmi intelligencia, kommunikációs készségek stb., érzékenység, együttműködés, koordináció
- „A zene lelki táplálék és semmi mással nem pótolható. Aki nem él vele: lelki vérszegénységben él és hal. Teljes lelki élet zene nélkül nincs. Vannak a léleknek régiói, melyekbe csak a zene vi-
lágít be.”- Kodály Zoltán

Feladat:

A pályázó gyerekcsoportok a segítő felnőttekkel különböző hangokat- pl. állathangok, a mindennapi élet zajai, stb.-, hangszeres -, ének -, bármilyen eszközzel előállított hangeffekteket gyűjtenek, mobiltelefonok vagy számítógépek segítségével rögzítik, és ezek felhasználásával egy minimum egy, maximum három perces zeneművet komponálnak a következő témákhoz: Szerelem, Hazugság, Halál. A komponáláshoz szükséges a kreativitás minden formáját bevetni, és érdemes kihasználni az internet és a közösségi oldalak adta lehetőségeket is. Az alkotó munkához e-mailben segítő anyagokat küldünk, és rendelkezésre állunk, hogy a kérdésekre válaszolni tudjunk.

Csapatmunka és a csapat irányítása:

A csapatmunkában értékeket, gondolatokat, érzéseket kell ütköztetni, ill. közös nevezőre hozni, megegyezni, elköteleződni abban, amit közösen elfogad a csapat. Együttes munkával minden könnyebb. Fontos, hogy a csapatnak legyen **felnőtt vezetője**, aki az alkotói munkát irányítja. Lehet énektanár, zenetanár, művészeti tantárgyat tanító tanár, vagy más tantárgyat tanító lelkes, kreatív pedagógus.

Javasolt munkamenet

1. Témaválasztás: Szerelem, Hazugság, Halál – beszélgetés a témákról, gondolatok, érzelmek és jellemzők megfogalmazása.
2. Mi a kompozíció? A zenei kompozíció jellemzői. Szempontok kialakítása az effektek gyűjtéséhez
3. Zenei forgatókönyv elkészítése
4. Effektek, hangok gyűjtése: hangszerek, emberek, állatok, eszközök
5. Forgatókönyv alapján a kompozíció összeállítása a gyűjtött anyagból, rögzítés

A **jelentkezési lap** és további információk letölthetők honlapunkról: www.filharmonikusok.hu.

A pályázattal, vagy koncertsorozatunkkal kapcsolatosan bármilyen kérdésüket a varazsoljzenet@filharmonikusok.hu e-mail címen fogadjuk.

Kérjük, hogy a pályázatról tájékoztassák az intézményükben dolgozó pedagógusokat és diákokat.

A pályázat elkészítéséhez nem feltétel, de a pályázók és nem pályázók figyelmébe ajánljuk **Meztelen Igazságok című koncert sorozatunk** megtekintését, és a kötetlen beszélgetést, a szerelem, hazugság, halál témájában. Izgatottan várjuk jelentkezésüket és a pályaműveket.

Budapest, 2014. szeptember 8.

Kovács Géza főigazgató

A KODÁLY FILHARMONIKUSOK DEBRECEN

próbajátékot hirdet

CSELLÓ TUTTI HATÁROZOTT IDEJŰ ÁLLÁSRA

hosszabbítási lehetőséggel

A próbajáték időpontja: 2014. december 11. 12 óra
A próbajáték helyszíne: 4025 Debrecen, Simonffy u. 1/c
– II. emeleti próbaterem

A próbajáték kétfordulós.

1. forduló anyaga:

Zenekari állások:
Mozart: Varázsfuvola nyitány
Beethoven: IX. szimfónia
Beethoven: V. szimfónia 2. tétel
Verdi: Requiem-Offertorio
Brahms: II. szimfónia 2. tétel
Bartók: Concerto
Verdi: Aida (részletek)

2. forduló anyaga:

Prelúdium, vagy tételpár J. S. Bach szólószvitjeiből
Egy klasszikus versenymű saroktetele

A zenekari állások kottái jelentkezéskor átvehetők a Kodály Filharmonikusok Debrecen titkárságán (H-Cs: 7.30-16.00, P: 7.30-13.30), vagy igény szerint elektronikus úton küldjük.

Zongorakísérőt a Kodály Filharmónia Debrecen nem biztosít.

Jelentkezés: szakmai önéletrajzzal elérhetőség megadásával

– személyesen, vagy
– info@kodalyfilharmonia.hu e-mail címen, vagy
– 4025 Debrecen, Simonffy utca 1/c. címen lehetséges

Információ: Fekete Katalin igazgatóhelyettes tel.: 30 620 4892

A jelentkezés beérkezési határideje: 2014. december 5. 12.00 óra

A foglalkoztatás feltétele a felsőfokú szakirányú végzettség, erkölcsi bizonyítvány, valamint a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény 20. §-ban foglaltaknak való megfelelés. A foglalkoztatás feltétele a felsőfokú szakirányú végzettség. Bérézés közalkalmazotti bértábla szerint.

Sikeressé próbajátékot kívánunk!

Debrecen, 2014. október 31.

Somogyi-Tóth Dániel
igazgató

A KODÁLY FILHARMONIKUSOK DEBRECEN

próbajátékot hirdet

II. FAGOTT kontrafagott váltási kötelezettséggel

HATÁROZOTT IDEJŰ ÁLLÁSRA

hosszabbítási lehetőséggel

A próbajáték időpontja: 2014. december 11. 11 óra
A próbajáték helyszíne: 4025 Debrecen, Simonffy u. 1/c
– II. emeleti próbaterem

A próbajáték kétfordulós.

1. forduló anyaga:

Zenekari állások:
Mozart: Figaró házassága nyitány
Beethoven IV. szimfónia 4. tétel (1. fagott)
Brahms: D-dúr hegedűverseny 2. tétel (2. fagott)
Bartók: Concerto 2. tétel 2. fagott
Ravel: G-dúr zongoraverseny 3. tétel (mindkét szólam)

2. forduló anyaga:

Mozart: B-dúr fagottverseny K.191. 1. tétel kadenciával

A zenekari állások kottái jelentkezéskor átvehetők a Kodály Filharmonikusok Debrecen titkárságán (H-Cs: 7.30-16.00, P: 7.30-13.30), vagy igény szerint elektronikus úton küldjük.

Zongorakísérőt a Kodály Filharmónia Debrecen nem biztosít.

Jelentkezéshez szükséges dokumentumok: szakmai önéletrajz elérhetőség megadásával, szakirányú végzettséget igazoló dokumentum

Jelentkezés:

– személyesen, vagy
– info@kodalyfilharmonia.hu e-mail címen, vagy
– 4025 Debrecen, Simonffy utca 1/c. címen lehetséges

Információ: Fekete Katalin igazgatóhelyettes tel.: 30 620 4892

A jelentkezés beérkezési határideje: 2014. december 5. 12.00 óra

A foglalkoztatás feltétele a felsőfokú szakirányú végzettség, erkölcsi bizonyítvány, valamint a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény 20. §-ban foglaltaknak való megfelelés. A foglalkoztatás feltétele a felsőfokú szakirányú végzettség. Bérézés közalkalmazotti bértábla szerint.

Sikeressé próbajátékot kívánunk!

Debrecen, 2014. október 31.

Somogyi-Tóth Dániel
igazgató

A KODÁLY FILHARMONIKUSOK DEBRECEN

próbajátékot hirdet

BRÁCSA TUTTI – HATÁROZOTT IDEJŰ ÁLLÁSRA

hosszabbítási lehetőséggel

A próbajáték időpontja: 2014. december 11. 11 óra
A próbajáték helyszíne: 4025 Debrecen, Simonffy u. 1/c
– II. emeleti próbaterem

A próbajáték kétfordulós.

1. forduló anyaga:

Zenekari állások:
Mozart: Varázsfuvola nyitány
Beethoven: IX. szimfónia (részletek)
Smetana: Moldva (részlet)
Bartók: A Kékszakállú herceg vára (részletek)

2. forduló anyaga:

J. S. Bach: Szvitből, vagy hegedű szólószonátából egy tétel
tetszőleges versenymű első tetele (kadenciával), vagy egy virtuóz előadási darab

A zenekari állások kottái jelentkezéskor átvehetők a Kodály Filharmonikusok Debrecen titkárságán (H-Cs: 7.30-16.00, P: 7.30-13.30), vagy igény szerint elektronikus úton küldjük.

Zongorakísérőt a Kodály Filharmónia Debrecen nem biztosít.

Jelentkezéshez szükséges dokumentumok: szakmai önéletrajz elérhetőség megadásával, szakirányú végzettséget igazoló dokumentum

Jelentkezés:

– személyesen, vagy
– info@kodalyfilharmonia.hu e-mail címen, vagy
– 4025 Debrecen, Simonffy utca 1/c. címen lehetséges

Információ: Fekete Katalin igazgatóhelyettes tel.: 30 620 4892

A jelentkezés beérkezési határideje: 2014. december 5. 12.00 óra

A foglalkoztatás feltétele a felsőfokú szakirányú végzettség, erkölcsi bizonyítvány, valamint a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény 20. §-ban foglaltaknak való megfelelés. A foglalkoztatás feltétele a felsőfokú szakirányú végzettség. Bérézés közalkalmazotti bértábla szerint.

Sikeressé próbajátékot kívánunk!

Debrecen, 2014. október 31.

Somogyi-Tóth Dániel
igazgató

A MÁV SZIMFONIKUS ZENEKAR

művészeti vezető: Csaba Péter

CSELLÓ SZÓLAMVEZETŐI

próbajátékot hirdet

A próbajáték időpontja: 2014. december 3. (szerda), 10.00
A próbajáték helyszíne: a zenekar próbaterme (1088 Budapest, Múzeum u. 11).

A próbajáték anyaga:

I. forduló:

– J.S.Bach Csellószvittekből 2 szabadon választott tánc tétel
– Haydn: D-dúr csellóverseny 1. tétel

II. forduló:

az alábbi versenyművek valamelyikének 1. tetele kadenciával:
Bartók Béla: Brácsaverseny op.post.
Dvorak, Schumann, Sosztakovics, Lalo csellóversenyek
vagy
Csajkovszkij: Variációk egy rokokó témára (teljes)

III. forduló:

Zenekari anyag

Jelentkezéseket a pályázók rövid szakmai önéletrajzával és elérhetőségével együtt a zenekar titkárságára (1088 Budapest, Múzeum u. 11.) vagy e-mailben (office@mavzenekar.hu) kérjük eljuttatni 2014. november 29-ig.

A zenekari állások részletes listája és kottaanyaga előzetes egyeztetés után a zenekar titkárságán átvehető 2014. október 20-tól vagy igény szerint elektronikus úton küldjük.

Zongorakísérőt a zenekar nem biztosít.

További információ a zenekari titkártól kérhető a csgyurkovics@mavzenekar.hu e-mail címen.

Budapest, 2014. október 13.

Lendvai György
ügyvezető igazgató

A SZOLNOKI SZIMFONIKUS ZENEKAR próbajátékot hirdet HEGEDŰ TUTTI ÁLLÁSRA

A próbajáték időpontja: 2014. december 2. (kedd) 10.00 órától
A próbajáték helyszíne: Szolnoki Szimfonikus Zenekar próbaterme
5000 Szolnok, Dr. Sebestyén krt. 3.

A próbajáték anyaga:

I. forduló:

- Szabadon választott versenymű saroktétele kadenciával
- 2 zenekari szemelvény

II. forduló:

- zenekari szemelvények

Zenekari szemelvények:

A kijelölt részek részletes listája és kottaanyaga a jelentkezés beadása után Kádár Edit marketingvezetőnél, a kdredit@gmail.com e-mail címen igényelhető

Jelentkezés:

2014. november 24-ig (hétfőig) levélben: 5000 Szolnok, Hild János tér 1., vagy e-mailben: kdredit@gmail.com
A jelentkezéshez rövid szakmai önéletrajz szükséges.
Kérjük az elérhetőséget (telefon, e-mail cím) is megadni.

Információ:

Kádár Edit marketingvezetőnél a 20-333-8619-es telefonszámon, vagy e-mailben (kdredit@gmail.com)

A próbajáték első fordulójának elbírálásakor előnyt élvez az a pályázó, aki kotta nélkül játszik. A versenyműveket kötelező zongorakísérettel előadni, a zenekar igény esetén biztosítja a zongorakísérőt

Sikeres próbajáték esetén a munkaszerződés megkötésének a feltétele az érvényes erkölcsi bizonyítvány bemutatása. a csgyurkovics@mavzenekar.hu e-mail címen.

Szolnok, 2014. október 27.

Szolnoki Szimfonikus Zenekar Nonprofit Kft.

A SZOLNOKI SZIMFONIKUS ZENEKAR próbajátékot hirdet VÁLTÓ KONCERTMESTER ÁLLÁSRA

A próbajáték időpontja: 2014. december 2. (kedd) 10.00 órától
A próbajáték helyszíne: Szolnoki Szimfonikus Zenekar próbaterme
5000 Szolnok, Dr. Sebestyén krt. 3.

A próbajáték anyaga:

I. forduló:

- Szabadon választott hegedűverseny saroktétele kadenciával és 3 zenekari szemelvény

II. forduló:

- zenekari szemelvények

Zenekari szemelvények:

A kijelölt részek részletes listája és kottaanyaga a jelentkezés beadása után Kádár Edit marketingvezetőnél, a kdredit@gmail.com e-mail címen igényelhető

Jelentkezés:

2014. november 24-ig (hétfőig) levélben: 5000 Szolnok, Hild János tér 1., vagy e-mailben: kdredit@gmail.com
A jelentkezéshez rövid szakmai önéletrajz szükséges.
Kérjük az elérhetőséget (telefon, e-mail cím) is megadni.

Információ:

Kádár Edit marketingvezetőnél a 20-333-8619-es telefonszámon, vagy e-mailben (kdredit@gmail.com)

A próbajáték első fordulójának elbírálásakor előnyt élvez az a pályázó, aki kotta nélkül játszik. A versenyműveket kötelező zongorakísérettel előadni, a zenekar igény esetén biztosítja a zongorakísérőt

Sikeres próbajáték esetén a munkaszerződés megkötésének a feltétele az érvényes erkölcsi bizonyítvány bemutatása. a csgyurkovics@mavzenekar.hu e-mail címen.

Szolnok, 2014. október 27.

Szolnoki Szimfonikus Zenekar Nonprofit Kft.

A PANNON FILHARMONIKUSOK – PÉCS NKFT. próbajátékot hirdet az alábbi állásra II. VÁLTÓ IV. KÜRT

A próbajáték anyaga:

Mozart: Esz-dúr kürtverseny No. 2, K. 417 I. tétel kadencia nélkül

Zenekari szemelvények:

Richard Strauss: Don Juan - elölről C-ig, majd O előtt 17. ütemtől P után 8. ütemig - II. kürt
Beethoven: III. szimfónia - III. tétel - Trio - II. kürt
Beethoven: IX. szimfónia III. tétel 82 - 121 ütemek - IV. kürt
Richard Strauss: Don Quixote - VII. és VIII. variáció - IV. kürt
Sosztakovics 5. szimfónia I. tétel 17-es ciffer 3. ütemtől 21-es ciffer utáni második ütemig II - IV. kürt (unisono), 22-es ciffer utáni 3. ütemtől 38-as ciffer utáni 6. ütemig IV. kürt
Orbán György: Szerenád - részlet (a kottaanyag a zenekar titkárságáról beszerezhető)

Az írásbeli jelentkezéseket kérjük beküldeni az alábbi címre:

Pannon Filharmonikusok-Pécs
7622 Pécs, Breuer Marcell sétány 4.
vagy az office@pfz.hu címre

A zenekari szemelvényeket a jelentkezés regisztrálása után a meghívott pályázónak megküldjük, illetve személyesen a zenekar székházában átvehetők. Zongorakísérőt igény szerint biztosítunk!

A próbajáték tervezett időpontja: 2014. november 10. 14.00

A próbajáték helyszíne: Kodály Központ (7622 Pécs, Breuer Marcell sétány 4.)

Az állás betöltése: megegyezés szerint.

Bővebb felvilágosítást a 72/500-328 ill. 20/ 4498502 telefonszámon adunk!

Pécs, 2014. október 14.

Horváth Zsolt
igazgató

A NEMZETI FILHARMONIKUS ZENEKAR próbajátékot hirdet CELLÓ SZÓLAMVEZETŐ ÁLLÁSRA

A próbajáték időpontja: 2015. január 12. 10.00 óra
A próbajáték helyszíne: a Nemzeti Filharmonikusok próbaterme,
Művészetek Palotája,
1095 Budapest, Komor Marcell utca 1. VI. emelet

A próbajáték kétfordulós.

Első forduló:

- 1.) J. Haydn: D-dúr csellóverseny I. tétel, kadenciával (Gendron kiadás)
- 2.) Brahms: B-dúr zongoraverseny – csellószólo

Második forduló:

Bach: G-dúr szvit – Courante
Zenekari részletek

A zenekari részletek kottája [HYPERLINK "http://www.filharmonikusok.hu/ff/file/Probajatek-2014-csello.pdf"](http://www.filharmonikusok.hu/ff/file/Probajatek-2014-csello.pdf) itt letölthető, vagy egyeztetés után átvehető a zenekar kottatárában. Zongorakísérőt a próbajátéokra a zenekar biztosít. Az állás betöltéséhez felsőfokú szakirányú végzettség és erkölcsi bizonyítvány szükséges.

Az állás betölthető 2015. február 1-től.

A jelentkezéshez rövid szakmai önéletrajzot kérünk e-mail-ben az alábbi címre:

HYPERLINK "mailto:mali.i@filharmonikusok.hu" mali.i@filharmonikusok.hu

Jelentkezési határidő: 2014. december 7.

A pályázatok elbírálása után a kiválasztottakat e-mailben értesítjük 2014. december 15-ig.

További információk: 30/ 411 66 28

Sikeres próbajátékot kívánunk!

Budapest, 2014. november 7.

Mali István
vezető zenekari menedzser

BUDAFOKI DOHNÁNYI ERNŐ SZIMFONIKUS ZENEKAR

2014. november 28. péntek 19.00, Klauzál Gábor Budafok-Tétényi Művelődési Központ
Budafoki Hangversenyesték bérlet
 Dvořák: Scherzo capriccioso
 Prokofjev: I. hegedűverseny
 Csajkovszkij: VI. szimfónia
 Km.: Harsányi Elina – hegedű
 Vez.: Werner Gábor

2014. november 29. szombat 11.00, Klauzál Gábor Budafok-Tétényi Művelődési Központ
Megérthető JUNIOR bérlet
 Dubrovay: Tündérszép Ilona és Árgyelus királyfi
 Előad és vez.: Hollerung Gábor

2014. november 29. szombat 15.00, Klauzál Gábor Budafok-Tétényi Művelődési Központ
Zeneértő leszek bérlet
 BEMUTATKOZIK A VONÓS CSALÁD
 A hegedű, a brácsa, a gordonka és a nagybőgő
 Előad: Zelinka Tamás

2014. december 19. péntek 19.00, Klauzál Gábor Budafok-Tétényi Művelődési Központ
Budafoki Hangversenyesték bérlet
 Karácsonyi koncert
 Csajkovszkij: Diótörő – szvit
 Bach: 21. kantáta (Ich hatte viel Bekümmernis)
 Km.: Budapesti Akadémiai Kórustársaság
 Vez.: Hollerung Gábor

2014. december 20. szombat 11.00, Klauzál Gábor Budafok-Tétényi Művelődési Központ
Megérthető JUNIOR bérlet
 Csajkovszkij: Diótörő – szvit
 Előad és vez.: Hollerung Gábor

2015. január 9. péntek 19.00 Klauzál ház
Újévi koncert
 Vezényel: Hollerung Gábor

2015. január 11. vasárnap 19.30 Művészetek Palotája
Újévi koncert
 Vezényel: Hollerung Gábor

2015. január 17. szombat 11.00 Klauzál ház
Megérthető JUNIOR
 Alpár Balázs: Koldus és királyfi
 Előad és vezényel: Hollerung Gábor

2015. január 24. szombat 19.30 Zeneakadémia
 Bach-Stokowski: Passacaglia, Chaconne, d-moll toccata és fűga (zenekari átirat)
 Mendelssohn: Lobgesang
 Közreműködik:
 Budapesti Akadémiai Kórustársaság (karigazgató: Tóri Csaba)
 Vezényel: Hollerung Gábor

2015. január 25. vasárnap 11.30 Zeneakadémia
Megérthető zene – Dohnányi Ernő
 Dohnányi: Variációk egy gyermekdalra
 Km.: Jandó Jenő – zongora
 Előad és vezényel: Hollerung Gábor

BUDAPESTI FILHARMÓNIAI TÁRSASÁG ZENEKARA

2014. november 24.
 Dmitrij Kabalevszkij:
 Colas Breugnon-nyitány
 Antonín Dvořák:
 h-moll gordonkaverseny, op. 104
 Bartók Béla: Concerto (1943)

2014. december 22.
 Leonard Bernstein: Divertimento
 Leonard Bernstein: West Side Story – szimfonikus táncok
 George Gershwin: Porgy és Bess – kerestmetszet

2015. január 19.
 Kodály Zoltán: Felszállott a páva – variációk egy magyar népdalra
 Liszt Ferenc: Magyar fantázia
 Ludwig van Beethoven:
 III. (Eroica) szimfónia

DUNA SZIMFONIKUS ZENEKAR

2014. november 28. 19.00 Duna Palota
Őszi bérlet 4. –
 A VISEGRÁDI „HÁRMAK”
 Tiszai Péter: Sinfonietta
 Wieniawski: 2. hegedűverseny, d-moll (op. 22)
 Dvořák: 6. szimfónia, D-dúr (op. 60)
 Km.: Aleksandra Kuls (POL) (hegedű)
 a 2012. évi 46. Budapesti Nemzetközi Zenei verseny
 (Szigeti József Nemzetközi Hegedű-és Brácsaverseny) győztese
 Vez.: Deák András

2014. december 7., 10.30 Duna Palota óra
Családi Szimfonikus Matiné Bérlet 4.
 KAMRÁBAN
 Vez.: Deák András
 Műsorvezető: Zelinka Tamás

2014. december 11., 19.30 Klebelsberg Kultúrkúria
MESTERKONCERTEK ÉS FIATAL MŰVÉSZEK
 Nicolai: Windsori víg nők nyitány
 Reinecke:
 D-dúr fuvolaverseny (op. 213)
 Mendelssohn: 4. szimfónia, A-dúr „Olasz” (op. 90)
 Km.: Héléna Macherel (SUI) (fuvola)
 a 2013. évi Budapesti Nemzetközi Fuvolaverseny különdíjasa
 Vez.: Medveczky Ádám

2014. december 12., 19.00 Duna Palota
Őszi bérlet 5.
 MOZART VONZÁSÁBAN
 Dubrovay László: After Mozart
 Reinecke:
 D-dúr fuvolaverseny (op. 213)
 Mendelssohn: 4. szimfónia, A-dúr „Olasz” (op. 90)
 Km.: Héléna Macherel (SUI) (fuvola)
 a 2013. évi Budapesti Nemzetközi Fuvolaverseny különdíjasa
 Vez.: Medveczky Ádám

2015. január 9., 19.00 Duna Palota óra
Őszi bérlet 6.
 BÉCSIEK
 Haydn: 26. szimfónia, d-moll („Lamentatione”)
 Mozart: G-dúr hegedűverseny (K. 216)
 Beethoven: 4. szimfónia, B-dúr (op. 60)
 Km. és vez.: Baráti Kristóf (hegedű)

GÖDÖLLŐI SZIMFONIKUS ZENEKAR

2014. december 6. szombat, 19.00 Gödöllői Királyi Kastély – Lovarda ADVENTI KONCERT
 Haydn: A TEREMTÉS
 Km.: Baráth Emőke – szoprán,
 Szigetvári Dávid – tenor, Jekl László – basszus
 Vass Lajos Kamarakórus, művészeti vezető: Somos Csaba
 Vez.: Somos Csaba

2015. január 31. szombat, 19.00 Művészetek Háza Gödöllő – színházterem
MAGYAR-OSZTRÁK EST
 Rózsavölgyi Márk: Első magyar társas tánc
 Wolf Péter: Utazás, szólista:
 Klacsmann Nóra – hegedű
 Bartók: Román népi táncok
 Schubert: V. szimfónia
 Vez.: HORVÁTH GÁBOR

GYŐRI FILHARMONIKUS ZENEKAR

2014. december 16., kedd 19.00 Sopron, Liszt Ferenc Konferencia-és Kulturális Központ
Kékfrankos bérlet

2014. december 19., kedd 19.00 Tatabánya
Filharmonikus bérlet
 Tatabánya, A Vértes Agorája
 ILLÉNYI KATICA
 A klasszikus zeneirodalom gyöngyszemei, magyar zeneszerzők művei, filmzenék és jazz.
 Bemutatkozik a theremin is, az a különleges hangszer, amelyet nem kell megérinteni a megszólaltatásához.
 Vez.: Silló István
 Km.: Illényi Katica – hegedű

2015. január 16., péntek, 19.00 Győr, Richter terem
Sándor János bérlet
 GILBERT VARGA
 C. Franck: Les Eolides – szimfonikus költemény
 Bartók B.: III. (E-dúr) zongoraverseny (Sz. 119, BB 127)
 J. Brahms / A. Schönberg: g-moll zongoranégyes No. 1, op. 25 – zenekari változat
 Vez.: Gilbert Varga
 Km.: Ránki Fülöp – zongora

2015. január 22., csütörtök, 19.00 Sopron, Liszt Ferenc Konferencia-és Kulturális Központ
Kékfrankos bérlet

2015. január 23., péntek 19.00 Győr, Richter terem
Varga Tibor bérlet
 DOLHAI ATTILA
 Népszerű operett- és operamelódiai nagyzenekari kísérettel
 Vez.: Silló István
 Km.: Dolhai Attila – ének, Bordás Barbara – ének

KODÁLY FILHARMONIKUSOK DEBRECEN

2014. december 8., 19.30 Miskolc, Művészetek Háza
Latin varázs
 Hubay J.: Carmen fantázia op.3 No.3
 C. Saint-Saëns: Havanaise op.83

P. de Sarasate: Cigánydalok
 M. de Falla: A háromszögletű kalap – szvit
 Kelemen Barnabás – hegedű
 Vezényel: Kollár Imre

2014. december 9., 19.30 Debrecen, Bartók terem
Latin varázs
 Hubay J.: Carmen fantázia op.3 No.3
 C. Saint-Saëns: Havanaise op.83
 P. de Sarasate: Cigánydalok
 M. de Falla: A háromszögletű kalap – szvit
 Kelemen Barnabás – hegedű
 Vezényel: Kollár Imre

2014. december 18., 19.30 Debrecen, Bartók terem
Karácsonyi koncert
 G.F. Händel: Messiás HWV 56
 Szakács Ildikó, Kun Ágnes Anna, Kálmán László,
 Najbauer Lóránt – ének
 Kodály Kórus Debrecen
 Vezényel: Antal Mátyás

2015. január 15., 19.30 Debrecen, Bartók terem
Orosz trojka
 M. Glinka:
 Ruzlán és Ludmilla – nyitány
 Sz. Rahmanyinov: II. (c-moll) zongoraverseny op.18
 D. Sosztakovics: V. (d-moll) szimfónia op.47
 Gyöngyösi Ivett – zongora
 Vezényel: Kovács László

2015. január 22., 19.30 Debrecen, Bartók terem
Német dallamok
 J.S. Bach: h-moll szvit BWV 1067
 W.A. Mozart: C-dúr fuvola-hárfa-verseny K.299/297c
 J. Brahms: III. F-dúr szimfónia op.90
 Matuz István – fuvola, Bábel Klára – hárfá
 Vez.: Jeanpierre Faber

MÁV SZIMFONIKUS ZENEKAR

2014. november 29. 17.00 Olasz Kulturintézet, Giuseppe Verdi terem
Kamarazenei bérlet
 Vivaldi: g-moll concerto RV 107.
 Donizetti: Trió fuvolára, fagottra és zongorára
 Doppler: Rigoletto fantázia
 Danzi: Esz-dúr kvintett op. 67, No. 3

2014. december 6., Magyar Nemzeti Múzeum, 10.00 és 11.30
Unokák és nagyszülők bangversenyei
 Mesék zenében
 Ravel: Lúdanyó meséi
 Csajkovszkij:
 A hatyúk tava – baletzene
 Km.: Korhecz Imola (mesélő)
 Vez.: Csaba Péter

2014. december 13. 18.00 Csokonai Művelődési Központ, Rákospalota
 J. S. Bach: h-moll szvit
 P. I. Csajkovszkij: Diótörő – szvit
 Km.: Párkai Krisztina (fuvola)
 Vez.: Csányi Valéria

2014. december 18. 19.00 Zeneakadémia
Erdélyi Miklós bérlet
 Magyar-est
 Erkel: Hunyadi László – nyitány
 Dohnányi: c-moll hegedűverseny
 Kocsár Miklós: Szimfonikus ballada

Liszt: Krisztus oratórium – két zenekari közjáték
Km.: Szabadi Vilmos (hegedű)
Vez.: Kocsár Balázs

2015. január 9. Zeneakadémia

Lukács Miklós bérlet
Mendelssohn: Hebridák – nyitány
Schumann:
a-moll zongoraverseny
Beethoven:
VI. (Pastorale) szimfónia
Km.: Rados Ferenc (zongora)
Vez.: Takács-Nagy Gábor

2015. január 24. Magyar Nemzeti Múzeum, 10.00 és 11.30

Unokák és nagyszülők bangversenyei
Népzene – Műzene
Bartók: Magyar képek
Bartók: Román népi táncok
Kodály: Marosszéki táncok
Km.: a Rohonczi Folkműhely (Bolya Máttyás, Szokolay „Dongó” Balázs)
Vez.: Dinyés Dániel

2015. január 27. 19.00

Francia Intézet, Nagyterem

Farkas F.: Maschere oboára, klarinéra és fagottra
Farkas F.: Máttyás király udvara – táncszvit (klarinéra, fagottra, kürtre és vonósötösrre)
C. Saint-Saëns: Szeptett trombitára, zongorára és vonósötösrre, op. 65
Kamarakoncert a MÁV Szimfonikus Zenekar művészeivel.

2015. január 30. 19.00

Zeneakadémia

Erdélyi Miklós bérlet

2015. január 31. 11.00

Olasz Kultúrintézet

Varga László bérlet
Farsangi hangverseny
Milhaud: Ökör a háztetőn
Ravel: Pavane egy infánsnő halálára
Massenet: Thais – Meditation – hegedűre és zenekarra
Offenbach: Párizsi vidámságok – részletek
Strauss: Denevér nyitány
Kreisler: Szerelmi öröm, Szerelmi bánat, A szép Rosmarin – hegedűre és zenekarra
Strauss: Keringők
Hegedűn km. és vez.: Csaba Péter

2015. január 31. Olasz Kultúrintézet,

Giuseppe Verdi terem, 17.00

Kamarazenei bérlet
Vivaldi: D-dúr szimfónia RV 122.
Puccini: Krizantémok
Vivaldi:
B-dúr concerto trombitára és hegedűre RV 548.
Albinoni: Adagio
Vivaldi: F-dúr szimfónia RV 135

MISKOLCI SZIMFONIKUS ZENEKAR

2014. november 24–27.

IFJÚSÁGI KONCERTEK

A Filharmónia rendezvényei

2014. december 1. 19.00

Művészetek Háza

VILÁGFELFORGATÓK

NYOMÁBAN(Népszerű Bérlet)

W. A. Mozart:
Don Giovanni – nyitány
két ária: Vedrai Carino
Batti, batti, o bel Masetto
R. Strauss: Till Eulenspiegel vidám csínytevéséi

W. A. Mozart:
Non temer, amato bene – ária K. 490
R. Strauss: Don Juan
Ének: Kertesi Ingrid
Vez.: Medveczky Ádám

2014. december 8. 19.00

Gárdonyi Géza Színház, Eger

BEETHOVEN EST
Egmont – nyitány
Esz-dúr zongoraverseny
III. (Esz-dúr, „Eroica”) szimfónia
Km.: Réti Balázs
Vez.: Gál Tamás

2014. december 11. 19.00

Művészetek Háza

A KOR LELKE (Gyöngy Bérlet 2)
L. v. Beethoven: Egmont – nyitány
D. Sosztakovics:
II. gordonkaverseny
L. v. Beethoven:
III. („Eroica”) szimfónia
Gordonka: Várdai István
Vez.: Gál Tamás

2014. december 19. 18.00

Selyemréti templom

KARÁCSONYI KONCERT

2015. január 9. 19.00, január 10.

19.00, január 11. 10.30

Miskolci Nemzeti Színház,

Nagyszínház

ÚJÉVI KONCERT

2015. január 15. 19.00

Zenepalota

(Mester Bérlet)
EGY MODERN KIÁLLÍTÁS KÉPEI
M. Muszorgszkij:
Egy kiállítás képei
Talamba Ütőegyüttes

2015. január 17. 16.00

Művészetek Háza

VÁRANDÓS KONCERT

2015. január 18. 16.00

Művészetek Háza

BABA KONCERT

2015. január 26. 19.00

Művészetek Háza

A JÖVŐ ZENÉJÉNEK ÚTJAIN

(Népszerű Bérlet)
R. Wagner: Wesendonck-dalok
Liszt Ferenc: Faust-szimfónia
Ének: Németh Judit, Fekete Attila
Km.: Nyíregyházi Cantemus Kórus
Vez.: Gál Tamás

2015. január 29. 19.30

Zeneakadémia

R. Wagner: Wesendonck-dalok
Liszt Ferenc: Faust-szimfónia
Km.: Németh Judit, mezzoszoprán
Fekete Attila, tenor
a Nyíregyházi Cantemus Kórus
Vez.: Gál Tamás

NEMZETI FILHARMONIKUSOK

2014. november 30., 11.00 és 15.00

Művészetek Palotája – Fesztivál

Színház, Budapest

Meztelen Igazságok – derűs hangverseny gyermekeknek és szüleiknek
Vezényel: Antal Mátyás
Km.: Philipp György, Bizjác Dóra (zongora),
A Nemzeti Énekkar szólistái, gyerekszínészek, Nemzeti Énekkar (karigazgató: Antal Mátyás), Tóth Aladár Zeneiskola Zenekara
Holdfény királyság
Benjamin Britten gyermekeknek írt

műveiből összeállított interaktív zenekari koncert énekes szólistákkal, hangszerbemutatóval

2014. december 1., 19.30

Zeneakadémia, Budapest

Mozart:
D-dúr (Prágai) szimfónia, K. 504
Haydn: Hegedűverseny C- dúr
Haydn: Nelson-mise (d-moll)
Vezényel: Kovács János
Km.: Kriszta Kinga (szoprán), Bakos Kornélia (alt), Kálmán László (tenor), Palerdi András (basszus), Baráti Kristóf (hegedű), Nemzeti Énekkar
(karigazgató: Antal Mátyás),

2014. december 8., 19.30

Művészetek Palotája – Bartók Béla

Nemzeti Hangversenyterem,

Budapest

Schönberg: Egy varsói túlélő, op. 46
Mahler: II. szimfónia c-moll „Feltámadás”
Vezényel: James Judd
Km.: Fodor Beatrix (szoprán), Wiedemann Bernadette (mezzoszoprán), Benno Schollum, Nemzeti Énekkar
(karigazgató: Antal Mátyás),

2014. december 13., 18.00

Nemzeti Filharmonikusok

próbatertem, Budapest

Próbatertem vendégség – kamarazenei hangverseny
Wagner: Siegfried-idill
Martinu: Kvartett
Debussy: Bilitis- dalok
Km.: Ráckevei Anna (színművész), Papp Dániel (I. hegedű), Miczki Rita (I. hegedű), Balogh Enikő (brácsa), Deák György (cselló), Zsoldos János (cselló), Sztankov Iván (nagybőgő), Sipkay Deborah (hárfa), Embej Isztin Zsófia (fuvola), Móré Irén (fuvola), Kovács Imre (fuvola), Horváth Béla (oboa), Szatmári Zolt (klarinét), Németh József (klarinét), Börzsönyi Klára (fagott), Molnár Zoltán (trombita), Gál László (kürt), Joó Szabolcs (ütőhangszerek), Papp Andrea (hárfa), Borbély Balázs (kürt), Hidegkúti Pálma (cseleszta)

2014. december 19., 19.30

Művelődési Központ, Nagykanizsa

Csajkovszkij: Diótörő
Vezényel: Kocsis Zoltán
Km.: a Kodály Zoltán Magyar Kórusiskola Gyermekkkórusa
(karigazgató: ifj. Sapszon Ferenc)

2014. december 23., 18.00

Művészetek Palotája – Bartók Béla

Nemzeti Hangversenyterem,

Budapest

Csajkovszkij: A diótörő – színjáték bábokkal
Vez.: Kocsis Zoltán
Km.: A Budapest Bábszínház művészei, a Kodály Zoltán Magyar Kórusiskola Gyermekkkórusa
(karigazgató: ifj. Sapszon Ferenc)

2014. december 27., 11.00

Művészetek Palotája – Bartók Béla

Nemzeti Hangversenyterem,

Budapest

Csajkovszkij: Diótörő
Vez.: Kocsis Zoltán
Km.: Nemzeti Énekkar (karigazgató: Antal Mátyás), A Budapest Bábszínház művészei, a Kodály Zoltán Magyar Kórusiskola

Gyermekkkórusa
(karigazgató: ifj. Sapszon Ferenc)

2014. december 27., 18.00

Művészetek Palotája – Bartók Béla

Nemzeti Hangversenyterem,

Budapest

Csajkovszkij: Diótörő
Vezényel: Kocsis Zoltán
Km.: A Budapest Bábszínház művészei, a Kodály Zoltán Magyar Kórusiskola Gyermekkkórusa
(karigazgató: ifj. Sapszon Ferenc)

2015. január 8., 19.00

Liszt Ferenc Művelődési és

Kongresszusi Központ, Sopron

Kocsis + NFZ + Kocsis
Haydn:
C-dúr (Medve) szimfónia, No. 82,
Mozart:
d-moll zongoraverseny, K. 466
Mozart:
C-dúr (Jupiter) szimfónia, K. 551.
Vez.: Kocsis Zoltán
Km.: Kocsis Krisztián (zongora)

2015. január 9., 19.00

Richter János Terem, Győr

Kocsis + NFZ + Kocsis
Haydn:
C-dúr (Medve) szimfónia, No. 82,
Mozart:
d-moll zongoraverseny, K. 466
Mozart:
C-dúr (Jupiter) szimfónia, K. 551.
Vez.: Kocsis Zoltán
Km.: Kocsis Krisztián (zongora), Nemzeti Filharmonikus Zenekar

2015. január 28., 19.30

Művészetek Palotája – Bartók Béla

Nemzeti Hangversenyterem,

Budapest

Mendelssohn: Szentivánéji álom (Sommernachtstraum) – nyitány és kísérfőzene, op. 21. és op. 61.
Jacques Ibert: Fuvolaverseny
Schubert: IX. C-dúr szimfónia
Vezényel: Hamar Zsolt
Km.: Michael Martin Kofler (fuvola), Nemzeti Énekkar
(karigazgató: Antal Mátyás),

2015. január 29., 19.00

Bartók terem, Szombathely

Mendelssohn: Szentivánéji álom (Sommernachtstraum) – nyitány és kísérfőzene, op. 21. és op. 61.
Jacques Ibert: Fuvolaverseny
Schubert: IX. C-dúr szimfónia
Vezényel: Hamar Zsolt
Km.: Michael Martin Kofler (fuvola), Nemzeti Énekkar
(karigazgató: Antal Mátyás)

ÓBUDAI DANUBIA ZENEKAR

2014. december 2. kedd 19.30

Zeneakadémia

Szerelem és Halál

Íme, az ember bérletsorozat – Ősz Szergej Prokofjev: Rómeó és Júlia szvit nos.1, 2
Dmitrij Sosztakovics: XV. szimfónia
Vez.: Héja Domonkos

2014. december 13. szombat 19.00

Budapest Music Center

Die Nacht – Az este
Schubert bérletsorozat
C-dúr kvintett, D 956
Die Nacht, D 983c
Nachtgesang im Walde, D 913
Nacht und Traume, D 827 – Max Reger hangszerelése

Auflösung, D 807
Im Walde, D 834 – Dinyés Dániel
hangszerelése
Nachtmusik, D 848
Gesang der Geister über den
Wassern, D 714
Gretchen am Spinnrade, D 118 –
Liszt Ferenc hangszerelése
Blondel zu Marien, D 626 – Dinyés
Dániel hangszerelése
Die junge Nonne, D 828 – Liszt
Ferenc hangszerelése
Km.: Szent Efrém Férfikar –
művészeti vezető: Bubnó Tamás
Kolonits Klára – szoprán
Vez.: Dinyés Dániel
Az est házigazdája: Eckhardt Gábor

2015. január 13. kedd 19.30

Zeneakadémia

Szépség és Hit

Íme, az ember bérletsorozat – Ősz
Carl Nielsen: Hegedűverseny
Anton Bruckner: VII. szimfónia
Km.: Zalai Antal, hegedű
Vez.: Hámosi Máté

PANNON FILHARMONIKUSOK – PÉCS

2014. december 2., kedd 16.00

Kodály Központ

Babzsák III.
Csiri biri játékkal (0-3 éves korig)
Haydn:
G-dúr vonósnégyes Hob.III:75
Km.: Buborék Kvartett
Tagjai: Vass Ágnes – hegedű, Tóth
Tímea – hegedű, Misányi Gabriella
– brácsa, Herczeg Nóra – cselló

2014. december 4., csütörtök 10.00

Kodály Központ

Még!esély!
J. S. Bach:
E-dúr hegedűverseny, BWV 1042
C. P. E. Bach:
E-dúr szimfónia, Wq 182, No.6
Km.: Kalló Zsolt – hegedű
Vez.: Vass András

2014. december 4., csütörtök 19.00

Kodály Központ

Bach és reformáció
J. S. Bach:
E-dúr hegedűverseny, BWV 1042
C. P. E. Bach:
E-dúr szimfónia, Wq 182; No.6
J. S. Bach:
a-moll hegedűverseny, BWV 1041
C. P. E. Bach:
A-dúr szimfónia, Wq 182; No.4
Mendelssohn: V. „Reformáció”
szimfónia, (D-dúr) op.107
Km.: Kalló Zsolt – hegedű
Vez.: Vass András

2014. december 6., szombat 15.30, és 17.00, Kodály Központ

Csigaház III.
Körtéfából furulyácska (3-8 éves
korig)
Csigabá: Kiss Szabolcs, Csiganyó:
Szendrői Zsuzsanna
Km.: Szántai Csaba – furulya, Haszon
Balázs – furulya, Haszonné Nepp
Ivett – furulya, Szendrői Zsuzsanna
– furulya

2014. december 6., szombat 18.00 Kodály Központ

Segítség, komolyzene! II.

J. S. Bach: E-dúr hegedűverseny,
BWV 1042
J. S. Bach: a-moll hegedűverseny,
BWV 1041

Km.: Deák Márta – hegedű
Zenei mesélő: Gönczy László
Vez.: Vass András

2014. december 13., szombat 18.00,

Kodály Központ

Szélkiáltó 40, Kalácsa 45

Km.: Szélkiáltó együttes: Fenyvesi
Béla, Keresztény Béla, Lakner
Tamás, Rozs Tamás
Kalácsa együttes: Becze Gábor,
Gryllus Dániel, Gryllus Vilmos,
Radványi Balázs
Pécsi Szimfonia
Vez.: Stauróczy Balázs

2014. december 20., szombat 19.30

Pécsi Bazilika

MESSIÁS

Karácsonyi ünnepi hangverseny
Händel: Messiás
Km.: Tóth Zsuzsi – szoprán, Meláth
Andrea – alt, Kálmán László – tenor,
Hámori Szabolcs – basszus,
PTE Egyetemi kórusa
(karig.: Lakner Tamás)
Vez.: Vass András

2014. december 20. szombat 17.00,

december 21. vasárnap 17.00

Kodály Központ

Kiskarácsony, nagykarácsony...
Apukámtól karácsonyra...
Csajkovszkij: A diótörő – részletek
Kocsis Zoltán: Kiskarácsony,
nagykarácsony
Vez.: Kocsis Zoltán

2014. december 28., vasárnap 19.00,

Kodály Központ

Vermes Tímea és barátai
opera-, operett- és musicalgála
Km.: Vermes Tímea – szoprán,
Bangó Margit, Tokody Ilona – szop-
rán, Sasvári Sándor Keresztes Ildikó
Kerényi Miklós Máté, Feke Pál,
Szerekován János – tenor, VoiSingers
(műv.vez.: ető: Balásy Szabolcs),
Color Quartet vonósnégyes, Pécsi
Szimfonia
Rendező: Simon István
Vez.: Váradi Katalin

2015. január 2., péntek 19.00

Kodály Központ

Újévi díszhangverseny
Km.: Roby Lakatos Ensemble
Vez.: Bogányi Tibor

2015. január 13., kedd 16.00

Kodály Központ

Babzsák VI.
Csiri biri játékkal (0-3 éves korig)
Haydn: d-moll vonósnégyes
„Kvintek” Hob.III:76
Km.: Buborék Kvartett
Tagjai: Vass Ágnes – hegedű,
Tóth Tímea – hegedű,
Misányi Gabriella – brácsa,
Herczeg Nóra – cselló

2015. január 15., csütörtök 19.00

Kodály Központ

Fény és árnyék
Dvořák: E-dúr szerenád
Haydn: D-dúr zongoraverseny
Mozart:
g-moll szimfónia, K.550
Km.: Fejérvári Zoltán – zongora
Vez.: Bényei Tibor

2015. január 17., szombat 15.30 és

17.00, Kodály Központ

Csigaház VI.
Mikor a pálca megszólal (3-8 éves
korig)
Csigaház V.
Csigabá: Kiss Szabolcs,
Csiganyó: Szendrői Zsuzsanna

Km.: Erdélyi Dániel – pálca és
zongora

2015. január 22., csütörtök 19.00

Kodály Központ

A bíd

Dohnányi Ernő: Ünnepi nyitány
Wolf Péter: Zongoraverseny
Weiner Leó: Csongor és Tünde
Km.: Balog József – zongora
Vez.: Kovács László

2015. január 24., szombat 18.00

Kodály Központ

Segítség, komolyzene! III.

Weiner Leó: Csongor és Tünde
Zenei mesélő: Gönczy László
Vez.: Vass András

SZABOLCSI SZIMFONIKUS ZENEKAR

2014. november 18–26.

Mesélő hangok – a programzene
Ifjúsági hangversenysorozat
középkorúak számára Szabolcs-
Szatmár-Bereg megyében. (26
hangverseny)
Vezényel és ismertet: Szabó Soma

SAVARIA SZIMFONIKUS ZENEKAR

2014. november 22., szombat, 19.00,

Bartók Terem

Opera bérlet 1. 38.

P. Mascagni: Parasztszünet
Km.: Santuzza: Miks Adrienn
Turiddu: László Boldizsár
Lucia: Dobi Kiss Veronika
Alfo: Kelemen Zoltán
Lola: Szolnoki Apollónia
R. Leoncavallo: Bajazzók
Km.: Canio: László Boldizsár
Nedda: Miks Adrienn
Tonio: Kelemen Zoltán
Beppo: Balczó Péter
Silvio: Geiger Lajos
Első pór: Paulik Ákos
Második pór: Szegedi Benjámín
Vez.: Petrő János
Rendező: Mányik Albert

2014. december 8., hétfő, 19.30,

Bartók Terem

Kamarazene bérlet 2.

A Savaria Szimfonikus
Zenekarművészei – Mozart +

2014. december 9., kedd, 9.30,

Bartók Terem

Zenemánók bérlet 2.

Itt a farsang áll a bál

2014. december 19. péntek 19.30

Bartók Terem

Karácsonyi hangverseny

Vezényel: Giancarlo de Lorenzo

2014. december 29. hétfő, 30. kedd,

19.30 Bartók Terem

Szilveszteri gála

Vez.: Szennai Kálmán

SZEGEDI SZIMFONIKUS ZENEKAR

2014. december 5. péntek 19.00

Kisszínház

Tutino: A gyertyák csonkig égnek
Donizetti: Farsangi kalamajka
Két egyfelvonásos opera – bemutató
Vez.: Gyüdi Sándor

2014. december 11. csütörtök 19.30

Honvéd téri református templom

Kamarabérlet/D/1

ADVENTI HANGVERSENY
Szegedi Kamarazenekar
(hm.: Kosztándi István)
Km.: Szabó Vanda – fuvola
Anasztázia Razvaljajeva – hárfa
G. F. Händel:
g-moll concerto grosso
A. Vivaldi:
A pacsirta – fuvolaverseny
W. A. Mozart:
Versenymű fuvolára
és hárfára, K.299
A. Vivaldi: La Flolia

2014. december 12. péntek 19.00

Szegedi Nemzeti Színház

Lehár Ferenc – Victor Léon – Leo
Stein: A víg özvegy – bemutató
Vez.: Koczka Ferenc, Kardos Gábor

2014. január 3. szombat 19.00

Szegedi Nemzeti Színház

Iván Sára: Ez történt Bécsben – ope-
rett, ősbemutató

2015. január 13. kedd 19.30

Szegedi Nemzeti Színház

Vaszy-bérlet/3

J. Haydn: No.59 „Tűz” szimfónia,
A-dúr
W. A. Mozart: Sinfonia concertante
hegedűre és brácsára, K.364
W. A. Mozart: Esz-dúr szimfónia,
K.543
Vez.: Vashegyi György
Km.: Kosztándi István – hegedű,
Máté Győző – brácsa

2015. január 27. kedd 19.30

Szegedi Nemzeti Színház

Fricsay-bérlet/3

G. Rossini: Tell Vilmos – nyitány
M. Giuliani:
Gitárverseny, A-dúr, op.30
R. Schumann:
II. szimfónia, C-dúr, op.61
Vez.: Barak Tal (Izrael)
Km.: Szilvágyi Sándor – gitár

SZOLNOKI SZIMFONIKUS ZENEKAR

2014. december 1. (hétfő) 19.00

Megyeháza díszterme

Zenei társalgó I. – Hárfa és a klarinét
Fantázia bérlet
Felix Mendelssohn-Bartholdy:
Hebriádák nyitány op. 26
Carl Reinecke: e-moll hárfaverseny
op. 182
Nicolas-Charles Bochsa – Jean-Louis
Duport:
Három noktürn klarinétra és hárfára
– No. 1
Carl Maria von Weber: f-moll (No. 1)
klarinétverseny op. 73
Km.: Okuda Kyóko – hárfa, Fülöp
Attila – klarinét
Vez.: Izaki Maszahiro

2014. december 8. (hétfő) 19.00,

Aba-Novák Kulturális Központ

A nagy háború hangjai 1914–2014

Aba-Novák bérlet
Maurice Ravel:
La Valse – táncköltemény zenekarra
Maurice Ravel: D-dúr zongoraver-
seny bal kézre op. 82
Ralph Vaughan Williams:
III. „Pastorale” szimfónia
Km.: Fejes Krisztina – zongora
Vez.: Hámosi Máté

2014. december 15. (hétfő)

19.00, Városháza díszterme

Rézfűvészt

Válogatás a zeneirodalom rézfűvös műveinek palettájáról
Km.: Szimfonik Harsona
Együttes és a zenekar rézfűvös zenészeiből álló kisparti
Művészeti vezető: Mester Ádám

2015. január 10. (szombat)

19.00, Városi Sportcsarnok,

Tiszaliget

Újévi tánckoncert

Aba-Novák bérlet
Válogatás a komolyzene gyöngyszemeiből
Km.: ExperiDance – koreográfus, művészeti vezető: Román Sándor
Nemzeti Énekkar – karigazgató: Antal Mátyás
Budapesti Ifjúsági Kórus – karigazgató: Gerenday Ágnes
Szolnoki Bartók Béla Kamarakórus – karigazgató: Molnár Éva
Vez.: Izaki Maszahiro

2015. január 19. (hétfő) 19.00

Új portrék – Verdi és Schubert
Agóra
Giuseppe Verdi: e-moll vonósnégyes (vonószekari átirat)
Franz Schubert: d-moll (No. 14) vonósnégyes „A halál és a lányka” D. 810 (Gustav Mahler vonószekari átirata)
Vez.: Izaki Maszahiro

2015. január 26. (hétfő) 19.00, Városháza díszterme

A bécsi klasszikától az olasz romantikáig
Fantázia bérlet
Gioacchino Rossini: A sevillai borbély – operanyitány
Max Bruch: Skót fantázia op. 46
Wolfgang Amadeus Mozart: 35. (D-dúr) „Haffner” szimfónia K. 385
Km.: Koppándi Jenő – hegedű
Vez.: Dubóczky Gergely

ZUGLÓI FILHARMÓNIA

2014. december 6. szombat

17.00, Pesti Vigadó, Díszterem

Téli bérlet IV/1.

Liszt: Orfeusz – szimfonikus költemény
Á-dúr zongoraverseny
Km.: Bogányi Gergely
Brahms:
I. c-moll szimfónia Op. 68.
Vez.: Záborszky Kálmán

2014. december 20. szombat

17.00, Pesti Vigadó, Díszterem

Téli bérlet IV/2.

J. S. Bach: Karácsonyi oratórium 1., 2., 3. kantáta
Vez.: Hámosi Máté

2014. december 28. vasárnap

19.00, Budapest Kongresszusi Központ

Filmzenei koncert

Részletek a Star Wars, a Jurassic Park, az Indiana Jones, a Karib tenger kalózái, a Harry Potter, a Gyűrűk ura és a Reszketések betörők c. filmekből
Vez.: Horváth Gábor

2015. január 10. szombat 18.00

Művészetek Palotája – Bartók

Béla Nemzeti Hangversenyterem

Újévi koncert

Leonard Bernstein: Candide-nyitány
George Gershwin: Rhapsody in Blue
Km.: Balázs János – zongora
Gustav Holst: Planéták
Km.: Szent István Király Oratóriumkórus,
Szent István Király Zeneművészeti Szakközépiskola Női kara
Vez.: Antal Mátyás

2015. január 17. szombat 17.00

Pesti Vigadó, Díszterem

Téli bérlet IV/3.

Beethoven: Prométheusz teremtményei – balettzene nyitány Op.43
Mozart: G-dúr, D-dúr menüett K.164
Mozart: Exultate, jubilate – motetta szopránhangra, zenekarra és orgonára
Mozart: Vorrei spiegarvi, oh Dio – ária K.418
Mozart: No, che non sei capace K. 419
Beethoven: II. szimfónia, D-dúr Op. 36
Vez.: Ménesi Gergely
Km.: Kolonits Klára

2015. január 27. kedd 19.30

Zeneakadémia

Stephanus bérlet IV/3.

Cimarra: A titkos házasság – nyitány
Bottesini: Capriccio két nagybőgőre JGB 9.11
Bottesini: Concerto két nagybőgőre JGB 9.13
Km.: Járdányi Gergely – nagybőgő, Rácz Ödön – nagybőgő
C. Frank: d-moll szimfónia
Vez.: Medveczky Ádám

REGIONÁLIS ZENEKAROK SZÖVETSÉGE

1088 Budapest,
Krúdy Gyula u. 15. III./40
Elnök: Szabó Sipos Máté
Főtítkár: Horváth Gábor

Békés Megyei Szimfonikus Zenekar

Levelezési cím: Békés Megyei Szimfonikus Zenekar Közhasznú Kulturális Egyesület
Békéscsaba 5600 Andrassy út 3.
Telefon: 20/4322-948
E-mail: uhrinviktor@freemail.hu
Honlap: www.beke-sszmf.hu
Művészeti vezető: Uhrin Viktor

Egri Szimfonikus Zenekar

Levelezési cím: Egri Szimfonikus Zenekar Kulturális Egyesület
Eger 3300 Knézház K. u. 8.
Telefon: 20/964-1518
E-mail:
Honlap: www.egriszimfonikusok.hu
Művészeti vezető: Szabó Sipos Máté

Gödöllői Szimfonikus Zenekar

Levelezési cím: Gödöllői Szimfonikus Zenekar Alapítvány
Gödöllő 2100 Ady Endre sétány 1.
Telefon: 30/546-1852
E-mail:
godollo.zenekar@indamail.hu
Honlap: www.gso.hu
Művészeti vezető: Horváth Gábor

Kaposvári Szimfonikus Zenekar

Levelezési cím: Kaposvári Szimfonikus Zenekar Alapítvány
7400 Kaposvár,
Rippl-Rónai u. 1/a. I. em 6.
Honlap: www.kapossymph.com
E-mail: bela.kuti@gmail.com
Telefon: 06 20 535 1030
Képviselő: Kuti Béla

Szabolcsi Szimfonikus Zenekar Közhasznú Egyesülete

Székhely: 4400 Nyiregyháza, Szent István u. 12.
mobil: 30 9656 453
E-mail: szabolcsiszf@gmail.com
Képviselő: Nagy Gyula

Váci Szimfonikus Zenekar Egyesület

Székhely: 2600 Vác, Konstantin tér 8.
Levelezési cím: 2601 Vác, Pf. 297
Telefon/fax: 06-27-314-893
Honlap: www.vsz.net
E-mail: vszz@invitel.hu;
vaciszf@zenekarok@gmail.com
Képviselő: Farkas Pál elnök

A MAGYAR SZIMFONIKUS ZENEKAROK SZÖVETSÉGÉNEK TAGJAI:

Budafoki Dohnányi Ernő Szimfonikus Zenekar

Közhasznú Nonprofit Kft.
Cím: 1221 Budapest, Tóth József u. 47.
Levél cím: 1775 Budapest, Pf. 122
Művészeti titkárság: 1087 Budapest, Kerepesi út 29/b. IV. ép.
Telefon: 322-1488 • Fax: 413-6365
E-mail: info@bdz.hu
www.bdz.hu

Budapesti Filharmoniai Társaság Zenekara

1061 Budapest, Andrassy út 22.
Tel.: 331-2550 • Fax: 331-9478
http://www.bpo.hu

Duna Szimfonikus Zenekar

Duna Palota Nonprofit Kft.
1051 Budapest, Zrínyi u. 5.
Tel./fax: (+36-1) 355-8330
E-mail: duna.szf@munapalota.hu
www.dunaszfimfonikusok.hu
Bérletvásárlás, jegyrendelés:
Tel.: (+36-1) 235-5500

Győri Filharmonikus Zenekar

9021 Győr, Aradi vértanúk u. 16.
Tel.: (96) 312-452 • Fax: (96) 319-232
E-mail: office@gyfz.hu
www.gyfz.hu

Kodály Filharmonia Debrecen

4025 Debrecen, Simonffy u. 1/c.
Tel.: (52) 500-200 • Fax: (52) 412-395
E-mail: info@kodalyfilharmonia.hu
www.kodalyfilharmonia.hu

Magyar Nemzeti Filharmonikus Zenekar, Énekkar és Kottatár Nonprofit Kft.

1095 Budapest, Komor Marcell u. 1.
Tel.: 411-6600 • Fax: 411-6699
E-mail: kovacs.g@filharmonikusok.hu
www.filharmonikusok.hu

MÁV Szimfonikus Zenekar

1087 Budapest, Kerepesi út 1-5.
Levél cím: 1088 Budapest, Múzeum u. 11.
Tel.: 338-2664 • Tel./fax: 338-4085
E-mail: office@mavzenekar.hu
www.mavzenekar.hu

Miskolci Szimfonikus Zenekar Nonprofit Kft.

3525 Miskolc, Fábán u. 6/a.
Tel.: (46) 323-488
E-mail: missyo@hu.inter.net • www.mso.hu

Óbudai Danubia Zenekar

1061 Budapest, Paulay Ede u. 41. I. em. 1.
Tel.: (+36-1) 373-0228, (+36-1) 269-1178
E-mail: info@odz.hu
www.odz.hu

Pannon Filharmonikusok – Pécs

7622 Pécs, Breuer Marcell sétány 4.
Tel.: (72) 500-320 • Fax: (72) 500-330
E-mail: info@pfz.hu
www.pfz.hu

Savaria Szimfonikus Zenekar

9700 Szombathely, Rákóczi u. 3.
Tel.: (94) 314-472 • Fax: (94) 316-808
E-mail: info@sso.hu
www.sso.hu

Szegedi Szimfonikus Zenekar

6720 Szeged, Széchenyi tér 9.
Korzó Zenaház
Tel.: (62) 426-102
E-mail: orch@symp-hungary.hu • www.symph-szeged.hu

Szolnoki Szimfonikus Zenekar

5000 Szolnok, Hild tér 1
Aba-Novák Kulturális Központ
Tel.: (30) 9358-368
E-mail: info@szolnokiszfimfonikusok.hu
www.szolnokiszfimfonikusok.hu

Zuglói Filharmonia Non profit Kft. – Szent István

Király Szimfonikus Zenekar
1145 Budapest, Columbus u. 11.
Tel./Fax: (36 1) 467-0788; 467-0788;
E mail: zuglofilharmonia@szenstivanzene.sulinet.hu
http://www.szentistvanzene.hu

A MAGYAR SZIMFONIKUS ZENEKAROK SZÖVETSÉGÉNEK,
VALAMINT A MAGYAR ZENEMŰVÉSEK ÉS TÁNCMŰVÉSEK
SZAKSZERVEZETÉNEK KÖZÖS LAPJA,
A NEMZETI KULTURÁLIS ALAPPROGRAM TÁMOGATÁSÁVAL.

A szerkesztőség címe:
MAGYAR SZIMFONIKUS ZENEKAROK SZÖVETSÉGE
1068 Budapest, Városligeti fasor 38.
e-mail: info@zenekarujsg.hu
www.zene-kar.hu
Felelős kiadó és szerkesztő: **POPA PÉTER**

Nyomás: B32 Nyomda Kft.

ISSN: 1218-2702

Az interjúkban elhangzott véleményekkel és kijelentésekkel szerkesztőségünk nem feltétlenül azonosul.
Észrevételeknek, helyesbítéseknek készséggel helyt adunk.

VICTORIA
music

HANGSZER KOTTA-JAVÍTÁS

1024 FÉNY UTCA 15.

A MAMMUT II. MÖGÖTT

WWW.ZENEVAROS.HU